

*A*DMINISTRAREA *P*UBLICĂ

Revistă metodico-științifică
trimestrială
fondată în noiembrie 1993

iulie - septembrie 2007
nr. 3 (55)

CHIȘINĂU
2007

ADMINISTRAREA PUBLICĂ

Revistă metodico-științifică trimestrială

**Fondată on noiembrie 1993 de Academia de Administrare Publică
pe longă Președintele Republicii Moldova
Revista este onregistrată la Ministerul Justiției al Republicii Moldova
cu nr. 172 din 15 septembrie 2004.**

Nr. 3 (55), iulie - septembrie 2007

Colegiul redacțional

ROMAN Alexandru,
rector al Academiei, redactor-șef, doctor habilitat on științe istorice, profesor universitar
POPOVICI Corneliu,
vicerector al Academiei, secretar științific,
doctor on filosofie, conferențiar universitar
GUZNAC Valentin,
ministru al administrației publice locale
BALAN Oleg,
șef Direcție administrare publică a Academiei, doctor on drept, conferențiar universitar
BLANOVSCI Andrei,
doctor on economie, conferențiar universitar
BURIAN Alexandru, director al Institutului de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Republicii Moldova, Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar, doctor habilitat on drept, profesor universitar
CIOBU Emilian,
șef Direcție relații internaționale a Academiei,
Ambasador Extraordinar și Plenipotențiar,
doctor on filosofie, conferențiar univer-

sitar
COJOCARU Svetlana,
șef Catedră economie și management public a Academiei, doctor on economie, conferențiar universitar
GOREA Ana,
șef Catedră comunicare și limbi moderne a Academiei, doctor on filologie, conferențiar universitar
GUCEAC Ion,
doctor habilitat on drept, profesor universitar
GUȚULEAC Victor,
doctor on drept, profesor universitar
MANOLE Tatiana,
doctor habilitat on economie, profesor universitar
PLATON Mihail,
doctor habilitat on economie, profesor universitar
PATRAȘCU Dumitru,
șef Direcție management public a Academiei,
doctor habilitat on pedagogie, profesor universitar
ROMANDAȘ Nicolae,
șef Catedră administrare de stat și municipală a Academiei, doctor on drept,

SUMAR

Vasile TARLEV

NOI SARCINI ȘI OBIECTIVE ALE ȘCOLII NAȚIONALE 8

ADMINISTRAREA PUBLICĂ: TEORIE ȘI PRACTICĂ

Alexandru ROMAN

*PROMOVAREA POLITICII DE STAT ÎN DOMENIUL SERVICIULUI PUBLIC
DIN REPUBLICA MOLDOVA*..... 10

Mariana ȘLAPAC

*URBANISMUL BASARABIEI ÎN SECOLUL AL XIX-LEA.
CARACTERISTICĂ GENERALĂ*..... 18

Dumitru VIERIU

*INTERDISCIPLINARITATEA ȘTIINȚEI ADMINISTRAȚIEI ȘI A CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE
A ADMINISTRAȚIEI PUBLICE*..... 25

SOCIETATEA CIVILĂ ȘI STATUL DE DREPT

И.В. КРАПИВКА, И.М. ЛЕШАН

*ПРОГРАММА ОЖИВЛЕНИЯ ЭКОНОМИКИ
РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА*.....30

ECONOMIE ȘI FINANȚE PUBLICE

Gheorghe COSTANDACHI

*POLITICA SOCIALĂ A STATULUI ȘI PROBLEMELE FINANȚĂRII
SFEREI SOCIALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA*..... 38

Constantin NESTERENCO, Anatolie SPIVACENCO

*AGRICULTURAL POLICIES IN CENTRAL
AND EASTERN EUROPEAN COUNTRIES*..... 42

INSTRUIREA FUNCȚIONARILOR PUBLICI: STRATEGII ȘI TEHNOLOGII NOI

Corneliu POPOVICI

*CONSIDERAȚII PRIVIND PRINCIPIILE DE FUNCȚIONARE A MECANISMULUI DE
COORDONARE A SERVICIILOR DE INSTRUIRE A PERSONALULUI DIN
AUTORITĂȚILE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE
DIN REPUBLICA MOLDOVA*..... 49

Dumitru PATRAȘCU

*PROBLEMA EDUCAȚIEI ECONOMICE
ÎN CONTEXTUL LIBERALIZĂRII ECONOMIEI* 56

Игорь ГАМОВ

НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИНФОРМАТИЗАЦИИ СОВРЕМЕННОГО МОЛДАВСКОГО ОБЩЕСТВА	60
--	----

Н. ПЕЛИН, С. ПЕЛИН

О ФОРМАЛИЗАЦИИ И ИСПОЛЬЗОВАНИИ ЗНАНИЙ ПРИ ДИСТАНЦИОННОМ ОБУЧЕНИИ	65
---	----

TRIBUNA TONĂRULUI CERCETĂTOR

Alexei STURZA

LEARNING ORGANIZATION - A NEW PERSPECTIVE OF EFFICIENT PUBLIC MANAGEMENT IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA.....	76
---	----

Andrian ROȘA

IMPACTUL PLANULUI DE ACȚIUNI REPUBLICA MOLDOVA - UE PENTRU INTEGRAREA EUROPEANĂ A ȚĂRII	81
--	----

Virginia COȘCIUG

PROBLEMA EGALITĂȚII SUVERANE A STATELOR-MEMBRE ȘI CANDIDATE LA UNIUNEA EUROPEANĂ	87
---	----

RECENZII

Corneliu POPOVICI

O IMPORTANTĂ REALIZARE ȘTIINȚIFICO-METODICĂ ON DOMENIUL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE	95
---	----

SUMMARY

Vasile TARLEV

NEW TASKS AND OBJECTIVES OF THE NATIONAL SCHOOL..... 8

PUBLIC ADMINISTRATION: THEORY AND PRACTICE

Alexandru ROMAN

*PROMOTION OF THE STATE POLICY IN THE FIELD OF PUBLIC
SERVICE IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA 13*

Mariana ŞLAPAC

*BASARABIA'S URBAN AREAS IN THE XIX CENTURY.
GENERAL CHARACTERISTICS..... 18*

Dumitru VIERIU

*THE INTERDISCIPLINARY CHARACTER OF THE
SCIENCE OF ADMINISTRATION AND RESEARCH
OF PUBLIC ADMINISTRATION..... 25*

CIVIL SOCIETY AND THE STATE OF LAW

I. V. KRAPIVKA, I. M. LESAN

*THE PROGRAM FOR THE REVITALIZATION OF
THE ECONOMY IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA..... 30*

ECONOMY AND PUBLIC FINANCE

Gheorghe COSTANDACHI,

*STATE SOCIAL POLICY AND THE ISSUES OF SOCIAL
SPHERE FINANCING IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA.....
..38*

Constantin NESTERENCO, Anatolie SPIVACENCO

*AGRICULTURAL POLICIES IN CENTRAL
AND EASTERN EUROPEAN COUNTRIES.....
....42*

PROFESSIONAL DEVELOPMENT OF CIVIL SERVANTS: NEW STRATEGIES AND TECHNOLOGIES

Corneliu POPOVICI

*CONSIDERATIONS REGARDING THE PRINCIPLES FUNCTIONING
FOR THE COORDINATION OF THE MECHANISM OF TRAINING
SERVICES FOR THE PUBLIC ADMINISTRATION AUTHORITIES
PERSONNEL IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA
....49*

Dumitru PATRAŞCU

*THE ISSUE OF ECONOMIC EDUCATION IN THE
CONTEXT OF ECONOMIC LIBERALIZATION.....
.....56*

Igor GAMOV

*SOME ISSUES CONCERNING THE INFORMATISATION
OF THE CONTEMPORARY MOLDOVAN SOCIETY.....*
....60

N. PELIN, S. PELIN

*STRUCTURING AND USING KNOWLEDGE IN DISTANCE LEARNING.....*6
5

THE TRIBUNE AND YOUNG RESEARCHER

Alexei STURZA

*LEARNING ORGANIZATION - A NEW PERSPECTIVE OF EFFICIENT
PUBLIC MANAGEMENT IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA.....*
..76

Andrian ROŞA

*THE IMPACT OF REPUBLIC OF MOLDOVA - EU ACTION PLAN ON
THE EUROPEAN INTEGRATION OF THE COUNTRY.....*
...81

Virginia COŞCIUG

*SOVEREIGN EQUALITY ISSUE OF MEMBER AND CANDIDATE
STATES TO THE EUROPEAN UNION.....*

VASILE TARLEV: NOI SARCINI ȘI OBIECTIVE ALE ȘCOLII NAȚIONALE

**Dragi elevi și studenți,
Stimați pedagogi!**

Cu certitudine pentru fiecare dintre noi, cei ce am pășit vreodată pragul școlii on prima zi de școală, această sărbătoare a devenit un simbol al onfăptuirii unor lucruri mărețe, a unor reforme ondrăznețe, a unor noi descoperiri și realizări.

Onceputul noului an școlar este pentru noi toți un prilej de bucurie și de speranță, pentru că sistemul educației naționale este avanpostul viitorului, locul on care se pregătesc cei care vor face Moldova mai prosperă, mai puternică și mai respectată. Școala moldovenească are de apărat o solidă și recunoscută reputație, rod al muncii responsabile și al devotamentului slujitorilor ei.

Va răsună primul sunet și on clase, on aule, on laboratoarele științifice va renaște activitatea de cercetare și investigare. Sărbătoarea de astăzi este, probabil, unicul eveniment ce se răsfrunge sentimental asupra tuturor cetățenilor țării noastre. Urez tuturor elevilor și studenților cot mai multe și mai interesante călătorii on lumea cunoștințelor, coți mai mulți adevărați prieteni, părinților – copii dornici de cunoștințe și rezultate majore, iar pedagogilor – discipoli recunoscători și noi realizări pe tăromul didactic.

Sont ferm convins că aceste doleanțe pot fi realizate datorită implementării

eficiente a programelor și reformelor on onvățământ, acțiuni datorită cărora pentru prima dată profesorul și elevul sont nu prin vorbe, dar prin fapte on centrul atenției atot a Guvernului, cot și a ontregii societăți. Identificarea și susținerea on realizarea priorităților on onvățământul preșcolar, preuniversitar, secundar profesional sau mediu de specialitate, superior și postuniversitar, on susținerea tinerilor dotați și stimularea cadrelor didactice, precum și crearea unei baze tehnico-materiale eficiente au devenit pentru mulți dintre noi evenimente importante on viața profesională și cotidiană.

Rezultatul reformelor și proiectelor naționale implementate on domeniul onvățământului prevede sporirea statutului profesorului, a responsabilității pentru munca didactică, a atitudinii binevoitoare și atenției față de copil.

Onsă nu trebuie să uităm și de lucrul de zi cu zi. Profesorul ombină cele mai bune calități omenesti, iar darul de a insufla elevului a dragostei de cunoștințe și patriotismul este un fapt asemeni celui pe care l-a realizat Prometeu. E greu a da viață unui om, dar este mai greu să-l educi și să-l onveți să asimileze cunoștințele. Oncrederea și ontelegerea reciprocă a părinților și profesorilor sont foarte necesare copilului, doar primul om on școală este el – Elevul.

Urez tuturor o bună dispoziție on noul an școlar. Fie ca el să vă ducă spre

Administrarea publică: teorie și practică

PROMOVAREA POLITICII DE STAT ON DOMENIUL SERVICIULUI PUBLIC DIN REPUBLICA MOLDOVA

Alexandru ROMAN,
rector al Academiei de Administrare Publică
pe longă Președintele Republicii Moldova,
doctor habilitat on științe istorice, profesor universitar

SUMMARY

The author of the present article analyzes the complex of methodological and didactic activities, their efficiency and role regarding the contribution of the Academy of Public Administration, Office of the President of the Republic of Moldova, in the promotion of the State policy in the field of public service in our country. The scholar mentions that the Academy's Action Plan regarding the development and capacity strengthening has recently been elaborated. It essentially contributes to the edification of the democratic state of law and to the effectiveness of the activity of the system of public authorities at all levels. In the context of the fulfillment of the stringent opportunities for a more efficient promotion of the State policy in the field of public administration, the optimization of the training and evaluation system of the personnel, as well as, the need for the consolidation of the organizational, methodological and scientific basis of the activity of public authorities, the rector of the Academy underlines that the Senate has established the priority direction of research for the academic personnel, and namely "The edification of the state of law and the consolidation of the public administration

Academia de Administrare Publică pe longă Președintele Republicii Moldova, fiind o instituție educațională acreditată de către stat (certificatul de acreditare AU nr. 000015 din 9 decembrie 2004), a pășit on cel de-al 15-lea an aniversar de activitate, care a fost inaugurat prin festivitățile din 15 septembrie 2007 (studii specializate de masterat profesional) și din 1 octombrie 2007 (studii specializate de masterat academic).

On acest context ne propunem să

analizăm complexul de activități metodico-didactice și științifice, eficiența și rolul lor privind contribuția Academiei on promovarea politicii de stat on domeniul serviciului public din țara noastră.

Președintele Republicii Moldova, dl Vladimir VORONIN, orientează Academia spre sporirea calității instruirii continue și specializate postuniversitare a funcționarilor publici, devenirea ei cu adevărat a unui centru de excelență on formarea personalului din serviciul

public.

Astfel, în cadrul ședinței din 31 octombrie 2006 de la Președinție, în problema consolidării capacităților Academiei de Administrare Publică, șeful statului, dl Vladimir Voronin a lansat obiective actuale în acest domeniu extrem de important al procesului complex de reformare a societății moldovenești. Președintele țării orientează Academia spre realizarea obiectivului major de consolidare a potențialului de funcționari publici cu cunoștințe fundamentale și abilități moderne, declarând următoarele: „O țară tânără, democratică, cum este Republica Moldova, are nevoie de cadre calitativ noi, cu o mentalitate nouă, care să cunoască limbile moderne, să posede capacitatea de a lucra cu noile sisteme și tehnologii informaționale”.

Pentru a implementa în activitatea polivalentă a Academiei cursul integral al conducerii de vârf a țării noastre, recent, a fost elaborat Planul de acțiuni privind dezvoltarea și consolidarea capacităților Academiei de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova, care contribuie plenar la edificarea statului democratic de drept și eficientizarea activității sistemului autorităților publice de toate nivelurile.

Pe parcursul celor 16 ani de după proclamarea independenței Republicii Moldova, a fost promovată în permanență politica de stat în domeniul constituirii și consolidării serviciului public, deși aceasta a avut un caracter extrem de controversat, deoarece pe parcursul primului deceniu (1991 - 2001). În primăvara anului 1993, când, în contextul procesului declanșat de democratizare ascendentă a societății și

în concepția edificării unui nou sistem de administrație, apăruse necesitatea stringentă de reevaluare a activității administrative, prin decret prezidențial a fost creată Academia (decretul nr. 73 din 21 mai 1993). Noua activitate urma să se bazeze pe impulsul de autoafirmare și profesionalism al cadrelor, cărora le revenea sarcina deloc ușoară să răspundă cu promptitudine la solicitările și exigențele onorabile de societate, pornită pe calea schimbărilor democratice radicale. Iar misiunea de instruire și perfecționare a cadrelor, capabile să soluționeze aceste probleme, i-a fost încredințată de către conducerea statului instituției noastre.

Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova, în calitate de Centru național de promovare a politicii de stat în domeniul administrației publice, de instruire inițială și continuă a personalului din serviciul public și de asigurare științifică și metodică a activității autorităților publice, deja al 15-lea an consecutiv oși aduce o contribuție plină la cauza națională, patriotică, de consolidare a Republicii Moldova și făurire a statului democratic de drept, prin asigurarea Patriei noastre cu specialiști - funcționari publici de înaltă calificare, pregătiți fundamental în domeniul teoriei și practicii administrației publice, dreptului administrativ și constituțional, economiei și managementului public, al relațiilor internaționale în calitate de componente de bază ale științelor politice și economice.

În contextul realizării oportunității stringente de promovare mai eficientă a politicii de stat în domeniul administrației publice, de optimizare a sistemului de pregătire și evaluare

a cadrelor, precum și al necesității consolidării bazei organizațional - metodice și științifice a activității autorităților publice, Senatul Academiei a stabilit direcția prioritară de cercetare pentru colectivul academic: „Edificarea statului de drept și consolidarea administrației publice din Republica Moldova în contextul integrării europene”.

Pentru organizarea și asigurarea realizării consecvente a acestui deziderat, pe parcursul anului de studii 2006-2007 a fost reevaluată misiunea de bază a Academiei, fiind excluse unele disfuncționalități și stabilite următoarele obiective principale în dezvoltarea sa de mai departe:

- participarea la consolidarea serviciului public din Republica Moldova, la elaborarea politicilor de dezvoltare a administrației publice și de gestionare a resurselor umane în serviciul public;

- în contextul evoluției reformei administrației publice și a transformărilor calitative din societatea moldovenească s-au impus activități intense în domeniul planificării strategiei și elaborării politicilor de dezvoltare a serviciului public;

- reevaluarea practicii, sistemului, formelor, metodelor și metodologiei de pregătire a cadrelor pentru organele administrației publice;

- ajustarea cadrului legal al studiilor la legislația națională în domeniu și europeană (inclusiv, ținând seama de aderarea Republicii Moldova în mai 2005 la Procesul general european de la Bologna).

În contextul promovării politicii de stat în domeniul serviciului public la nivel local, Academia ține cont în toate activitățile sale de prevederile cadrului

legal național și general european, unde se vede a cerințelor Cartei Europene a autonomiei locale. Prevederile acestui important document paneuropean sunt propagate în permanență de profesorii noștri în activitatea didactică cu diferite categorii de funcționari publici, precum și în lucrările cu caracter metodic și științific. Noi promovăm cu mândrie patriotică pentru țara noastră și consecvent cunoștințele privind aderarea Republicii Moldova la Consiliul European, fiind prima țară din spațiul CSI admisă în acest prestigios for european. Este deosebit de important faptul că anume cu aderarea țării noastre la Consiliul European la 13 iulie 1995 a fost stabilită o cerință de principiu – toate statele candidate trebuiau să accepte în mod obligatoriu angajamentul aderării și la Carta Europeană a autonomiei locale. Atot Republica Moldova, precum și alte state aderente, cum ar fi Ucraina, Rusia, Croația, fosta Republică Macedonia și toate celelalte, au semnat angajamentul identic: semnarea și ratificarea Cartei într-un interval de timp de un an, începând cu data aderării și promovând, în timp, o politică conformă cu principiile enunțate în Carta Europeană a autonomiei locale.

Vom constata cu toată certitudinea că experiența acumulată de Academie în domeniul pregătirii cadrelor pentru serviciul public în acest an de studii și perioada anterioară denotă că activitatea ei, în temei, a corespuns provocărilor și necesităților organelor administrației publice, având posibilitatea să-și delege la studii postuniversitare în Academie cele mai utile categorii de reprezentanți ai săi. Datorită acestui fapt, potențialul resurselor umane din administrația publică s-a consolidat substanțial.

Totodată, on procesul didactic de organizare a studiilor de licență, postuniversitare specializate și de masterat on domeniu, precum și de perfecționare a resurselor umane on domeniul serviciului public, se ține cont permanent de tendința mereu crescândă a necesităților de instruire a angajaților din organele administrației publice. Se consideră mai rațional ca activitatea Academiei să fie concentrată pe instruirea inițială și continuă a funcționarilor publici on exercițiu și oficialilor aleși, care se confruntă zi de zi cu diverse probleme, soluționarea cărora cere o bună pregătire teoretică și aptitudini practice de activitate.

Actualmente, la inaugurarea celui de-al 15-lea an aniversar, vom constata că Academia și-a adus ponă on prezent on mod constant contribuția sa la procesul de promovare a politicii de stat on domeniul serviciului public preponderent prin pregătirea cadrelor. Ponă on prezent, datorită muncii cu abnegație a managerilor, profesorilor, specialiștilor și personalului auxiliar, au fost instruiți și au absolvit toate treptele de studii din cadrul Academiei, inclusiv superioare, postuniversitare și de perfecționare, circa 16 300 de specialiști din domeniul complex al administrației publice. Mondria noastră sont, desigur, studiile de masterat și doctorat. On acest context, circa 600 de persoane au absolvit deja masteratul și doctoratul Academiei, cărora li s-au onmonat diplomele respective și titlurile de doctor habilitat și doctor on științe sau magistru la cele 6 specialități academice: administrația publică, dreptul administrativ și constituțional, managementul public, relațiile internaționale, dreptul internațional și managementul

educațional. De rond cu instruirea on limba de stat – moldovenească și limba rusă, pentru prima dată on acest an am realizat o nouă performanță - masteranzii la specialitățile relații internaționale și management au studiat integral on grupe academice cu instruirea on limba engleză.

Concomitent cu instruirea universitară (anii 1997 - 2007) privind pregătirea inițială a funcționarilor publici cu studii de licență și cea postuniversitară (anii 1993 - 2007, prima promoție fiind cu studii de 1 an, iar apoi - de 2 ani cu frecvență la zi și de 3 ani cu frecvență redusă), o altă componentă prioritară on activitatea Academiei privind consolidarea potențialului uman din serviciul public este reprezentată de perfecționarea/instruirea continuă a funcționarilor publici. On contextul realizării Comenzii de stat privind perfecționarea, conform Hotărârii Guvernului Nr. 129 din 8 februarie 2007, se organizează ritmic instruirea tuturor categoriilor de funcționari publici, on strictă conformitate cu Legea serviciului public din 4 mai 1995.

Astfel, instruirea continuă on cadrul Academiei este organizată de comun acord cu Unitatea de implementare a reformei administrației publice centrale, fiind organizată perfecționarea diferitelor categorii de specialiști din cadrul autorităților publice centrale. Sont onregistrate realizări evidente și la capitolul realizării componenței a III-a - Capacitatea de instruire a funcționarilor publici din cadrul proiectului Managementul finanțelor publice, susținut de Banca Mondială pentru perioada anilor 2007 - 2009. Pentru instruirea performantă a aces-

tor categorii de funcționari, în cadrul proiectului nominalizat Academiei i-a fost alocat un grant nerambursabil de \$2 mln. de către Agenția Suedeză pentru Dezvoltare Internațională (SIDA). Pentru elaborarea a 18 module tematice de instruire în domeniu, Grupul coordonator (președinte – rectorul Academiei) a evaluat ofertele a 12 companii internaționale din cadrul tenderului respectiv organizat de către Banca Mondială și învingător a devenit renumita instituție de profil, înalt apreciată în toată Europa, Institutul de Administrație Publică din Stockholm SIPU International. Din august 2007 a început elaborarea primelor 5 module de management general, al personalului, strategic etc., care deja se implementează cu participarea specialiștilor din cadrul Guvernului, ministerelor și altor autorități publice centrale. Ulterior, după procurarea unei mini-tipografii performante cu suportul Băncii Mondiale, toate cele 18 module tematice, adică manuale, vor fi publicate de către Academie (în limbile moldovenească, rusă și engleză), iar varianta electronică va fi transmisă Bibliotecii Electronice a Academiei, care și-a lansat activitatea sa din primăvara anului 2007, astfel fiind toate puse la dispoziția corpului de funcționari publici din Republica Moldova.

În această etapă actuală de realizare a reformei administrației publice, realitățile în care ea se desfășoară, sarcinile mereu crescânde care stau în fața serviciului public și evoluția legislației în domeniul educațional impun o nouă viziune asupra pregătirii cadrelor de funcționari publici. Această politică de stat este promovată consecvent în țara noastră și dezvoltarea de mai departe a

Academiei poate fi asigurată doar prin fortificarea potențialului ei managerial și didactic.

În prezent, Academia este aptă și poate să satisfacă multe din necesitățile de instruire a resurselor umane din domeniul serviciului public. Prin această activitate de bază instituția noastră influențează benefic realizarea mai eficientă a politicii de stat în domeniul administrației publice și consolidării potențialului uman din serviciul public.

În virtutea acestor oportunități Senatul, Consiliul de Administrație și Rectoratul Academiei se preocupă în mod constant de optimizarea sistemului de pregătire a cadrelor de funcționari publici și de sporire a calității procesului de instruire. Studiile postuniversitare prestate de Academie au constituit o modalitate eficientă de consolidare a cadrelor pentru organele administrației publice. Este logic că ele au evoluat odată cu procesele transformatoare din administrația publică și au influențat în mare măsură desfășurarea acestor procese.

Pe parcursul anului trecut de studii și în scopul promovării eficiente a politicii de stat în domeniul administrației publice, de optimizare a sistemului de pregătire și evaluare a cadrelor, au fost determinate direcțiile prioritare în dezvoltarea ei de mai departe.

Realizarea consecventă a reformei administrației publice locale, unde se obișnuiește pe parcursul ultimilor ani, impune la etapa actuală o nouă viziune asupra pregătirii cadrelor pentru administrația publică. În acest context, era extrem de oportun soluționarea problemei ce ține de statutul studiilor, precum și forma actului de studii eliberat la

absolvirea Academiei. La insistența și argumentele Rectoratului Academiei, dar și în situația incertă când diploma de studii postuniversitare ce se înmâna absolvenților nu era conformă legislației naționale în domeniu (în primul rând, Legii învățământului), dar nici cadrului legal european existent, ne-a reușit optimizarea statutului studiilor și, respectiv, prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 577 din 24 mai 2007, problema dată a fost soluționată pozitiv.

Recenta hotărâre de Guvern, ținând seama de practica instituțiilor similare din alte state și în scopul asigurării convertibilității diplomei eliberate de Academie, a modificat forma de studii postuniversitare actuale în studii superioare de masterat, cu acordarea absolvenților diplomei de magistr. Astfel, debutând cu studiile din ciclul doi de masterat academic și masterat profesional specializat în domeniul administrației publice, instituția noastră s-a situat în avangarda sistemului educațional din Republica Moldova și a trecut cu un an mai devreme la acest gen de studii superioare (în țara noastră, studiile de masterat ca cel de-al II-lea ciclu al învățământului universitar vor începe în 2008, când se vor începe studiile primului ciclu începute în anul 2005).

În acest context și în scopul dezvoltării de mai departe a capacităților Academiei, Guvernul Republicii Moldova a hotărât că „Academia de Administrare Publică realizează programe de masterat în următoarele domenii: științe politice, științe economice, servicii publice și alte domenii în conformitate cu legislația în vigoare”.

Conform legislației Republicii Moldova și, în primul rând, a prevederilor Legii serviciului public din țara noastră, Academia constituie prin atribuțiile sale o parte componentă a structurilor serviciului public, care realizează unele obiective ale politicii de cadre. În acest sens Academia se integrează în sistemul funcțional al autorităților administrației publice.

Pornind de la aceasta, structura aparatului administrativ al Academiei și funcțiile publice din cadrul ei sunt, după natura lor, similare cu cele din organele administrației publice, atât după statutul lor, cât și după conținutul activităților, care rezidă în asigurarea unui management administrativ eficient. Este cu atât mai evident, că personalul managerial și didactic al Academiei participă nemijlocit la pregătirea funcționarilor publici și la perfecționarea lor profesională, contribuie la eficientizarea activității structurilor serviciului public. Aceasta justifică includerea personalului administrativ și didactic în Clasificatorul unic al funcțiilor publice și conferirea persoanelor care dețin aceste funcții a statutului de funcționar public.

Pe parcursul ultimilor ani în cadrul instituției noastre activează 73 de funcționari publici (inclusiv, rectorul și vicerectorul, ambii fiind numiți în funcție prin Decret prezidențial, șefii direcțiilor, secțiilor și catedrelor, specialiștii principali și coordonatori). Aceste funcții sunt deținute de conducători experimentați din diferite sfere, inclusiv Ambasadori Extraordinari și Plenipotențieri (la specialitatea relații internaționale), care posedă deja rangul de consilieri de stat ai Republicii

Moldova de diferite clase etc.

Această practică națională (dar și internațională) creează condiții mai favorabile de consolidare a potențialului managerial și didactic al Academiei, chemat să asigure dezvoltarea de mai departe a instituției, preocupată exclusiv de formarea inițială și continuă a personalului din cadrul serviciului public. Particularitățile activității Academiei reies din statutul său de Centru național de promovare a politicii de stat în domeniul administrației publice, prin instruirea și perfecționarea cadrelor de funcționari publici, precum și prin activitățile de cercetare științifică care servesc ca suport în activitatea autorităților administrației publice.

O altă realizare importantă pentru consolidarea politicii de stat în domeniul serviciului public este reprezentată de relansarea doctoratului din cadrul Academiei și intensificarea activității științifice. Grație susținerii Președintelui și Guvernului Republicii Moldova, în anul 2006 au fost aprobate unele modificări în Nomenclatorul specialităților științifice, fiind introdusă specialitatea distinctă „Administrația publică”. Aceasta a impus noi exigențe față de Academie la capitolul dat. Ca o consecință a celor realizate în anul curent de studii este și reanimarea activității doctoratului, inițierea acreditării științifice a instituției noastre conform legislației Republicii Moldova în acest domeniu.

Patru profesori ai Academiei sunt acreditați de către Consiliul Național de Acreditare și Atestare în calitate de conducători științifici de doctorat pentru o perioadă de 6 ani (dnii Alexandru Roman și Mihail Platon, doctori habilitați, profesori universitari, și

Nicolae Romandaș și Angela Popovici, doctori în științe, conferențieri universitari). La 19 aprilie, curent, a fost aprobat Seminarul științific de profil la specialitățile de doctorat: „Teoria, metodologia și istoria administrației publice” (25.00.01) și „Organizarea și dirijarea în instituțiile de stat; servicii publice” (25.00.02), președinte fiind aprobat rectorul Academiei dl Alexandru Roman și secretar științific dna Tatiana Șaptefrați, doctor, conferențiar universitar, la specialitatea Administrație publică. Seminarul științific de profil și Consiliul științific și-au început deja activitatea, fiind examinate primele teze de doctor în drept și în științe istorice la specialitățile respective.

Activitatea noastră în domeniul abordat a demonstrat în mod cert că la modernizarea procesului de instruire a funcționarilor publici oșii aduce o contribuție majoră și Biblioteca Electronică a Academiei, care și-a lansat activitatea prin conectarea la rețeaua de servicii informaționale a Companiei EBSCO. Activând în condițiile benefice ale sec. XXI, această instituție modernă de informare și documentare în plan universal, este absolut necesară, serviciile informaționale în domeniul administrației publice stând la dispoziția personalului serviciului public din Republica Moldova.

Altă componentă importantă a contribuției Academiei de Administrație Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova la promovarea politicii de stat în domeniul serviciului public este reprezentată de educația anticorupțională a funcționarilor publici, realizată în aulele academice. În cadrul activităților polivalente, realizate de specialiștii Academiei, se ține cont de oportunitatea intensificării contribuției

la realizarea cursului conducerii de vârf a țării privind combaterea corupției, de implementare a Strategiei Naționale de combatere a corupției.

Considerăm că activitatea anticorupție în cadrul serviciului

public reprezintă un complex integral, ce include componentele de educație, prevenire și contracarare. Academia optează în procesul realizării complexului integral de activități în cadrul educației anticorupționale

pentru implementarea consecventă a următoarelor segmente: educație generală; crearea comportamentului etic adecvat; educația juridică necesară; acumularea cunoștințelor în materie de anticorupție în procesul instruirii continue și specializate de masterat. În scopul soluționării acestor oportunități și pregătirii adecvate a funcționarilor publici în acest domeniu important, în planurile de învățământ se includ disciplinele respective de studiu: modulul disciplinelor fundamentale; modulul disciplinelor de specializare; modulul disciplinelor de cultură generală și social-umanistă. Pentru a preveni actele de corupție, este oportună reglementarea strictă a serviciului public. Fiind elaborat proiectul Legii cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public, considerăm extrem de importantă adoptarea ei cât mai curând posibil, precum și a Legii privind Codul deontologic al funcționarului public.

În această ordine de idei se înscrie și Conferința internațională științifico-practică „Integritatea în serviciul public: repere etice”, organizată de către Academie și organizația specializată în domeniu Transparency International – Moldova la 27 octombrie 2006 în Palatul Republicii. La acest for specializat au participat, de rând cu profesorii Academiei, funcționari publici din autoritățile publice centrale și locale, materialele ei fiind publicate integral.

BIBLIOGRAFIE

1. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2004, 23 decembrie.
2. Moldova Suverană, 2006, 1 noiembrie.
3. A se vedea: www.aap.gov.md.
4. Decretul Președintelui Republicii Moldova privind pregătirea cadrelor pentru organele administrației de stat și de autoadministrare locală din 21 mai 1993.
5. Raportul de activitate al Academiei de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova. Chișinău, 2007. - P. 5.
6. Neaguța, Andrei. Moldova la Consiliul Europei: 12 ani de la aderare, Moldova Suverană, 2007, 11 iulie. - P. 1,
- 3.
7. Heinrich Klebes. Diplomația parlamentară. București: 1998. – P. 209.

URBANISMUL BASARABIEI ÎN SECOLUL AL XIX-LEA.

CARACTERISTICĂ GENERALĂ

Mariana ȘLAPAC,
doctor habilitat,
vicepreședinte al Academiei
de Științe a Moldovei

SUMMARY

L'article suit la politique urbaine dans la Moldavie de l'Est (la Bessarabie), qui de 1812 est partie composante de l'Empire Russe. Ça se base sur l'imposition de nouveaux principes, caractéristiques à l'époque de la régularisation. On appelle souvent aux services des ingénieurs et des architectes russes, qui viennent aux visions propres de „villes idéales”, planifiées „en caroyage”. Dans beaucoup de cas, on trouve un contraste frappant entre la nouvelle partie de la ville et celle vieille. Après les activités des autorités tsaristes on change la physionomie des villes de la Bessarabie, qui est déterminée par le spécifique du classicisme russe.

După anexarea Moldovei răsăritene de către Imperiul Rus în 1812, au loc anumite schimbări în politica ei urbanistică. Începe etapa replanificării și construcției intense a celor mai importante localități din interfluviul Prut-Nistru. Capitala noii unități teritoriale devine orașul Chișinău, așezat chiar în centrul geometric al interfluviului. Oficial, el este proclamat în 1818 centru administrativ al regiunii Basarabia și al ținutului Orhei.

De remarcat că începutul secolului al XIX-lea coincide cu perioada înfloririi clasicismului. În Rusia activează, în cele mai bune tradiții clasice, arhitecții K. Rossi, V. Stasov, A. Zaha-

rov, A. Bovet, A. Mihailov ș.a., iar în Principatele Române- J. Freiwald, M. Kubelka, G. Freiwald, M. Sigurov, A. Constantinescu, J. Heft, A. Kagerbauer ș.a.

Formele clasice sunt determinate de compoziții echilibrate, fiind nelipsite simetria, rigoarea geometrică și tipizarea. Spațiile sunt proporționate armonios. Capătă „o a doua viață” ordinul: doric, ionic, corintic. Elementele arhitecturale se cer a fi raportate la scara omului, fapt care conferă clasicismului un adevărat caracter umanist. Clasicismul este orientat spre formarea fațadelor de paradă ale orașelor. Se utilizează modele precon-

cepute, aparținând atot unor așezări în ansamblu, tot și părților componente ale acestora.

Se dă preferință unui urbanism ordonat, cond rețeaua stradală, constituită conform unor anumite reguli geometrice, este subordonată arterelor de importanță majoră. Principalul “instrument tehnic”, pe care se bazează sistematizarea, devine planul topografic care prezintă, mai mult sau mai puțin exact, la o anumită scară, situația existentă. Documentele topografice oferă tabloul urbanistic real la sfârșitul perioadei de dezvoltare spontană, organică a orașelor. În multe cazuri, inginerii cadastrali, angajați pentru executarea acestor planuri, devin și autori ai viitoarelor proiecte de organizare a teritoriului. Planul de sistematizare integrală a unui oraș devine o noutate pentru urbanismul sec. al XIX-lea, cu toate că încercări de dirijare și reglementare a dezvoltării urbane s-au înregistrat și mai înainte.

În general, aplicarea planurilor prestabilite este consemnată la diferite niveluri cronologice ale evoluției așezărilor omenești: în posesiunile despotilor orientali, în polisurile elene și castele romane, „orașele ideale” renaștentiste, urbele contemporane ș.a. Ideea clasică a “regularității”, extinsă asupra unui oraș din sec. al XIX-lea, presupune o integritate compozițională a structurii planimetrice, o simplificare și ordonare a schemei de transport (carteziene, radiale, radial-inelare etc.), o orientare generală strictă, o corespundere deplină a construcției cadrului natural existent. Metodele compoziționale originale și diversele combinații spațiale servesc la accentuarea maximă a valențelor estetice, la evidențierea nodului principal – centrul administrativ, cultural

și comercial. E prezentă “domnia rațiunii”. Zonele administrative sunt distanțate de cele locuite, industriale și cele de agrement. Vechile fortificații nu au importanța de altădată și sunt demantelate sau degradează odată.

După 1812, în Imperiul Rus funcționează “Comisia Urbană” a orașelor Moscova și Sankt-Petersburg. Se desfășoară reconstrucția mai multor așezări, distruse în timpul acțiunilor militare de la începutul sec. al XIX-lea. În centrele urbane apar noi edificii de calitate. Sunt prevăzute surse financiare considerabile pentru construcția căilor ferate, arterelor interurbane, porturilor ș.a.

Sunt elaborate planuri rectangulare în varianta strict geometrică pentru așezări mici și mijlocii ca: Rostov-pe-Don, Bogoroditsk, Ostashevsk ș.a.; un oraș structurat pe două artere majore – două axe reciproc perpendiculare este orașul Voskresensk.

Străzile principale, mult mai largi și mai aspectuoase decât celelalte, se transformă în bulevarde verzi. În centru se află piața, edificiile de cult și cele mai importante construcții publice și locative; dacă orașul este așezat pe malul unui râu, artera principală poate urma linia riverană. Legăturile cu celălalt mal sunt obligatorii. Astfel de localități dispun, în multe cazuri, de planuri liniare, dezvoltate de-a lungul axei longitudinale (Arhangelsk, Mariupol, Ekaterinoslav ș.a.).

Pentru orașele mari arhitecturii clasiciști nu utilizează niciodată sisteme strict geometrice. Ei înțeleg că modelul “hippodamic”, perfect pentru o urbe mică, devine schematizat și monoton în cazul unei alcătuirii urbane de proporții. De aceea, orașele mari, ca Odesa, Iar-

slav și Poltava combină elemente din sisteme urbanistice diferite.

Este important că apariția clasicismului în Basarabia, ca și în Principatele Române, n-a constituit o ruptură bruscă cu trecutul. Aici formele clasiciste au fost utilizate încă înainte de începutul sec. al XIX-lea, la mijlocul sec. al XVII-lea, la Iași a fost zidită biserica mănăstirii Golia, iar la sfârșitul sec. al XVIII-lea au apărut biserica Rotunda din Lețcani de lângă Iași și biserica Sf. Haralambie din Iași; toate onsumă experiențe din domeniul clasicismului. În evul mediu domnia apelează în anumite orașe (Suceava, Iași, Chilia ș.a.) la scheme urbanistice "hippodamice", care sunt utilizate fragmentar, de cele mai multe ori în zonele centrale.

După 1812, evoluția urbanismului regulamentar, de natură clasicistă, în Basarabia și Principatele Române, are loc practic, paralel. În 1831, în Muntenia, și în 1832, în Principatul Moldovei, intră în vigoare Regulamentele organice, acte fundamentale cu caracter constituțional, privitoare la dezvoltarea urbană a orașelor¹. O lege din 1835 din timpul domniei lui Alexandru Ghica prevede măsurătorile cadastrale în țară, fondarea unei comisii tehnice, modul de lucru al topografilor ș.a.².

În Basarabia, este elaborat în 1870 Regulamentul orașului Chișinău. În baza acestui document se înstitue Direcția Orașenească, pe lângă care funcționează Comisia de Construcții. Regulamentul obligatoriu în construcție, aprobat în 1912 de Direcția Orașenească, include o serie de cerințe privitoare la edificarea noilor clădiri și eliberarea certificatelor pentru ridicarea construcțiilor, cerințe

privitoare la loturile de pământ pentru locuințele individuale, la părțile ieșite ale construcțiilor, la scări, acoperișuri, sobe, subsoluri ș.a.

În același timp, în Principatele Române urbanismul depinde de arhitecții formați de școlile Europei Occidentale și Centrale, în special de cei francezi. În Basarabia el este determinat de căutările arhitecților din Imperiul Rus, în sec. al XIX-lea moda franceză fiind atestată în arhitectura și urbanismul Imperiului Rus. Există și anumite tangențe. În perioada regulamentară activează, la București, arhitecții francezi Santjuan și Vilacrosse. În același București nu pot fi neglijate realizările urbanistice ale generalului rus Kiseleff, guvernatorul țării după pacea de la Adrianopol, mare admirator al culturii franceze.

La comanda Marelui Stat Major Rus sunt elaborate planuri topografice ale orașelor Iași, Giurgiu ș.a.³. Primul plan de sistematizare a Brăilei e întocmit în 1830 de locotenent-colonelul rus Riniev⁴.

Volumul impunător al lucrărilor de construcție și de planificare condiționează utilizarea pe scară largă în Rusia a proiectelor-tip (exemplar, etalon)⁷. De remarcat că edificarea în masă în baza noilor tehnologii conform proiectelor aprobate de stat începe încă de la sfârșitul sec. al XVII-lea pe timpul țarului Petru I. Necesitatea creșterii rapide a volumului fondului locativ, pe de o parte, și insuficiența arhitecților calificați, a materialelor de construcție și forțelor de muncă, pe de altă parte, duc la limitarea tipurilor de clădiri și reglementarea strictă a parametrilor acestora. Pe la mijlocul secolului al XVIII-lea proiectarea-tip se extinde din

domeniul programelor de locuit on cel al construcțiilor publice și industriale.

Apare fenomenul proiectării repetate, care onseamnă multiplicarea aceluiași obiective. După 1800 on atenția arhitecților care se ocupă cu proiectarea-tip nimeresc și clădirile cu destinație militară. Cele mai importante lucrări on acest domeniu sunt realizate de membrii Comitetului de Construcții, care activează din 1806. On 1809-1812 este editată “Colecția de fațade”, on două albume care include circa 300 proiecte⁵. Printre autorii “Colecției” aprobate de țarul Alexandru I pentru utilizarea on orașele Imperiului Rus se numără A. Ruska, A. Zaharov, V. Gheste și V. Stasov⁶. Proiectele-tip servesc drept modele pentru arhitecți și constructori on cazuri concrete, on funcție de gusturile și preferințele beneficiarilor, precum și de posibilitățile lor financiare. Utilizarea proiectelor exemplare on Basarabia are loc ponă la mijlocul sec. al XIX-lea.

Comitetul de Construcții din Rusia răspunde de elaborarea și aprobarea planurilor orașelor din ontreaga țară. Unul dintre membrii acestui “Comitet”, arhitectul V. Gheste, este omputernicit cu elaborarea proiectelor exemplare ale cartierelor de locuit, precum și ale piețelor orășenești exemplare cu construcție aferentă⁷. On rezultat apar cartiere de plan triunghiular, rectangular, rotund și poligonal. On jurul piețelor centrale de configurație rectangulară sau circulară sunt amplasate clădiri administrative și cele mai luxoase locuințe. Centrul sau axul geometric al pieței poate fi marcat cu construcții monumentale, on special religioase sau comemorative. Piețele mai modeste sunt destinate obiectivelor comerciale.

Străzile principale au adesea un caracter dual, avond funcția de artere de circulație și de bulevarde pietonale. On unele cazuri localitățile includ slobozii militare, subordonate planimetric concepției general-urbanistice. Astfel de slobozii – unități urbanistice autonome există la Moscova și Sankt-Petersburg⁸. Specificul lor presupune utilizarea principiilor “regularizate”. On centrul sloboziiilor militare se află piața de paradă, unde sunt dispuse perimetral cazărmile ofițerilor și soldaților. Cu timpul, ele devin părți integrante ale orașelor, determinante ale structurii urbane.

On Moldova răsăriteană, oncepond cu anii 90 ai sec. al XVIII-lea, se desfășoară lucrări de reconstrucție și trasare de artere noi on cartiere vechi. On localitățile, unde staționează on timpul războaielor antiotomane unitățile militare rusești, sunt ontocmite schițe topografice. Ele sunt elaborate pentru Chișinău (1789), Cetatea Albă (1789), Chilia (1790) ș.a. De fapt, de la onceputul sec. al XIX-lea, cond on țările balcanice se produc schimbări importante, on Imperiul Otoman sunt aplicate reforme interne, iar on Principatele Române sunt modernizate orașele, oncepe și perioada regulamentară on urbanismul Moldovei răsăritene. Printre cele mai influente organe urbanistice din Basarabia pot fi numite Comitetul de Construcții din Ismail (lichidat la 1839) și Comitetul de Construcții din Chișinău instituit on 1825 on locul fostei Comisii Funciare. Asemenea Comitete activează on cele mai importante orașe din Rusia (Moscova, Sankt-Petersburg, Odesa, Ekaterinoslav, Taganrog, Kerchi ș.a.). On obligațiunile lor intră organizarea lucrărilor de construcție, finanțarea lor,

asigurarea cu materiale de construcție și forțe de muncă ș.a.

Președinte al Comitetului de Construcții din Chișinău devine guvernatorul civil al Basarabiei, iar printre membrii lui se numără arhitectul ținutului, specialistul cadastral, primarul, reprezentanții nobilimii și negustorimii ș.a. Comitetul de Construcții și Duma orășenească se conformează noilor reguli și restricții urbanistice, impuse de puterea centrală. Ordinele primite de guvernatorul Basarabiei de la Ministerul Afacerilor Interne al Imperiului Rus conțin următoarele cerințe⁹:

- lățimea minimă a străzilor proiectate nu mai mică de 10 stonjeni (circa 21 m);
- interzicerea amplasării piețelor și trasării străzilor pe terenuri joase și mlăștinoase sau pe locuri ocupate anterior de cimitire;
- situarea obiectivelor industriale on afara perimetrului urban construit.

Dacă timp de doi ani clădirea nu este finisată, terenul se redistribuie unui alt solicitant. Se prevăd onlesniri fiscale pentru constructori, se oncurajează construcția fontonilor și lucrările edilitare. On 1854 Comitetul de Construcții din Chișinău este onlocuit cu Comisia Regiunii Basarabia pentru Construcții și Drumuri.

Dezvoltarea rapidă a orașelor din Basarabia impune apariția diferitelor reguli și normative locale. De executarea acestora răspunde Comisia Regiunii Basarabia pentru Construcții și Drumuri și poliția. Astfel, la 10 noiembrie 1897, la adunarea Dumei orășenești a Chișinăului sunt elaborate mai multe reguli, referitoare la conser-

varea construcției noi și ameliorarea nivelului de amenajare¹⁰.

On sec. al XIX-lea pentru toate orașele basarabene sunt ontocmite planuri urbanistice de sistematizare (Chișinău, 1834, inginerul I. Harting, inginerul cadastral Ozmidov; Chilia, 1831, inginerul-colonel P. Alexeev; Cahul, 1845, inginerul cadastral S. Mikulin; Bălți, 1845, arhitectul C. Pomortev; Cetatea Albă, 1842, inginerul cadastral B. Eitner; Ismail, 1849, arhitectul V. Dombrovski ș.a.)¹¹. Imaginea localităților se datorează arhitecților E. Gasket, A. Melnikov, L. Zaușkevici, A. Bernardazzi, L. Semko-Savoiski, K. Kurkovski, E. Verbjnovski, M. Seroșinski, I. Uskat, G. Lozinski, A. Hacikianț, N. Țiganko ș.a. Noua construcție urbană respectă limbajul artistic al arhitecturii clasiciste, eclecticice, moderne ș.a. Arhitectura națională se păstrează doar on cartierele vechi, medievale.

Din punctul de vedere al raportării la așezările preexistente, orașele basarabene din sec. al XIX-lea pot fi clasificate on felul următor:

- 1) orașe cu restructurări serioase ale osaturii urbane anterioare cu păstrarea fragmentară ale acesteia (Cetatea Albă, Bălți);
- 2) extinderi ale vechilor așezări (Chișinău, Soroca, Hotin);
- 3) orașe cu planuri noi care ignorează construcția anterioară (Bender, Chilia);
- 4) orașe noi, ontemeiate pe teritorii libere (Bolgrad, Cahul, posadul orașului Ismail).

Din punctul de vedere al compoziției planimetrice, orașele basarabene pot fi:

1) cu trama stradală ortogonală (Cahul, Soroca, Bender);

2) cu structura radială sau radial-inelară (Cetatea Albă, Bălți);

3) mixte (Chișinău, Hotin).

Acțiuni de sistematizare a așezărilor încep din cele mai importante dintre ele: porturi medievale, puncte strategice onsemnate, raiale otomane ș.a. Pentru noua capitală a Basarabiei sunt elaborate măsuri speciale de intervenție urbană modernizatoare, similare cu cele din orașele mari ale Imperiului Rus. Pe urmă vine rondul localităților cu rol minor: așezări ale coloniștilor, torguri mici ș.a. Totuși unele planuri de sistematizare, ontocmite fără mari eforturi creative de inginerii ruși, propun variante simplificate ale „orașelor ideale” carteziene. Sunt cazuri, cond noile propuneri urbanistice intră on contradicție cu construcția medievală existentă; uneori se insistă chiar demolarea totală a acesteia. Invitația unui număr impunător de coloniști de către autoritățile țariste presupune extinderea considerabilă a teritoriilor, construite on zonele periferice ale orașelor existente sau chiar fondarea unor așezări noi.

Ordonarea țesutului urban are loc conform planurilor urbanistice elaborate. Construcția se divizează, on majoritatea cazurilor, on insule rectangulare egale, care devin un fel de module on operațiunile de sistematizare ulterioară. Suprafețele lor depind de situația concretă a orașului. Insulele se divizează, la rondul lor, on parcele mai mici, de obicei, de plan dreptunghiular. Se aplică, de asemenea, comasarea și relotizarea parcelelor. Pe planuri, prin culoare, se diferențiază diferite zone ale orașelor și sistemul de proprietate.

Perimetrul așezărilor sistematizate

capătă contururi precise, limitele localităților fiind marcate obligatoriu (prin străzi, spații verzi ș.a.). Intrările on oraș se realizează prin puncte speciale (bariere), supuse unui control din partea autorităților. Se face o zonificare funcțională prin gruparea anumitor construcții cu aceleași funcții on locuri diferite. Astfel, apar spații destinate locuirii, comerțului, industriei ș.a. Obiective cu efecte poluante se ondepărtează de la zona de locuit (cimitire, zalhanale, construcții industriale), fiind prevăzute foșii verzi de protecție. Se iau măsuri on vederea ordonării fluxului de transport și „ondreptării” străzilor (ulițelor), se stabilește lățimea minimă a părților carosabile pentru diferite categorii de străzi.

Sunt importante preocupările de ordin edilitar: pavarea străzilor, construcția trotuarelor, rețelelor de apă, iluminarea publică. Se fac operațiuni cu scop funcțional și estetic, ondreptate spre onfrumusețarea orașelor. Clădirile existente și cele noi se aliniază pe așa-numitele linii roșii, stabilite pentru fiecare piață și stradă. Apar parcuri, grădini publice, bulevarde și alei verzi.

O atenție deosebită se acordă centrului orașenesc, individualizat prin clădiri admini-strative și publice de interes major, la proiectarea cărora pot fi utilizate proiecte individuale și proiecte-tip. Puterea centrală impune o modă urbanistică nouă cu modele arhitecturale noi.

Examinarea atentă a orașelor basarabene on sec. al XIX-lea permite a constata următoarele:

- politică urbanistică a Imperiului Rus, bazată pe creșterea rapidă a centrelor exemplare din noile posesiuni

țariste, este orientată la impunerea principiilor urbanistice proprii, caracteristice epocii de regularizare. Aceste centre sunt menite să demonstreze ontregii lumi balcanice, de altfel, aflate on atenția politicii externe a țarismului, superioritatea modului de viață on componența Rusiei;

- autoritățile apelează adesea la serviciile inginerilor militari cu o viziune proprie despre orașele ideale, cazuri asemănătoare cu tabere militare;

- documente importante on viitoarea

sistematizare a orașelor devin planurile topografice. Deseori inginerii militari care realizează ridicările topografice ale localităților devin, concomitent, autori ai viitoarelor proiecte de sistematizare;

- se onregistrează, pe de o parte, un avont urbanistic incontestabil, iar, pe de altă parte, o ruptură bruscă cu trecutul istoric și cultura urbană anterioară;

- aplicarea principiilor proiectelor-tip on urbanism conduce, on multe cazuri, la divizarea formală a teritoriului orășenesc on pătrate sau dreptunghiuri

BIBLIOGRAFIE

egale, fără a ține cont de specificul cadrului natural și construit;

- uneori acțiunile de replanificare ontreprinse au ca rezultat un contrast strident ontre partea existentă a orașului și cea proiectată. Este cazul lipsei de armonizare ontre planul părții medievale și a celei proiectate;

- deseori nu se iau on considerare accentele urbanistice și arhitecturale ale epocii precedente;

- on urma activității noilor autorități se schimbă radical fizionomia orașelor din Moldova răsăriteană; acum ea este determinată de specificul școlii urbanistice rusești;

- politica urbanistică imperială prevede extinderea masivă a orașelor pentru adăpostirea noilor-veniți. On urma acestui fapt au loc schimbări considerabile on componența etnică a așezărilor dintre Prut și Nistru;

- personalitatea localităților basarabene e determinată, on mare măsură, de talentul și măiestria arhitecților și inginerilor din Imperiul Rus;

- on noua arhitectură urbană sunt prezente clasicismul, eclectica, modernul ș.a. Elementele de arhitectură națională se păstrează doar on construcțiile medievale și unele case de locuit;

- se elaborează și se realizează proiecte de construcție ale unor căi ferate, șosele interurbane, porturi și altor obiective importante on strategia teritorială a rețelei de localități;

- se fac eforturi considerabile on domeniul amenajării teritoriale și on cel edilitar.

Toate acestea sunt caracteristice urbanismului din Basarabia on secolul al XIX-lea.

1. N. Lascu, Epoca regulamentară și urbanismul. Coteva observații generale, on Historia Urbana, Sibiu, 1994/2, p. 119.

INTERDISCIPLINARITATEA ȘTIINȚEI ADMINISTRAȚIEI ȘI A CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE A ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

Dumitru VIERIU,
doctor on drept,
avocat, baroul București, România

SUMMARY

The interdisciplinary character is a cooperative, unifying and encoding process of the theoretical disciplines applied to the science of administration. The science of administration is not alien to it, the use of a self criterion of a scientific character, to render theoretical basis to the public administration, including the judicial one.

Interdisciplinaritatea este un proces de cooperare, unificare și codificare a disciplinelor științifice, caracteristic unei etape de dezvoltare a cunoașterii științifice, on care fiecare disciplină oși păstrează autonomia gnoseologică, specializarea și independența relativă și, on același timp, se integrează on sistemul global de cunoștințe. Fiind o nouă configurare a mecanismului de dobândire a cunoștințelor, are o semnificație euristică, dirijându-se după trei criterii: 1) epistemic, 2) metodologic, 3) aplicativ.

Ontreaga istorie a dezvoltării societății omenești demonstrează că unitatea armonioasă, dialectică, interferența și intercondiționarea reciprocă dintre teorie și practică, dintre activitatea practică și activitatea rațional-teoretică a fost și este un postulat fundamental mai mult, activitatea practică include on ea și o componentă teoretică cognitivă, o anumită pondere

de cooperare, unificare și codificare a unei activități prealabile de gândire și cunoaștere, de formulare și aplicare a ideilor teoriilor.

Aspirația ardentă spre o cunoaștere integrală, atotcuprinzătoare a fost o preocupare vie și permanentă din cele mai vechi timpuri a marilor gânditori- adevărați antemergători ai interdisciplinarității (Aristotel, Leonardo da Vinci, Isac Newton, Galileo Galilei).

Un interes deosebit au manifestat on acest sens marii conducători de state, care, gândind sinoptic ansamblul tuturor domeniilor factorilor și condițiilor ontării și afirmării statului, cunoscând și acționând on congruența cu cerințele acestora, au adus o mare contribuție, unii chiar decisivă la longevitatea statelor respective.

O asemenea caracteristică integratoare, on spiritul interdisciplinarității, a fost proprie și incipientei cercetări

științifice, aflate și ea tot on etapa protoistoriei, al cărei conținut și scop au fost aproape on ontregime subordonate ontăririi statului, administrației sale, atbt din punct de vedere structural, cbt și funcțional.

Necesitatea firească a unei astfel de abordări era determinată obiectiv de interesele și scopurile statale, care, nu numai acum, ci și atunci impuneau viziuni și concepții globale, pe lângă cele sectoriale, pe domenii, on mod organic, inclusiv, concluzii, soluții și măsuri larg cuprinzătoare asupra tuturor domeniilor, sectoarelor și factorilor ale căror funcții și atribuții erau implicate on realizarea intereselor generale.

Jean Piaget a spus: „Cercetarea interdisciplinară este din ce on ce mai mult impusă de natura lucrurilor, dată fiind ierarhia scărilor de fenomene care traduc ordinea ierarhică a disciplinelor”.

După cum se apreciază ontr-un studiu amplu „Interdisciplinaritatea on știința contemporană” (Romulus Vulcănescu), de-a lungul istoriei s-au conturat trei mari etape succesive și progresive de concretizare a interdisciplinarității și a cercetărilor interdisciplinare corespunzătoare:

- etapa interdisciplinarității empirice proprie perioadei antice, feudalismului timpuriu și chiar dezvoltat, căreia oi corespunde o investigație complexă onă naivă și fantastică de tip magico-mitologic, cu unele reflexe obiective realiste de tip proștiințific. On această etapă investigația este guvernată nu numai de nevoia științifică de rațiunile progresului teoriei, de curiozitatea nesățioasă și cunoașterea aproximativă a lucrurilor ci, cu deosebire, de interesul profund al conducătorilor de state și al

numeroșilor cugetători de cunoaștere și de soluționare a problemelor majore ale guvernării;

- etapa interdisciplinarității restrânse proprie perioadei moderne. Deși limitată, izolată, restrictivă și artificială, mai ales on onceputul său, din a doua jumătate a sec. al XIX-lea, această etapă cunoaște totuși unele descoperiri, cum au fost cele referitoare la unele legi universale și particulare ale evoluției naturii fizice, sociale și psihice;

- etapa interdisciplinarității extinse, oncepută la jumătatea sec. XX printr-o amploare fără precedent a raporturilor dintre diferitele științe, on primul rnd, cu cele noi, de graniță, pe fondul uriașei dezvoltări a fiecăreia. On acest context, știința administrației a cunoscut o adevărată explozie a conținutului său printr-o extindere de mare anvergură, cantitativă și calitativă, fiind on plan mondial repusă pe deplin on rosturile sale tradiționale.

Cum arată profesorul Ioan Alexandru, „on procesul de maturizare a unei științe, asistăm mai ontbi la o juxtapunere, la alăturarea și apoi la integrarea disciplinelor, iar cercetarea administrativă reflectă starea acestui proces”.

Profesorul mai precizează: „Pentru noi, este și mai important să se constate că on cazul cercetărilor asupra administrației este vorba de un sistem solar, adică de un sistem pluriplanetar, ontrucbt pluridisciplinaritatea constituie o caracteristică esențială a cercetării administrative”.

Tot on asemenea analiză asupra acestei problematici, profesorul Antonie Iorgovan arată că: „Este firească, și on cazul grupului de discipline administrative, să se identifice o „epis-

temologie regională” – epistemologia administrativă”. „Nu mai puțin, situației administrației, într-un anumit sens, nu este străină utilizarea unui metacriteriu de științificitate, care are misiunea de a dirija funcționarea criteriilor imanente fiecărui tip de determinat de teoretizare a administrației publice, inclusiv a celei juridice...”.

„Știința administrației este calificată de unii autori drept știință interdisciplinară, iar de alții știință multi- sau pluridisciplinară. Pentru a înțelege mai bine aceste aspecte, apreciem că sunt necesare câteva explicații. Noul mod de gândire – gândirea sintetico-integrativă – a științei actuale se manifestă prin: a) unificarea internă a domeniilor clasice ale științei și constituirea unor discipline „de graniță” și a unor „interdomenii”; b) apariția unor noi discipline cu profil prin excelență integrativ; c) transformarea treptată a științelor „unidisciplinare” în științe „interdisciplinare”; d) apariția la nivelul teoriilor fundamentale și al programelor din anumite ramuri ale științei, a unor perspective integrative, nereducționiste, dovedind necesitatea unei orientări spre sistemicitate și cu reconstrucția logică a cunoștințelor științifice; e) întrepătrunderea și influența-reciprocă a științelor fundamentale cu cele aplicative, a științelor teoretice de natură cu științele tehnice și cele socio-umane.

Disciplinaritatea înseamnă „specializare în izolare”; multidisciplinaritatea înseamnă recunoașterea existenței simultane a unei varietăți de discipline lipsite de cooperare; pluridisciplinaritatea este o juxtapunere a diferitelor discipline, de obicei, de

același nivel ierarhic, care urmărind mai multe țeluri, realizează o cooperare; interdisciplinaritatea constituie un veritabil principiu organizațional care, reunind imperativul normativ cu cel intențional și cu cel teologic, oferă teze, metode și reguli unitare, comune pentru coordonarea unui grup de discipline diferite.

Spre deosebire de viziunile multidisciplinare și pluridisciplinare, prin care același obiect este abordat de către diferite științe, dar, fiecare dintr-un punct de vedere specific, interdisciplinaritatea promovează această abordare dintr-un punct de vedere unitar, pe baza interdisciplinarității dintre științe, a integrării reciproce a conceptelor directoare, a procedurilor și activităților de cercetare într-un ansamblu unic, într-un sistem general de cunoștințe, concentrându-se, astfel, o unificare mintală, teoretică, a Universului unitar, respectiv, a întregului spațiu administrativ.

Sintetic, toate aceste forme de cercetare științifică se caracterizează prin faptul că fiecare, are un obiectiv complex de cercetat pentru care realizează gruparea unor discipline logic implicate în rezolvarea obiectivului respectiv. Dar, în cazul unei cercetări multi- sau pluridisciplinare:

- fiecare disciplină își fixează obiectivul ei de cercetare;
- fiecare disciplină folosește metode specifice de cercetare;
- fiecare disciplină obține rezultate specifice;
- concluziile sunt specifice.

Pe câtă vreme, în cazul cercetării interdisciplinare distingem următoarele particularități:

- subdiviziunea obiectivului final, on subobiective;
- distribuirea de sarcini pe discipline, on colective pe specialități;
- folosirea metodelor specifice fiecărei discipline on strbnsă corelare cu ale al- tor discipline;
- ontocmirea unui grafic orar al realizării subobiectivelor;
- obținerea unor rezultate speciale, dar subordonate obiectivului final;
- controlul și verificarea fiecărei soluții parțiale;
- integrarea soluțiilor speciale on vederea realizării obiectivului final;
- formularea concluziilor unitare și a propunerilor care se impun cu privire

la obiectivul final.

Interdisciplinaritatea denumită factor comun al culturii și societății prin intermediul cuceririlor tehnice și fiind de aceeași natură cu acestea, se instituie drept metodologică cea mai competentă pentru soluționarea provocărilor tehnice la adresa civilizației contemporane.

Interdisciplinaritatea reprezintă o modalitate de extremă importanță on orientarea globală a gndirii on procesul de integrare și sinteză a științelor și a disciplinelor care interacționează on spațiul administrației publice.

BIBLIOGRAFIE

1. Piaget, J. Dimensiunile interdisciplinare ale psihologiei. - București: Editura

Societatea civilă și statul de drept

ПРОГРАММА ОЖИВЛЕНИЯ ЭКОНОМИКИ РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Основная парадигма актуального этапа развития экономики
Президент РКДЛ «TIMPUL»

И.В.
КРАПИВКА

Исполнительный директор РКДЛ «TIMPUL»
И.М. ЛЕШАН

SUMMARY

The main paradigm of the present stage of economic development of the Republic of Moldova is that our economy is a battle field between the shadow and legal business, but, unfortunately, the latter loses this battle.

The task of Moldovan legal business (that pays taxes) is not only to equalize the score, but to win! For this, it is necessary to make the legal form of running business more attractive and efficient in comparison with the illegal entrepreneurial activity.

Key words: customs and tax bodies, labor market, intensives, salary fund, tax reform, tax optimization, government functions, business relations, long term

РМ заключается в том, что наша экономика является полем битвы между теневым и легальным бизнесом, но, к сожалению, счет в этом неравном поединке не в пользу последнего.

Задача легального бизнеса в Молдове не только сравнять счет, но и победить! Для того чтобы победил легальный бизнес, который платит налоги, необходимо сделать легальную форму ведения бизнеса более привлекательной и более эффективной по сравнению с нелегальной предпринимательской деятельностью.

Что же происходит на практике?!
«С точностью до наоборот»!

Ключевые слова: Таможенные и налоговые органы, рынок труда, стимулы, мотивация, фонд оплаты труда, налоговая реформа, оптимизация налогообложения, функции государства, бизнес отношения, долгосрочные кредиты и инвестиции, программная стратегия, система.

Государство декларирует свою поддержку легального бизнеса, но реально не создало системы «стимулов» и «мотиваций» для поощрения и защиты социально ответственного легального бизнеса. Есть отдельные позитивные меры, есть уступки, но нет системы.

Нет системной, последовательной,

программной стратегии в нашей стране по созданию и увеличению притягательности, а также защите легального бизнеса. И государство не должно стоять в стороне от этой проблемы, а должно четко и бесповоротно занять сторону легального бизнеса, полностью встать на его защиту и поддержку.

Для реализации программной стратегии по защите и развитию легального социально ответственного и конкурентоспособного бизнеса, как на внутреннем, так и на внешнем рынках РКДЛ «TIMPUL» предлагает:

1. Установить эффективный контроль со стороны, как всего гражданского общества, так и со стороны ассоциированного бизнеса за деятельностью таможенных и налоговых органов в РМ. Это необходимо, чтобы установить и перекрыть каналы нелегальных форм и методов ведения бизнеса при содействии и, очень часто, при непосредственном участии чиновников этих и других контролирующих органов. Организационные формы и методы контроля подлежат обсуждению, но, в любом случае, они требуют законодательного урегулирования. Такой законодательной основой могли послужить законопроект, который выдвинул Клуб деловых людей «TIMPUL» (непосредственный автор – адвокат Вельчев А.Д.) несколько лет назад и который находится все это время в Парламенте РМ без рассмотрения.

2. Создать конкурентоспособный рынок труда. Невозможно говорить о

защите конкуренции на внутреннем рынке и об экономическом развитии в Молдове без создания, поддержания и развития конкурентоспособного производства товаров и сферы услуг, которые, в свою очередь, основываются на квалифицированном и высокопроизводительном труде. Однако темпы роста оплаты труда в нашей экономике являются явно недостаточными, чтобы сдержать рост отъезжающих за границу. Помимо того факта, что у подавляющего большинства экономических агентов темпы роста оплаты труда значительно выше темпов роста производительности труда (что плачевно сказывается на себестоимости их товаров, работ и услуг), существует еще один существенный фактор сдерживания. Этот фактор – избыточное налогообложение фонда оплаты труда (ФОТ), которое по разным оценкам достигает 45-55% ФОТ и 50-60% – от дохода предприятий. При таком уровне обременения ФОТ, предприниматель не только не заинтересован в увеличении оплаты за труд, но и, самое главное, не может себе позволить платить легально более высокие зарплаты без риска «выйти в красное». Что же делать? Для разблокирования ситуации на рынке труда и оптимизации происходящих процессов на нем, предлагается следующий пункт.

3. Всеобщая налоговая реформа и оптимизация налогообложения всех факторов ведения бизнеса, в том числе, труда и их результатов. Об этом мы писали и говорили часто и много, поэтому только напомним

наши основные предложения, уделив основное внимание реформе налогообложения «людей труда» и результатов их труда.

3.1. Оптимизация налогообложения труда и людей труда.

Приоритетность идеи обусловлена остротой кадровой проблемы в республике. Особенно ошутим дефицит высококвалифицированных специалистов рабочих специальностей и менеджеров. Отток трудоспособного населения в доселе невиданных Молдовой масштабах мультиплицировал диспропорции между трудом и капиталом, негативно сказался на инвестиционной привлекательности страны и активности местных и иностранных инвесторов, обострил социальные противоречия и резко снизил конкурентоспособность экономики Молдовы. Демотивация в процессе труда и массированный «экспорт» рабочей силы и интеллектуального капитала за рубеж, стали основной причиной того, что Молдова так и не нашла своего места в международном разделении труда.

Для преодоления негативных явлений на рынке труда и создания эффективной системы защиты людей труда, а также поощрения эффективного труда, предлагается:

1. Установление единой ставки подоходного налога для физических лиц в размере 10%.

2. Увеличение личного месячного освобождения до существующего прожиточного минимума, с последующей его ежегодной индексацией.

3. Признание вычета из налогооблагаемого дохода расходов на образование, лечение, отдых и приобретение и/или строительство жилья.

4. Предлагается 2 варианта реформирования системы обязательных платежей в НКСС.

Первый вариант. Постепенное понижение ставки обязательного социального страхования, начиная с 2008 года, с 25 (+4)% на 2% ежегодно, в течение 5-ти лет – таким образом, чтобы к 2012 году ставка по соцстраху не превышала 15 (+4)% от фонда оплаты труда;

Ана	%	ВНД ОИАА	Медий рр ОИВ ЕАОА
Показатель		И ЕАОА ОВОВА	ЕАА? ОИ ЕЕА
2008	23	20%	1,01 еі.110844е04еuт4у еі84іа
2009	21	20%	1,01 еі.110844е04еuт4у еі84іа
2010	19	20%	1,51 еі.110844е04еuт4іе еі84іу
2011	17	20%	2,01 еі.110844е04еuт4іе еі84іу
2012	15	20%	2,51 еі.110844е04еuт4іе еі84іу

В случае, если указанные в таблице условия не выполняются, то отчисления в Соцфонд производятся на уровне стандартной ставки 25%.

- Применение принципа заявительного характера, по 2-му варианту, срок ответа со стороны НКСС 15 дней, и если нет ответа, порядок снижения ставки социальных платежей вступает в силу автоматически.

- Скорейший переход на персональные накопительные счета каждого работника.

5. Постепенный переход от тотальных платежей предпринимателей в государственный пенсионный фонд к сбалансированному и самосто-ятельному страхованию работниками своей пенсии, в том числе, в частных пенсионных фондах. Демонополизация деятельности пенсионных фондов.

6. Постепенное реформирование системы обязательного медицинского страхования для оптимизации его страховой базы и порядка администрирования.

Власть должна признать право граждан на удовлетворение ими базовых потребностей личности за счет формирования доходов от личного труда. Нельзя перегружать фонд оплаты труда налогами и обязательными социальными платежами.

3.2. Защита и стимулирование внутренних и внешних инвестиций.

Проблемы на рынке труда, о которых было сказано выше,

коренятся именно в неэффективной инвестиционной политике.

Для преодоления негативных явлений на рынке инвестиционного капитала в Республике Молдова и создания эффективной системы защиты и поощрения инвестиций, предлагается:

1. Отказаться от обложения налогом на добавленную стоимость капитальных инвестиций осуществленных в товароматериальной форме, а именно: оборудованием, технологиями и комплектующими материалами, а также грузовыми и пассажирскими транспортными средствами, которые не производятся в Республике Молдова. Пора понять, что существующий механизм защиты инвестиций, осуществленных в товароматериальной форме, от НДС не работает в значительном большинстве случаев, встречающихся в повседневной экономической практике. Когда чиновники министерства финансов РМ говорят о льготах по обложению НДС при импорте оборудования, они не понимают смысла правоотношений, которые возникают между инвестором и реципиентом инвестиционного процесса: в процессе осуществления инвестиций еще нет добавленной стоимости, которая является объектом обложения налогом на добавленную стоимость.

2. Не облагать НДС «убавленную стоимость» от продажи товаров, работ и услуг по ценам ниже себестоимости.

3. Вернуться к применению принципа добровольной регистрации плательщиков НДС для всех

предприятий, без исключения.

4. Вычет всех расходов на текущий и капитальный ремонт арендованного имущества в том финансовом году, когда они были осуществлены, без каких-либо ограничений.

5. Вычет основных расходов на текущий и капитальный ремонт технологического оборудования и зданий в том финансовом году, когда они были осуществлены.

6. Установление ставок НДС в размерах 0%, 8% (для социально значимых товаров и услуг) и 18%. По сельскохозяйственной продукции требуется постепенный (в течение 5-7 лет) переход к стандартной ставке.

7. Совершенствование механизма возврата НДС, исключив произвольную классификацию экономических агентов на так называемые «группы доверия».

8. Применение заявительного, а не разрешительного принципа возврата (зачета) НДС не только по экспортным, но и по импортным поставкам, при условии усиления ответственности экономических агентов за предоставление неверной, искаженной и несвоевременной информации, а министерства финансов – за нарушение сроков возврата (зачета) НДС.

9. Установление единой ставки налога на доход юридических лиц на 2008 бюджетный год в размере 0% на всю величину реинвестированного дохода и 10% - на доход направленный, на потребление, в том числе, на выплату дивидендов.

10. Освобождение от уплаты налога на доход, получаемого нерезидентами и резидентами - юридическими лицами РМ от банковских депозитов,

векселей и облигаций.

3.3. Совершенствование сути и механизма налогового администрирования и защита налогоплательщиков от вседозволенности контролирующих, в том числе, налоговых и таможенных органов.

Контролирующие, в том числе налоговые и таможенные органы понимают и применяют действующее законодательство так, как это выгодно исключительно им. Эта существующая порочная практика налогового и таможенного администрирования, которая граничит со вседозволенностью, проистекает из несовершенства законодательной базы его обеспечивающей.

Необходимо переработать V Раздел Налогового кодекса РМ «Налоговое администрирование» в соответствии с европейскими принципами «прямого правоприменения» и «закона прямого действия».

Для преодоления негативных явлений существующей практики налогового администрирования в Республике Молдова и создания эффективной системы защиты и поощрения добросовестных налогоплательщиков, предлагается:

1. Оптимизировать государственный, в том числе налоговый контроль: проверки должны стать превентивными и корректирующими, а не карательными и разорительными.

2. Упростить отчетность, особенно предприятий, относящихся к аграрному и малому бизнесу, а также ускорить введение электронных форм отчетности налогоплательщиков.

3. Аннулировать платные услуги, которые предоставляются экономическим агентам органами центрального и местного публичного управления и органами контроля.

4. Дополнить постоянно действующую рабочую группу из предпринимателей и государственных чиновников министерства финансов представителями министерства экономики и поставить перед всеми ними конкретные задачи по реформированию Налогового кодекса.

1. Оптимизация законодательства, регулирующего бизнес отношения непосредственно с участием и при содействии бизнес-сообщества, в рамках дерегуляторной реформы законодательства («Гильотина II»).

Помимо оптимизации подзаконных актов центральной исполнительной власти, помимо оптимизации законодательства, регулирующего предпринимательскую деятельность, остается еще огромный пласт нормативных актов местных властей, которые не всегда принимают решения, способствующие развитию бизнеса и защите конкуренции на внутреннем рынке.

Необходимо продолжить совершенствование законодательства, регулирующего отношения не только бизнеса и центральных властей, но и делового сообщества и местных властей. В рамках правового конституционного поля РМ необходимо обдумать перспективы и подготовиться к «Гильотине III»: полной ревизии и оптимизации решений местных властей в РМ,

касающихся предпринимателей, в частности, и экономики, в целом.

2. Усиленное строительство инфраструктуры.

Необходимо принятие среднесрочного Национального плана по строительству и реконструкции инфраструктуры в РМ, где объединить все существующие программы газификации, дорожного строительства, развития сетей водоснабжения, канализации, телекоммуникаций, снабжения теплом и электроэнергией. Также необходимо включить в этот план развитие и реабилитацию социальной, коммерческой и транспортной компоненты инфраструктуры, в том числе порты, аэропорты, пункты пограничного перехода и таможенного досмотра, авто- и железнодорожные вокзалы и станции и т.д. Выходом из сложившейся ситуации является масштабное финансирование Национального плана по строительству и реконструкции инфраструктуры в РМ, как за счет средств публичного бюджета, так и за счет институциональных доноров и частных инвесторов.

3. Совместные усилия бизнеса и государства по поиску доступа к более доступным (LIBOR +1-2%) и долгосрочным (инвестиционным) кредитам.

Защита местного производителя и внутреннего рынка начинаются со свободного доступа национального бизнеса на международные рынки капитала. Это создаст конкурентные условия понижения стоимости финансирования текущей и инвестиционной деятельности молдавского бизнеса.

Задача молдавского бизнеса - предложить эффективные инвестиционные проекты, а также продемонстрировать транспарентный, грамотный и эффективный менеджмент. Задача государства – создать макроэкономические условия для того, чтобы значительно снизить риски, связанные с инвестированием в экономику Молдовы. Ресурсы стоят дорого из-за рисков коммерческих, политических, финансовых и др., сбалансировать которые на новом ценовом уровне совместная задача молдавского бизнеса и государства.

Организационным началом для реализации этой задачи может стать

ещё не реализованная идея создания Банка Реконструкции и Развития Молдовы (БРРМ).

4. Передача части функций от государства, регулирующего бизнес отношения, профессиональным (в том числе, патрональным) ассоциациям бизнесменов РМ в рамках концепции Private Public Partnership.

Предлагается увеличить количество вовлеченных в государственное управление деловых людей. Государственный менеджмент должен изменить свою базовую функцию, а именно: перейти от принципа «зап-решения» к принципу «регулирования», в социальных и

Представлен: 10 июля 2007 ѓ.

Рецензент: Игорь ГАМОВ, доктор экономических наук,
заведующий кафедрой новых технологий и информационных систем

Economie și finanțe pub-

POLITICA SOCIALĂ A STATULUI ȘI PROBLEMELE FINANȚĂRII SFEREI SOCIALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Gheorghe COSTANDACHI,
doctor în economie,
șeful Centrului de Baze Științifice ale Statisticii,
Institutul de Economie, Finanțe și Statistică (IEFS)

SUMMARY

The present paper reviews the concept of social and financial problems in the social sphere in the Republic of Moldova. The author describes the social situation and makes recommendations based on the experience from other countries. Also, he defines the relevant problems and how to overcome them. The paper promotes the perspectives of the financial problems in the social sphere

Politica socială efectivă a Republicii Moldova constituie unul din obiectivele primordiale ale etapei de tranziție la relațiile de piață și ameliorare a crizei economice. În acest context, printre domeniile de activitate a statului este și crearea condițiilor de ocupare a populației în compul muncii și stimularea calificării onalte a muncii.

În orice sistem economic societatea se confruntă cu soluționarea a trei întrebări: ce, cum și pentru cine să producem. Când se vorbește despre politica socială a statului, se presupun acțiunile statului îndreptate spre distribuirea și redistribuirea veniturilor membrilor și grupurilor societății. În linii generale, politica socială a statului se definește ca o activitate de reglementare la nivel macroeconomic, chemată să asigure stabilitatea socială relativă în societate și să creeze condiții cât se poate posibil

egale pentru cetățeni.

Economia de piață socialmente orientată presupune o importantă activitate a statului în soluționarea problemelor sociale, deoarece economia de piață nu garantează dreptul cetățenilor la muncă, educație și nu asigură protecția socială a invalizilor, pensionarilor etc. De aceea apare necesitatea intervenției statului în distribuirea veniturilor prin realizarea politicii sociale și efectuarea redistribuirii venitului național prin intermediul bugetului de stat, cu ajutorul realizării sistemului de programe sociale și sistemului de servicii sociale.

O parte importantă a programelor sociale de stat o constituie asigurarea socială. Aceasta se răspundește asupra persoanelor care au fost angajați în compul muncii permanent o perioadă

determinată de timp și care au pierdut sursa de venit din cauza bolilor, șomajului sau atingerii vârstei de pensie. Sistemul asigurărilor sociale compensează acestor persoane pierderea venitului din fondurile formate din contul asigurărilor sociale.

On noile condiții, reforma politicii sociale se desfășoară on coteva direcții principale: se reduc cheltuielile pentru necesitățile sociale, sporește pasibilitatea de plată pentru serviciile sociale și cresc cerințele de acordare a indemnizațiilor. Plata de șomaj se onlocuiește tot mai mult cu recalificarea și pregătirea profesională a forței de muncă.

Veriga constitutivă a politicii sociale a statului trebuie să fie prezentată de politica de formare a veniturilor populației. Noțiunea de „venit” se prezintă ca indicator al rezultatului activității economice. Onsuși, nivelul de venituri ale membrilor societății este un indicator important al asigurării socioeconomice, deși acesta determină posibilitățile materiale și spirituale de viață ale fiecărei persoane, cum ar fi: odihna, educația, menținerea sănătății și satisfacerea necesităților cresconde. Printre mulțimea de factori, care influențează direct nivelul veniturilor populației, excluzond salariul, se numără și dinamica prețurilor cu amănuntul, nivelul de saturare a pieței cu mărfuri de consum și altele.

Raporturile dintre veniturile provenite din plăți de transfer și salarii joacă un rol important atot on formarea comportamen-tului economic al persoanelor, cot și on motivația muncii acestora. Prin rolul dominant al salariului on formarea venitului se creează astfel de calități, cum ar fi cele de ontreprinzător și inițiativă. Iar on cazul sporirii rolului

plăților pe linia programelor sociale de stat, on unele cazuri are loc formarea atitudinii pasive față de activitatea de producție și apare psihologia persoanei ontreținute.

Veniturile bănești ale populației, primi-te prin sistemul financiar-bancar, se pot prezenta on felul următor:

- plăți din asigurarea de stat;
- credite pentru construcții locative individuale membrilor asociațiilor de consum, tinerelor familii etc.;
- ratele dobonzilor pe depuneri on bănci;
- venituri din majorarea prețurilor la hortiile de valoare, obligațiuni etc.;
- coștiguri din loterii;
- plăți provenite din diferite compensații pentru schilodiri, pierderea capacității de muncă etc.

Mecanismul de distribuire a resurselor și veniturilor on Republica Moldova on perioada de tranziție la relațiile de piață este onsofit de o mare diferențiere a veniturilor populației, ceea ce nu se face observat on sistemul socialist de adminis-trare. Concomitent, nu se iau on considerare veniturile nedeclarate de către subiecții economiei tenebre și a cetățeni.

Apare ontrebarea: de ce există o astfel de diferență și inechitate on venituri? Doar on țările cu democrație dezvoltată se vorbește despre posibilități egale, care sont asigurate de instituțiile respective ale economiei de piață.

Vom menționa cei mai importanți factori și cauze ale inegalităților dintre venituri:

- persoanele sont dotate de la naștere cu diferite posibilități mintale și fizice;
- diferențierea on funcție de posedarea unor averi, ondeosebi provenite

prin moștenire;

- diferențierea după nivelul de educație. Copiii din familiile bogate au mai multe șanse de a beneficia de o educație profesională;

- chiar și în cazul posibilităților egale, aceluiași nivel de educație și calificare, venituri mai mari realizează persoanele care muncesc mai mult și mai productiv;

- grupul de cauze care este legat pur, și simplu, de noroc și ghinion, întimplări, coștiguri neașteptate etc.

Astfel, în virtutea celor enumerate, egalitatea posibilităților economice nu se face observată de fiecare dată. Bogați și săraci există chiar și în țările cele mai avansate din puncte de vedere economic.

Una din problemele importante ale politicii sociale a Moldovei este stimularea căutării locurilor de muncă de către cetățenii cu venituri reduse. Dacă analizăm sistemele de ajutoare sociale dezvoltate ale țărilor cu economie de piață, tragem concluzia că căutarea locurilor de muncă de către persoanele cu venituri mici ale acestor țări devine neconvenabilă. În cazul acestora, veniturile unor persoane sunt mai mici, în comparație cu suma totală a tuturor plăților și ajutoarelor sociale.

În legătură cu redistribuirea veniturilor există așa-numita dilemă a eficienței și echității. Esența acesteia constă în faptul că lupta pentru egalitate poate aduce societății pierderi în eficiența economică. Se cunoaște faptul că sporirea finanțării programelor sociale atrage după sine majorarea impozitelor și redistribuirea acestora. Astfel, apare riscul ca stimularea economică să dispară, să se reducă

activitatea de producție ce ar provoca reducerea volumului de distribuire a venitului național.

La realizarea politicii sociale, în condițiile perioadei de tranziție, trebuie să se țină cont de trei principii de bază:

- protecția socială a populației devine o problemă prioritară;

- sporirea rolului venitului personal în satisfacerea necesităților social-culturale și îmbunătățirea condițiilor de viață și, prin aceasta, lichidarea întreținerii sociale;

- formarea unui mecanism nou de finanțare a sferei sociale.

Finanțarea programelor sociale se realizează nu numai din contul mijloacelor bugetului de stat, dar și prin intermediul bugetelor locale, mijloacelor întreprinderilor, organizațiilor și populației. Politica socială care se realizează la ora actuală poartă un caracter spontan. Esența ei se reduce la neutralizarea situației sociale încordate. Toate deciziile la nivel politic și macro-economic poartă un caracter de piață. Totodată, nivelul de viață al populației constituie o sarcină prioritară a cursului de dezvoltare social-economică, de aceea garanțiile sociale trebuie să rămonă factorul decisiv al Moldovei în perioada de tranziție.

Criza financiară din vara anului 1998 a sporit numărul persoanelor cu venituri bănești reduse și celor cu venituri sub nivelul minim de trai. Aceasta a împărțit societatea în diferite grupări, care priveau pozitiv și negativ desfășurarea reformelor și care aveau, în esență, interese social-economice contradictorii.

Cele relatate permit de a trasa punc-

tele de pornire on elaborarea unui nou model al politicii sociale a Moldovei.

On primul rond, este necesară elaborarea unei Concepții de dirijare a dezvoltării sociale. Aceasta trebuie să contureze societatea ca stat de orientare socială și să fundamenteze acțiunile necesare, care trebuie realizate atot on viitorul apropiat, cot și on perspectivă. Toate măsurile și programele sociale ale concepției trebuie sa fie verificate, dacă nu contrazic modelului de stat social orientat.

Etapa următoare trebuie să devină modificarea radicală a sistemului existent de finanțare a politicii sociale.

Principiul restant, care mai există la moment, trebuie să fie onlocuit cu sisteme noi aprobate si practicate on țările cu experiență bogată. Finanțarea adăugătoare poate fi obținută din surse care, de fapt, nu sont studiate ponă la capăt. Printre acestea se numără și veniturile ascunse de populație și altele. Este binevenită adoptarea unei legi prin care s-ar stabili limitele de jos ale protecției sociale a cetățenilor.

Printre problemele perfecționării politicii sociale se numără:

- stabilizarea situației financiare a fondurilor sociale extrabugetare;
- lichidarea datoriilor la salarii ale angajaților;
- extinderea surselor de finanțare a

serviciilor sociale;

- implementarea sistemului de susținere socială a populației la domiciliu;
- introducerea ordinii unice de corectare a scării cotelor de impozit pe venit (supraveneriturile să fie impozitate cu cote mai mari).

Grija socială și asigurarea socială a cetățenilor de către stat necesită investiții financiare colosale, iar efectul acestora se face observat doar cu trecerea timpului. De aceea, realizarea de către stat a unei politici sociale eficiente este una dintre primele sarcini on etapa de tranziție la relațiile de piață și scoaterea economiei Moldovei din impas.

BIBLIOGRAFIE

1. Камаева, В. Д. Основы экономической теории и практики. Издательство Воляоăрадскоăо Аосударственнойо университета. Воляоăрад, 1994 ă.

AGRICULTURAL POLICIES IN CENTRAL AND EASTERN EUROPEAN COUNTRIES

Constantin NESTERENCO,
Master of Pedagogy, Associate Professor
Technical and Agricultural College of Soroca, Moldova
Anatolie SPIVACENCO,
Vice-minister of Agriculture and Food Industry of the Republic of Moldova

SUMMARY

Extinderea spre Est a UE este o opțiune istorică și economică de mari proporții, care va crea o nouă arhitectură europeană și mai multă stabilitate economică și politică. Agricultură este un sector important on economia acestor țări și va juca un rol esențial on formarea economiei agroalimentare moderne. Majoritatea țărilor Europei Centrale și de Est au nevoie de investiții importante pentru modernizarea și restructurarea producției agricole și a sectoarelor din aval. Ele se confruntă cu trei categorii de dificultăți : a) lipsa capitalului necesar modernizării agricole rurale și a infrastructurilor bancare; b) existența unor structuri agricole neperformante și contracția pieței interne; c) lipsa unor structuri de organizare adecvate avalului agriculturii.

INTRODUCTION

Being in a difficult and long period of transition from centralized economy to market economy, Central and Eastern European Countries hold an important economic and human potential and make efforts to harmonize their economic systems with those of the developed countries, especially with the EU, through measures of formation and liberation of market. The adjustment of agrarian structures to the market exigencies of competitive market takes place within this frame.

During the transition period, the Central and Eastern European Coun-

tries encountered an intensive process of disorganization and distribution of products.

Most of the Central and Eastern European Countries need important investments to modernize and reorganize the agricultural production and upstream sectors.

METHODS AND MATERIAL

In order to carry out the research, the authors made references to documents and consulted the statistical data. Therefore, various data sources, including statistical reports, statistical breviary and forms, have been used.

The research method used epito-

mizes a comparative analysis of indices gathered during a specific period of time (transition period) against a fixed index base extracted from the EU statistical documents pertaining to the same period of transition time.

REZULTS AND DISCUSSIONS

To meet the requirements of a disciplined and functional market, the administration of agricultural markets, together with the adjustment of prop-

erty structures and economic organizations, need a new agricultural strategy to orientate and drive them nearer to the EU structures, whose members they aspire to become in a particular period of time.

The European Union is a great economic and commercial force and the largest solvable market in the world.

The extension of EU towards the East is a historical and economic decision of

great proportions, one that will create a new European architecture and a more economic and political stability.

Country	Population (mil. hab.)	Total surface (mil. ha)	agricultural surface (mil. ha)		available surface (mil. ha)		
				% of available		% of available	to total area
Bulgaria	8,5	11,1	6,1	55	~0	6,5	0,48
Czech Republic	10,5	7,9	~5	5~	3,1	7~	0,51
Hungary	1,6	~5	1,~	31	1,0	11,~	0,65
Lithuania	1,6	6,5	1,5	29	1,7	25,0	0,68
Latvia	3,6	6,5	3,5	5~	1,5	36,~	0,61
Poland	36,5	31,5	16,6	59	1~5	16,9	0,57
Romania	11,7	15,6	1~7	61,0	9	20,5	0,~5
Slovakia	5,5	~9	1,~	59	1,5	21,5	0,18
Slovenia	1,9	1,0	0,9	~5	0,1	11,1	0,15
Slovakia	10,5	9,5	6,1	66	~7	17,0	0,~6
Total CEEC	105,6	107,6	60,6	56	~1,5	20,6	0,~0
EU-15	369,7	515,~	136,1	~5	17,1	25,6	0,11

Table 1 - Indicators of the agricultural potential within the Central and Eastern European Countries (CEEC)

We need to mention, that for the last 10-12 years, the agriculture in most of the Central and Eastern European Countries (CEEC) goes through a crisis period that affects all segments of the

agricultural and rural system: 1) property relation; 2) organization structures; 3) property structures; 4) conversion of efficiency and levels of production; 5) agricultural units management; 6) decline and poverty within rural space.

Agriculture is an important sector in the CEEC economy and will play an essential role in the formation of the

modern agro-food economy. Agriculture is considered a priority branch, not so much through its contribution to the wealth of the countries from the area, but especially for the social protection of a very important segment of the population.

Compared to EU countries, where the number of the employees in agriculture was under 5% during the last 3–4 years, in Bulgaria it is currently under 25%, in Romania it is over 36% and in Croatia it draws closer (positively) to 10%. It must be outlined, that in most countries of the researched area, subsistence agriculture is still practiced or else the subsistence agriculture cannot be the object of agrarian politics. The authors highlight that the phenomena taking place today in the area regarding the agricultural condition and the rural space in the majority of the countries, was characteristic of the EU countries during the 60s. Even though these countries display their differences on economic, structural and evolution levels, they also have numerous common elements in the process of adaptation to EU exigencies.

Demographically, CEEC maintain an imperative potential for future developments in Europe, possessing approximately 105 millions inhabitants, representing 28% of the EU population.

The Gross Domestic Product (GDP) per inhabitant in six countries (Poland, Hungary, Czech Republic, Slovakia, Estonia) represents 18% of the EU level and only 8% in the other five (Romania, Bulgaria, Slovakia, Lithuania, Latvia) highlights the poignant existence of important discrepancies

The majority of agriculture-dependent economies prevail in such rural countries as Romania, Bulgaria and the Baltic countries.

In all the countries, candidates to accession to EU, the weight of agriculture in GDP and the engaged population has been in slow decrease since 1989. The potential of active manpower engaged in the agricultural industry of CEEC is nearly 10 million people, compared to approximately 7 millions in EU, that representing an important resource that can secure the economic diversification of rural space in the future years.

In Germany the share of agriculture in GDP is slightly under 1%. This is one of the reasons why some politicians from EU, including Germany, consider it unnecessary to invest more in supporting the agriculture of the most developed countries.

In France, Spain, Portugal and even Greece, things are different. But if these very developed countries continue to invest, especially in the primary agriculture, they do it not so much to achieve great production, but for the ecological aesthetics of each of these countries, for tourist beauty and local comfort, especially for the protection of environment and resources.

At present, the natural potential of CEEC agriculture is not completely capitalized, the degree of endowment with capital is low and the agricultural production did not recover.

Even though human resources are numerous, the qualification level is low, the agricultural efficiency is minimal and the quality of products does not meet higher requirements yet. The farmers are subject to continuous pres-

sure on the market because of prices inferior to costs. The lack of efficient financing and management determines the high costs to agricultural products. Furthermore, the prices received by manufacturers are inferior to those in the developed countries. While losses in agriculture increased, the financial blocking decreased the investment capacity. Moreover, bank interests remain high.

The rural space is strongly dependent on agriculture, whose technical endowment is low. Modern infrastructures are deficient, the transports and communications operate with difficulty and the access of the population to services and school is still limited. The social services are precarious and unemployment generates great pressures, which cause migratory waves towards others countries in order to find jobs.

CEEC agriculture has large surfaces and a high level of arable land surface per inhabitant (Romania 0,4 ha/inh, Hungary 0,46 ha/inh, Poland 0,37 ha/inh, Czech Republic 0,31 ha/inh, Slovakia 0,28 ha/inh).

During the transition, arable surfaces remained relatively stable in some countries while in others they had the tendency to decrease. Most of the arable soil is cultivated with cereals (approx. 60% compared to 50% in EU). Industrial plants, especially sugar beet, linseed and hemp, restrain the terrain in the majority of the CEEC countries.

Unlike the vegetable sector, animal breeding discerns a sharp regression in all CEEC countries. For instance, in 1989, the cattle represented approx. 36% compared to EU and 20-21% in 2000, the swine 32% and 20-21%

respectively.

The agricultural production of CEEC experienced a strong deterioration during the transition period, especially the livestock. Compared to 1989, the total production of cereals of CEEC decreased during the transition due to a lower efficacy per ha. Short-term forecasts indicate a slow increase. Cereals balance was negative. The level of profit per ha, the yield from cattle, production, consumption and milk balance was and still remains much inferior to the EU level.

During the pre-transition stage (before 1989), in most CEEC, the co-operative forms of organization and the state agricultural enterprises were dominant in agriculture. Apart from Poland and Slovenia where the private sector dominated, the individual sector in other countries was very limited.

In the process of de-collectivization of agriculture and re-establishment of private property, different types of economic organizations were formed (or are being formed). In some countries (Hungary, Czech Republic, Slovakia), an important number of private production co-operatives and agricultural companies remained. In most of the countries, state enterprises became private or are becoming private. In Romania, this process is slow while Bulgaria decided to liquidate the system of agro-industrial complexes situated in the state management system.

The dimension of exploitations differs from one country to another. What is common to all CEEC is that the agricultural units are small and dominant in regards to their number and weight.

The average area per agricultural unit in CEEC is almost three times smaller than in EU. CEEC have approx. 9.5 million agricultural units, while EU retains just fewer than 7 million units. The average size of a unit in CEEC represents only 37.5% of the average size of an EU unit.

Disparities between CEEC and EU regarding the size of agricultural units, in addition to the lack of products balancing, creates a series of difficulties for the implementation of a unanimous agricultural strategy in the short or even long run.

The CEEC countries-candidates to accession to EU, which are still in transition, intersect (or should intersect) during 2000 - 2006 a new stage as part of the process of agricultural reform towards the implementation of the Community Acquis in order to approach the EU structures, these being under continuous fruition and improvement, too.

Agenda 2000 have as objectives the modernization of Union guidelines and the preparation of its extension as a perspective. For this reason, new instruments were created to finance the structural programmers and the rural development programmers of CEEC.

The 2000 - 2006 stage priorities to promote the CEEC countries are:

- investments in agricultural units aiming at modernization (one priority);
- development of transforming sectors and agricultural products marketing;
- improvement of veterinary and phytosanitary controls;
- promotion and diversification of economic activities in rural areas.

European Commission requires European countries to market economy through implementation of Community Acquis within five years.

It is imperative to mention, that in such a short time it is difficult to transpose the common directives in the national legislation of the candidate countries because of the diversity of situations and their exigencies. In regards to the unique market, there are about 280-290 Community directives that impose the high standards to which national legislations of candidate countries need to harmonize.

The main EU aiding instruments contributing to the agricultural sector in candidate-countries are:

- PHARE Programme (EU assistance programme for CEEC) supports the economic reorganization process and democracy consolidation in EU through financial assistance for the countries that completed "European agreements" and want to become part of this space. Through implementation of this programme, EU supports CEEC since 1990. PHARE programme was the main source of financial assistance for CEEC during 1995 - 1999.

- ISPA programme (investments financing the transport and environment)

- SAPARD programme (Special Assistance Programme for Agriculture and Rural Development in CEEC).

- BERD credits, World Bank etc.

European Commission sustains CEEC by supporting the two institutions which facilitate the co-financing of projects that are part of the priorities of the precession process.

CONCLUSIONS

CEEC face three categories of difficulties:

1. The lack of capital necessary to

modernize agriculture and rural developments, and bank infrastructures in order to facilitate the access of agricultural producers to investments.

2. The existence of inefficient agri-

cultural structures and internal market contraction.

3. Lack of organizational structures appropriate to the agriculture upstream

The dual character of agriculture in these countries, (very small units on one side), requires different approaches from the structural design in order to develop a competitive agricultural sector that could advantageously integrate in the agricultural structures of EU.

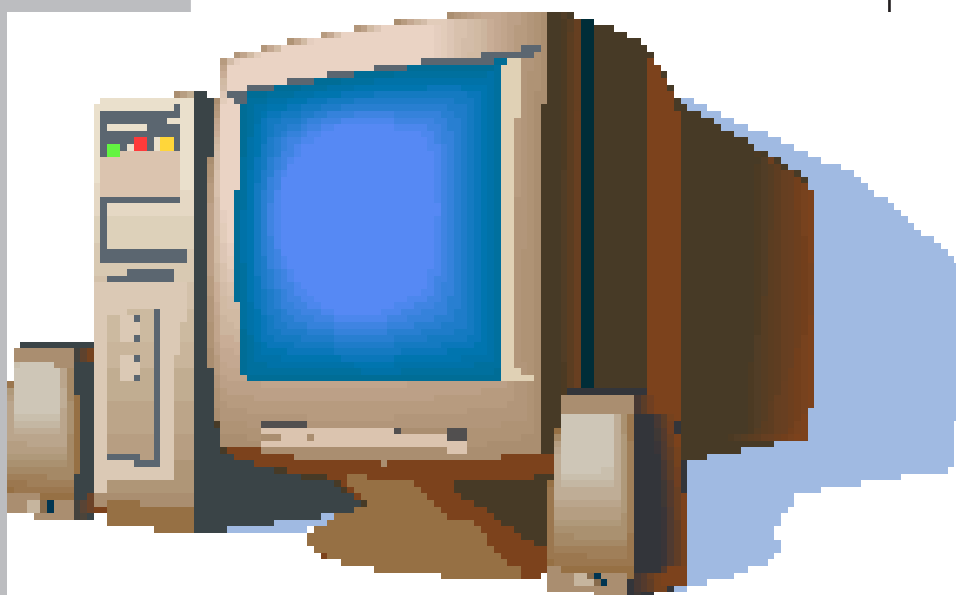
BIBLIOGRAPHY

1. Alloire, G. Boyer R. La grande transformation de l'agriculture. -Paris: Economica, 1995.

2. Popescu, Angela. Dezvoltarea rurală. Editura Universitară, 2002.

3. Nesterenco, C. Orientarea agriculturii Moldovei spre integrarea europeană / Academia de Administrare Publică – Centru național de formare și perfecționare

Construirea funcționarilor publici: strategii și tehnologii noi

CONSIDERAȚII PRIVIND PRINCIPIILE DE FUNCȚIONARE A MECANISMULUI DE COORDONARE A SERVICIILOR DE INSTRUIRE A PERSONALULUI DIN AUTORITĂȚILE ADMINISTRAȚIEI PUBLICE DIN REPUBLICA MOLDOVA

Corneliu POPOVICI,
doctor on filozofie, conferențiar universitar,
vicerector al Academiei de Administrare Publică
pe longă Președintele Republicii Moldova

SUMMARY

The creation of a modern and transparent system of public administration constitutes one of the main concern activities of the Government of the Republic of Moldova. All internal and external resources, necessary for the development of the given sector, have been mobilized in this aim. A legislative and institutional framework, adapted to the requirements of the Republic of Moldova's integration in European Union bodies, has been created. The analysis of the current state of civil servants' professional development trainings reveals the existence of a number of issues, whose solution will contribute to the provision of the quality of trainings for civil servants through the elaboration and implementation of a mechanism to coordinate the training events for the personnel functioning in public administration institutions. The proposed mechanism presupposes the formulation of clear demands forwarded to the trainers of professional development courses for central and local public administration personnel. The management of the proposed mechanism will be carried out by the Academy of Public Administration, Office of the President of the Republic of Moldova, in collaboration with the Governmental Office. An example, in this sense, is offered by Civil Servants' Training and Testing Centers in the field of informational and communication technologies and electronic governance.

Crearea unui sistem modern și transparent de administrație publică constituie una din prioritățile Guvernului Republicii Moldova. On acest scop, on ultimii ani au fost mobilizate

resurse interne și externe necesare dezvoltării acestui sector, a fost creat un cadru legislativ și instituțional, adaptat cerințelor procesului de integrare a Republicii Moldova on structurile

Uniunii Europene.

Recent, un grup de cercetători din cadrul Academiei de Administrare Publică pe longă Președintele Republicii Moldova a efectuat o analiză diagnostică a stadiului actual al formării continue a funcționarilor publici în Republica Moldova, ceea ce le-a permis să identifice principalele probleme din domeniu:

- lipsa unei strategii unitare de formare a funcționarilor publici și a personalului angajat din administrația publică centrală și locală;

- lipsa, în administrația publică, a unei analize structurate a necesităților de formare și a unor criterii de stabilire a priorităților în acest domeniu;

- lipsa unei rețele a furnizorilor de formare în domeniul administrației publice;

- neadaptarea suficientă a conținutului programelor existente la cerințele și standardele practicate în țările Uniunii Europene;

- inexistența unor planuri de învățământ adaptate pentru pregătirea, la diferite niveluri, a personalului din administrația publică;

- finanțarea insuficientă a participării personalului din administrația publică la diferite programe de formare;

- precizarea insuficientă a atribuțiilor subdiviziunilor de resurse umane din cadrul instituțiilor administrației publice privind formarea continuă a personalului propriu;

- lipsa unei corelări între procesul de formare a funcționarilor publici și dezvoltarea carierei acestora;

- existența unor importante diferențe organizaționale și operaționale dintre furnizorii de formare continuă.

Autorii studiului au formu-

lat următoarele propuneri privind îmbunătățirea situației existente la nivelul formării continue a funcționarilor publici:

- stabilirea clară a competențelor și responsabilităților principalilor actori implicați în procesul de formare;

- îmbunătățirea legislației secundare referitoare la formarea continuă a funcționarilor publici;

- crearea unei rețele la nivel național care să includă principalii furnizori de formare continuă;

- valorificarea potențialului reprezentat de resursele universităților, facultăților, centrelor de formare în administrația publică;

- colaborarea cu instituțiile de specialitate din țările Uniunii Europene și afilierea la rețelele europene de formare continuă;

- crearea unor standarde privind procesul de formare, proiectare și elaborare a planurilor de învățământ;

- dezvoltarea unui corp profesional de formatori în cadrul centrelor de formare și sporirea implicării celor mai buni experți în domeniu, în procesul de formare;

- creșterea rolului direcțiilor de resurse umane în formarea continuă prin stabilirea clară a atribuțiilor acestora referitoare la managementul resurselor umane;

- crearea unui grup la nivel interministerial pentru a stabili metodologiile de verificare a standardelor activităților de formare.

O importanță deosebită în realizarea acestor propuneri și, respectiv, asigurarea calității instruirii funcționarilor publici o are elaborarea și implementarea unui mecanism de coordonare a activităților de instruire a personalului din autoritățile administrației

publice.

Vorbind despre premisele unui astfel de mecanism, este necesar să menționăm că atot strategia de accelerare a reformei on administrația publică, on mod special, cot și celelalte legi și reglementări on acest domeniu, precum și exigențele referitoare la perspectivele integrării Republicii Moldova on Uniunea Europeană, pun, on prim-plan, dezvoltarea resurselor umane și promovarea procesului de formare continuă a acestora.

On țările Uniunii Europene se remarcă trei modele de organizare a formării continue a funcționarilor publici: centralizată, descentralizată și semidescentralizată.

Pentru modelul centralizat, luarea deciziilor și stabilirea orientărilor strategice au loc la nivel central, după care se difuzează tuturor actorilor implicați on procesul de formare. Spre deosebire de acesta, modelul descentralizat delegă competențe fiecărei autorități, iar cel de-al treilea model este o combinație dintre primele două.

Caracteristic modelului semidescentralizat este modul de determinare a nevoilor de formare, orientările strategice stabilindu-se la nivel central, iar nevoile specifice de formare fiind identificate de către fiecare beneficiar on parte.

Din analiza modelelor de formare continuă utilizate on țările membre ale UE rezultă că majoritatea au adoptat modelele semidescentralizate (7 țări) sau descentralizate (7 țări), modelul centralizat fiind identificat on puține țări (Luxemburg).

Avond on vedere faptul că Republica Moldova se afla on plin proces de reformă a administrației publice, ca și pentru celelalte țări membre și

candidate care traversează o asemenea perioadă, se impune a fi abordat un model semi-descentralizat de organizare a formării continue. On acest context, chiar dacă nivelului individual trebuie să i se acorde suficientă atenție, definirea și prioritizarea nevoilor de formare trebuie să se realizeze la nivel central. Poate exista, așadar, o conexiune ontre un mediu on schimbare și nevoia de control de la nivel central on perioada de reformă.

Conform practicilor europene, pe baza nevoilor de formare ale instituțiilor, se va ontocmi un plan de formare, prioritățile și orientările strategice constituind subiectul unei abordări descendente - organizaționale. De asemenea, vor fi luate on considerare nevoile și așteptările individuale, on cadrul unei abordări ascendente - individuale.

On același timp, va trebui asigurat caracterul de flexibilitate on implementarea metodologiilor, dată fiind nevoia de adaptare a acestora la condițiile care se onregistrează on fiecare caz on parte.

Pentru formularea unei strategii realiste, coerente și explicite, generatoare de efecte substanțiale, sont necesare o cunoaștere și luare on considerare a unui set de elemente esențiale, constituite on mai multe premise. Printre acestea ar fi de menționat necesitatea consultării principalilor actori implicați on procesul de formare continuă a funcționarilor publici și, respectiv, crearea unui mecanism de coordonare a serviciului de instruire a personalului din autoritățile administrației publice.

Acest mecanism va onsuma și structura activității de formare inițială și continuă, avond ca scop menținerea și

susținerea conceptuală, metodologică și didactică a realizării obiectivelor și priorităților instruirii funcționarilor publici.

On viziunea noastră, acest mecanism trebuie să se bazeze pe următoarele principii:

1. Adaptare și flexibilitate – un mecanism care să răspundă on permanență necesităților de formare a indivizilor, instituțiilor și, on general, schimbărilor produse on cadrul procesului de reformă, trebuie să aibă caracter de adaptabilitate și flexibilitate. Aceasta trebuie să fie capabilă, on orice moment, să acopere necesitățile de formare impuse de o administrație publică modernă.

2. Transparența. Utilizarea acestui principiu on elaborarea mecanismului menționat vizează:

- cunoașterea implicațiilor care decurg din aceasta de către beneficiarii direcți (funcționarii publici și conducătorii instituțiilor) atot pentru a-și putea exprima opinia, cot și pentru onțelegerea exactă a modalităților de punere on practică a acesteia;

- responsabilizarea celor care trebuie să pună on aplicare mecanismul (MAPL, AAP, celelalte ministere și instituții ale administrației publice centrale și locale la nivelul lor de competență);

- evaluarea transparentă a costurilor și eficienței formării continue a funcționarilor publici de către instituțiile implicate on acest proces.

3. Actualizare periodică. Conform acestui principiu, analiza necesităților de formare trebuie repetată. Ținond seama de practicile din țările membre ale Uniunii Europene și de precizările Comisiei Europene, pentru a reduce timpul scurs ontre identificarea

necesităților de formare și acțiunile ontreprinse on scopul acoperirii acestora, analiza trebuie realizată de mai multe ori pe parcursul unui an.

4. Consultarea beneficiarilor. Pentru a conferi legitimitate, consistență și eficacitate unui mecanism de formare, este necesară o implicare directă (abordare ascendentă) a beneficiarilor direcți ai formării on fundamentarea acesteia.

5. Unicitate. On cazul unui model semidescentralizat de organizare a formării continue, așa cum se dorește a fi cel din Republica Moldova, definirea mecanismului și prioritizarea nevoilor de formare trebuie să se realizeze la nivelul central pentru a se asigura coerență și unicitate.

6. Accesibilitate. Caracteristic sistemelor de formare democratice, acest principiu impune necesitatea ca, on raport cu nevoile specifice de formare, cu preocupările și propriile planuri de carieră, angajaților publici să li se asigure accesul la programele de formare.

7. Cuprindere și acoperire integrală a nevoilor de formare. Reprezintă un obiectiv cu valoare de principiu, avond on vedere exigențele impuse de reforma administrației publice moldovenești și de rolul determinant al formării pentru realizarea acestora.

Mecanismul propus presupune formularea unor cerințe clare pentru furnizorii de formare continuă a personalului din administrația publică centrală și locală care vor ține seama on mod obligatoriu de următoarele:

- programele de formare trebuie să aibă on vedere realizarea obiectivelor și priorităților stabilite prin strategia de formare;

- determinarea realistă a nevoilor de formare a participanților;

- stabilirea modalităților de evaluare și finalizare a acestor programe și cursuri (proiecte, lucrări, referate, teste etc.) și de eliberare a documentelor de certificare a absolvirii cursurilor;

- respectarea unor standarde unitare privind formarea continuă;

- asigurarea sustentației procesului de formare prin transferarea cunoștințelor și deprinderilor la locul de muncă;

- includerea în conținutul programelor de formare continuă a unor priorități tematice sub forma unor module sau grupe de teme de importanță specială pentru pregătirea funcționarilor publici, cum ar fi dreptul și legislația; managementul public; dezvoltarea regională; managementul schimbării și performanței; managementul resurselor umane; elaborarea proiectelor și managementul acestora; problematica integrării europene, politicilor comunitare și gestiunea unor fonduri din surse naționale și internaționale; strategiile, formularea politicilor și managementul strategic; management financiar-contabil și finanțele publice; serviciile publice; comunicarea și relațiile publice; psihosociologia conducerii; problematica socială și de mediu etc.

O importanță deosebită prezintă managementul mecanismului vizat care, în viziunea noastră, va fi realizat de Academia de Administrare Publică în colaborare cu Aparatul Guvernului prin:

- planuri anuale de formare continuă, stabilite de comun acord de Academia de Administrare Publică și autoritățile publice centrale, respectiv, raionale, și care au ca obiectiv formarea specializată și perfecționarea onalților funcționari

publici și a funcționarilor publici de conducere ce intră în competența Academiei de Administrare Publică;

- planuri anuale de perfecționare, stabilite, de comun acord, de centrele de formare continuă pentru administrația publică locală și autoritățile publice raionale și care au ca obiectiv perfecționarea, prin programe de scurtă durată, a funcționarilor publici de execuție sau conducere ce intră în competența acestora;

- monitorizarea, împreună cu direcțiile de resurse umane ale ministerelor, a programelor de perfecționare de scurtă durată, organizate de centrele de formare departamentale din structura acestora;

- crearea, în cadrul Academiei de Administrare Publică, a unei unități de evaluare a tuturor programelor promovate în cadrul sistemului de formare continuă a funcționarilor publici;

- promovarea unui dialog permanent cu autoritățile publice centrale și locale în vederea evaluării programelor și identificării noilor nevoi de pregătire. Oferta Academiei de Administrare Publică va fi făcută publică anual și supusă dezbaterii în cadrul unor forumuri regionale și naționale.

Un exemplu de încercare de a crea un mecanism de coordonare a serviciilor de instruire a angajaților din autoritățile publice sunt cerințele față de centrele de instruire și centrele de testare a funcționarilor publici în domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale și a guvernării electronice. Acest document, coordonat de Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova și Ministerul Dezvoltării Informaționale și aprobat de Ministerul Educației și

Tineretului, a fost elaborat on baza Hoțărării Guvernului Republicii Moldova „Cu privire la Concepția guvernării electronice” nr. 733 din 28 iunie 2006 (Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 106-111, art. 799), ordinului Ministerului Educației și Tineretului nr. 228 din 12 septembrie 2006 și stabilește cerințele minime obligatorii față de statutul, dotarea tehnică și calificarea personalului din instituțiile on care pot fi organizate centre de instruire și/sau centre de testare a competențelor on domeniul tehnologiilor informaționale și de comunicații (TIC) și a guvernării electronice a funcționarilor publici din autoritățile publice centrale și locale.

Centrele de instruire și/sau centrele de testare a funcționarilor publici pot fi organizate după cum urmează:

a) pentru funcționarii publici de rangul I - on Academia de Administrare Publică pe longă Președintele Republicii Moldova;

b) pentru funcționarii publici de rangul II - on Academia de Administrare Publică pe longă Președintele Republicii Moldova și on instituții de onvățământ superior;

c) pentru funcționarii publici de rangul III - on Academia de Administrare Publică pe longă Președintele Republicii Moldova, on instituțiile de onvățământ superior, mediu de specialitate, secundar profesional sau secundar general, on alte instituții, care dețin licență pentru prestarea serviciilor educaționale on domeniul TIC.

O atenție deosebită se acordă personalului, formatorilor și celor ce vor administra procesul de instruire. Astfel, fiecare centru de instruire va avea on mod obligatoriu un coordonator, cel puțin, doi lectori și un responsabil

de TIC. Coordonatorul, lectorii și responsabilul de TIC vor fi desemnați prin ordinul conducătorului instituției on cadrul căreia este creat Centrul de instruire.

Coordonatorul Centrului de instruire pentru funcționarii publici de rangul I sau II trebuie să dețină titlul științifico-didactic de conferențiar sau profesor universitar. Coordonatorul Centrului de instruire pentru funcționarii publici de rangul III trebuie să dețină gradul didactic superior on domeniul informaticii sau titlul științifico-didactic de conferențiar/profesor universitar la catedrele de TIC. Lectorii Centrului de instruire trebuie să dețină gradul didactic superior on domeniul informaticii sau titlul științifico-didactic de conferențiar/profesor universitar la catedrele de TIC. Responsabilul de TIC trebuie să aibă studii superioare sau medii de specialitate on domeniul tehnicii de calcul sau tehnologiilor informaționale.

Organizarea procesului de instruire se bazează pe principii clare care permit instruirea funcționarilor publici on formă de cursuri cu frecvență, cursuri fără frecvență sau consultații individuale. Orarul activităților și lista auditorilor sont aprobate prin ordinul conducătorului instituției on cadrul căreia este creat Centrul de instruire. Evidență activităților didactice legate de instruirea funcționarilor publici (predarea lecțiilor teoretice și a celor practice, consultațiile, frecvența auditorilor) se efectuează conform regulamentelor instituției on cadrul căreia este creat Centrul de instruire.

Fiecare Centru de testare va avea on mod obligatoriu un coordonator, cel puțin, doi examinatori și un responsabil de TIC. Coordonatorul și

examinatorii Centrului de testare vor fi desemnați prin ordinul conducătorului instituției on cadrul căreia este creat Centrul de testare cu avizul Academiei de Administrație Publică pe longă Președintele Republicii Moldova. Responsabilul de TIC va fi desemnat prin ordinul conducătorului instituției

on cadrul căreia este creat Centrul de testare. Coordonatorul Centrului de testare trebuie să dețină titlul științifico-didactic de conferențiar sau profesor universitar. Examinatorii Centrului de testare trebuie să dețină gradul didactic superior on domeniul informaticii sau titlul științifico-didactic de conferențiar / profesor universitar la catedrele de TIC

Responsabilul de TIC trebuie să aibă studii superioare sau medii de specialitate on domeniul tehnicii de calcul sau tehnologiilor informaționale.

Cot privește organizarea procesului de testare, documentul menționat stipulează că funcționarii publici care doresc să susțină examenul de certificare a cunoștințelor on domeniul TIC și a guvernării electronice depun o cerere la centrul de testare. Funcționarii publici pot solicita certificarea cunoștințelor on domeniul TIC și guvernării electronice fără ca să urmeze on mod obligatoriu cursurile de instruire. Orarul examenelor și lista auditorilor vor fi aprobate prin ordinul conducătorului instituției on cadrul căreia este creat centrul de testare. Orarul examenelor va fi coordonat on mod obligatoriu cu Academia de Administrație Publică pe longă Președintele Republicii Moldova.

Cerințele față de centrele de instruire și centrele de testare a funcționarilor publici on domeniul tehnologiilor informaționale și comunicaționale și a guvernării electronice stipulează, de asemenea, cerințe față de amenajarea cabinetului de informatică.

Prin urmare, on viziunea noastră, mecanismul de coordonare a serviciului de instruire a personalului din autoritățile administrației publice, bazat pe principiile și caracteristicile menționate, precum și experiența practică acumulată on procesul de coordonare a serviciilor de instruire on domeniul tehnologiilor informaționale va onsuma și structura activității de formare inițială și continuă avond ca scop menținerea și susținerea conceptuală, metodologică și didactică a realizării obiectivelor și priorităților instruirii funcționarilor publici.

BIBLIOGRAFIE

1. Legea Onvățământului nr. 547 – XIII din 21 iulie 1995 cu modificările și completările ulterioare.
2. Legea nr. 1257 – XIII din 16 iulie 1997 cu privire la evaluarea și acreditarea instituțiilor de onvățământ din Republica Moldova cu modificările și completările ulterioare.
3. Legea nr. 423 – XIV din 4 iunie 1999 privind aprobarea Regulamentului de evaluare și acreditare a instituțiilor de onvățământ cu modificările și completările ulterioare.
4. Legea serviciului public nr. 443 – XIII din 4 mai 1995.
5. Statutul Academiei de Administrare Publică pe longă Președintele Republicii Moldova, aprobat prin decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1379 – III

PROBLEMA EDUCAȚIEI ECONOMICE ON CONTEXTUL LIBERALIZĂRII ECONOMIEI

Dumitru PATRAȘCU,
șef direcție management public, Academia de Administrare Publică,
doctor habilitat on pedagogie,
profesor universitar

SUMMARY

The problem of economic education in the context of liberalization of the economy of the Republic of Moldova is treated in the article. The main moments, reflected in the article, refer to economic education and its content, educational products, quality of human resources, human capital, theory of capital, educational demand, educational market, economic thinking, etc.

Orientarea societății spre economia de piață bazată pe principiile proprietății private este o condiție care impune educația membrilor societății pe principii și conținuturi speciale.

Importanța educației a fost evidențiată de către celebrul filozof german I. Kant atunci cond scria: „Există două descoperiri care pot fi considerate ca cele mai dificile: arta de a guverna oamenii și cea de a-i educa” [3]. Educația economică influențează asupra formării noțiunilor morale despre locul și rolul omului on producția socială, datoria lui de a onmulți bogăția personală și cea a societății.

Punctul de pornire al cercetării noastre ol constituie problema educației economice on contextul liberalizării economiei on Republica Moldova. Pregătirea economică a lucrătorilor, inclusiv a elevilor, studenților, oamenilor de afaceri, funcționarilor publici etc., antrenează masele on perfecționarea organizării muncii, a conducerii, producției, economiei și societății, bazate pe relații raționale.

Educația economică este strons

legată de dezvoltarea economiei care, la rondul său, atrage după sine antrenarea on economie a capitalului material, financiar, uman, educațional etc.

Actualmente, on lume are loc procesul de edificare a societății bazate pe cunoștințe. Această constatare este confirmată prin faptul că 80-90% din sporul PIB al țărilor dezvoltate sont determinate de cunoștințele materializate on tehnici, tehnologii, capital uman și metode manageriale. Ca urmare, producerea noilor cunoștințe și tehnologii, precum și utilizarea lor eficientă on practica economică nu determină doar nivelul competitivității unor firme singulare, ci și cel al unor țări și regiuni on ansamblu.

Principalul furnizor de noi cunoștințe și educație economică este sistemul de onvățământ. On timpul on care are loc liberalizarea economiei, centrul atenției devine educația economică ca problemă, oncepond cu familia și continuond cu școala, pregătirea profesională, activitatea economică on cadrul organizațiilor

de producție și instituțiilor sociale. On educația economică se desprind două abordări alternative – cea a individului și cea a societății, adică abordarea antropocentrică și cea sociocentrică.

Ombinarea abordării antropocentrice și a celei sociocentrice seamănă a fi mai realistă. Individul, prin educație, se dezvoltă on mod necesar on continuarea unor premise pe care natura le fixează on codul său genetic. Prin aceasta educația are rolul de a orienta și stimula evoluția potențelor genetice, permițond realizarea naturii umane. Totodată, individul trăiește și activează ontr-un mediu social, societatea dictond anumite norme de comportament. Aceste norme sont transmise prin educație. E. Durkheim argumentează educația socializată on felul următor: "Omul pe care trebuie să-l realizeze educația on noi nu este omul așa cum l-a creat natura, ci omul pe care ol vrea așa cum ol cere structura sa interioară... On rezultat, educația este, onainte de toate, mijlocul prin care societatea oși reonnoiește neoncetat condițiile propriiei sale existențe" [2].

On onercarea de a onțelege complexi-tatea dinamicii mondiale, cunoașterea, ca produs al educației, devine componenta numărul unu a dezvoltării economice. Dacă on societățile industriale noile tehnologii asigurau un avantaj comparativ pe termen lung, on prezent, on condițiile aprofundării interdependențelor din economia mondială și ale extinderii comunicațiilor, noile tehnologii nu mai pot reprezenta, practic, un avantaj pe termen lung pentru țara care le-a generat. On acest context, devine evident că, prin accelerarea difuzării cunoștințelor, principala forță a competiției globale

on economia mondială devine calitatea resurselor umane.

O contribuție deosebită la explicarea procesului de perfecționare calitativă a resurselor umane a adus-o teoria economică a capitalului uman. Un individ este on măsură să muncească, deoarece el dispune de capacități productive legate de persoana sa, exprimate on aptitudini și on cunoștințe. Din momentul on care sont utilizate ontr-un proces productiv, aceste capacități constituie un stoc capabil să genereze bunuri și servicii on prezent și on viitor și pot fi concepute on calitate de capital. Dat fiind faptul că aceste capacități sont asociate unei persoane, se poate vorbi de capitalul uman.

On sens larg, investiția on capitalul uman reprezintă "orice activitate menită să asigure o sporire a calității productive a factorului uman" [1]. Definită astfel, investiția on capitalul uman include nu numai cheltuielile făcute cu educația formală și adaptarea profesională a forței de muncă, ci și cheltuielile alocate pentru asigurarea sănătății. On sens restrons, capitalul uman este produs, on principal, prin educație formală și pregătirea la locul de muncă, dar și prin experiența dobondită on timpul muncii. Prin urmare, on ansamblul capitalului uman locul esențial este deținut de capitalul educațional on calitate de condiție și componentă de bază, adică de stocul de competențe și de cunoștințe oncorporate on individ, rezultate din participarea la procesul educațional.

Ca orice tip de capital, capitalul educațional poate fi acumulat. Capitalul educațional este intrinsec legat de un individ și nu poate fi transferat de la un individ la altul. Prin urmare, nu

există o piață constituită a capitalului educațional, chiar dacă pot exista piețe ale formării acestui capital.

Ipotezele de bază ale teoriei capitalului educațional se întemeiază pe următoarele considerații:

1. Se presupune că individul este rațional, oși maximalizează bunăstarea pe întreaga durată a vieții și are un comportament coerent on timp.

2. O creștere a nivelului educației antrenează o creștere a nivelului productivității care, la rondul ei, se traduce ontr-o sporire corespunzătoare a veniturilor.

3. Efectele educației sont, on special, de natură privată.

Pentru indivizi decizia de a face studii, spre deosebire de decizia de a se angaja on compul muncii, reprezintă o decizie bazată pe metoda analizei cost-beneficiu, adică a evaluării și comparării: costurile directe; costurile alternative; beneficiile monetare scontate; beneficiile non-monetare. Pentru diferite niveluri de onvățământ rata recuperării investiției on capitalul educațional este diferită. Cea mai onaltă rată este pentru onvățământul mediu, dat fiind faptul că costurile alternative pentru acest nivel sont nule, onvățământul mediu fiind obligatoriu. Cea mai mică rată este pentru nivelul de masterat și doctorat, costurile alternative fiind onalte.

Pentru ca sistemul educațional să funcționeze, este necesar să existe cineva care trebuie educat și cineva care să fie capabil să-l educe pe primul. Aceasta implică existența educatului și a educatorului, precum și a formei duble de comunicare ontre ei. Transpus on limbaj economic, există o cerere de capital educațional din partea unora și oferta de

servicii educaționale din partea altora, comunicarea sau raporturile ontre ei fiind realizate pe piața educației.

Cererea educațională exprimă pe piața educației nevoia de cunoștințe. Ultima este satisfăcută, on principal, pe baza consumului de servicii educaționale. Aproape on toate țările lumii, școlarizarea ponă la o anumită vorstă este obligatorie prin lege. Deci pentru acest interval de vorstă, cererea educațională este relativ constantă. Astfel stau lucrurile ce țin de educația superioară, neobligatorie.

Pe piața educației există mai multe segmente ale cererii educaționale:

Tinerii absolvenți ai instituțiilor de onvățământ preuniversitar și părinții acestora. Pentru acești subiecți este necesară cunoașterea factorilor care determină mărimea cererii lor: mărimea taxei de studii, mărimea veniturilor familiale disponibile, anticipările privind viitoarele venituri, preferințele tinerilor și ale părinților, imaginea și eficiența campaniilor publicitare organizate de instituțiile de onvățământ, condițiile de obținere a creditelor pentru studii.

Cererea individuală din partea celor ocupați, care doresc să avanseze on post sau riscă să-și piardă postul, și a celor deja deveniți șomeri. Pentru acest segment mărimea cererii educaționale și a educației economice este determinată de diferența de coștig la nivelul diferitelor posturi, modificarea structurilor ocupării forței de muncă pe ramuri de activitate, exigențele piețelor de muncă din exteriorul țării.

Firmele. Cerințele lor și educația economică, considerăm, derivă din următorii factori: mărimea cererii la bunurile și serviciile pentru care sont necesari specialiști de instruire și califi-

care superioară, dinamica economică.

Statul, atunci când el oși asumă acordarea cheltuielilor pentru pregătirea specialiștilor, cerințele și educația economică sunt influențate de asemenea factori ca necesitatea de specialiști pentru funcționarea sectorului public, mărimea și ponderea cheltuielilor pentru dezvoltarea învățământului în totalul cheltuielilor publice, mărimea distorsiunilor profesionale pe piața muncii.

Piața educației posedă o serie de particularități:

- caracterul derivat față de piața muncii și piața bunurilor și a serviciilor;
- retardarea relativă a pieței educației comparativ cu cerințele pieței muncii;
- nivelul înalt de reglementare din partea statului.

Educația economică a populației, în condițiile actuale, necesită formarea sistemică a cunoștințelor economice, a priceperilor și deprinderilor de activitate economică pentru dezvoltarea calităților de muncă, a necesităților, intereselor, care contribuie la participarea conștientă la munca productivă, sporirea eficienței activității, dezvoltarea producției și perfecționarea performanțelor economice să se orienteze spre criteriile globale;

- de privit procesul economic în dialectică, cu un anumit orizont temporal și de asigurare a calității produselor și serviciilor.

Un aspect important în educația economică este abordarea complexă a scopului, obiectivelor, conținutului, metodelor, formelor și condițiilor educației economice. Sistemul educației economice include familia, instituțiile de învățământ, instituțiile, organizațiile, întreprinderile de producție, de deservire ș.a.

conducerii. Astfel, educația economică se manifestă ca parte componentă a formării concepției despre lume, a convingerilor, atitudinii grijului față de proprietate, responsabilitate de rezultatele muncii. Principiile de bază și conținutul educației economice trebuie să se orienteze spre: 1) studierea bazelor cunoștințelor economice; 2) formarea principalelor priceperi de aplicare a cunoștințelor economice în practică (priceperea de a planifica, evalua, analiza ș.a.); 3) formarea principalelor componente ale instrucțiunii și educației economice; 4) însușirea economiei în domeniul specializării concrete. Prin aceasta se poate atinge antrenarea și implicarea cetățenilor în activitatea economică a societății, formarea gândirii și acțiunii economice.

Pentru ca gândirea economică să corespundă timpului trebuie:

- ca ea să se sprijine pe coordonate social-economice precise, care caracterizează starea actuală a societății; să aibă un caracter creativ;
- să opereze cu noi criterii și orientări cantitative și calitative;
- să contribuie la elaborarea teoriei economice de creștere economică;
- ca evaluarea activității și

Prezentat: 9 august 2007.

Recenzenții: Mihail PAIU, doctor în pedagogie; Igor GAMOV, doctor în economie, șef catedră tehnologii noi și sisteme informaționale, Academia de Administrare Publică.

E-mail: dimitru.patrascu@aap.gov.md

НЕКОТОРЫЕ ПРОБЛЕМЫ ИНФОРМАТИЗАЦИИ СОВРЕМЕННОГО МОЛДАВСКОГО ОБЩЕСТВА

Игорь ГАМОВ,
доктор экономики,
заведующий кафедрой новые технологии и
информационные системы АПУ
при Президенте Республики Молдова

SUMMARY

Information is treated as something separate from such categories as matter and energy. More and more facts and identified regularities signal in favor of the priority of information over matter and energy.

It is proposed to consider information as substance that has its specific features.

Concrete technologies of building modern information databases are named and measures for the intensification of informatization of all the spheres of the society's activity are proposed.

Key words: informatics, matter, energy, informatization, computerization of

Современное общество, в том числе и молдавское, стремится к ускорению темпов развития, созданию новых интеллектуальных технологий и, как следствие, превращению информации в важнейший глобальный ресурс. Одной из его характеристик становится переход от энергетических к информационным технологиям. Повсеместно наблюдается процесс перехода к качественно новой эпохе, называемой информационным обществом. Социологи, философы и экономисты называют этот процесс информатизацией.

Задача состоит в том, что с одной стороны для разрешения противоречия между необходимостью своевременного использования

требуются большие объемы высококачественной информации в сферах человеческой деятельности, а с другой - проблемы оперативного формирования таких объемов с помощью традиционных информационных средств и технологий.

Информация рассматривается, как нечто самостоятельное, в одном ряду с такими категориями как материя и энергия. Все больше фактов и выявляемых закономерностей свидетельствуют в пользу так или иначе понимаемых приоритетов информации над веществом и энергией.

Предлагаем рассматривать информацию, как субстанцию, обладающую своими специфическими особен-

ностями.

Во-первых, создаваемые программные средства, компьютерные проектирование и моделирование, базы данных и т.п., подобно основным фондам, могут иметь моральный износ и переносить свою стоимость на произведенный продукт по частям в отличие, скажем, от носителей с технических устройств информации.

Во-вторых, это отсутствие универсальной меры. Все попытки измерить количество информации связаны с условными мерами, характеризующими информацию, которую данное сообщение несет для данного адресата в некоей конкретной ситуации.

В-третьих, информационный ресурс имеет лишь потенциальное значение по сравнению с людскими или материальными ресурсами, он не самостоятелен, сам по себе не способен динамически развивать социосистему. Ценность информации существенно зависит и от способа ее получения, и от конкретной ситуации ее применения.

В-четвёртых, это её «неуничтожимость» и неистощимость. Информация не уменьшается при использовании и обнаруживает тенденцию к тому, чтобы стать общечеловеческим достоянием.

Изложенное выше инициировало появление доселе не существовавших направлений человеческой деятельности (см. Материалы Всемирной встречи на высшем уровне по вопросам информационного общества в Женеве (2003 г.) и Тунисе (2005 г.)). В повестку дня этих форумов включались вопросы

об «Электронной демократии», «Электронном участии граждан в формулировании и обсуждении общественнозначимых вопросов и политики», «Электронные консультации» с общественностью по социально-экономическим и политическим вопросам. Возникли новые термины: «электронная прозрачность», «электронное вовлечение», «электронная подотчётность» и другие...

Становится очевидным, что информация - нечто объективное, не связанное с мнениями, личностными переживаниями, оценками и т.д. Информация является инструментом для получения знаний человеком и полезность ее определяется свободой выбора человека. Чтобы приобрести естественные знания из получаемой информации, надо к этому стремиться, надо это уметь делать и надо обладать предварительными знаниями, к которым можно нарастить новое.

Человечество за все время своего существования выработало огромные духовные и материальные ценности в виде достижений наук, мировоззренческих взглядов, духовной и материальной культур народов. Созданная только в 2006 году и выраженная в цифровом виде информация в миллионы раз (!) превышает все, что создано человечеством за время его существования. Объём этой информации измеряется сотнями экзбайт¹ (ЭБ), а к 2010 году вырастет до величины 900 экзбайт. Невероятные темпы роста и общий объем информации различных типов, создаваемой в различных источниках, говорят не только о всемирном информационном взрыве

беспрецедентных масштабов, но и о качественном переходе информации из аналоговой, конечной формы в цифровую. С технической точки зрения организациям республики придётся использовать всё более сложные технологии для передачи, хранения, обеспечения безопасности и копирования дополнительной информации, которая создаётся ежечасно. Учитывая, что за безопасность 85% созданной и скопированной информации будут отвечать государственные и частные организации и компании, необходимо продолжать интенсивную работу по созданию и совершенствованию информационных инфраструктур, которые помогут справиться с этим потоком информации. Что свидетельствует: с технической точки зрения организациям придётся использовать все более сложные технологии для передачи, хранения, обеспечения безопасности и копирования дополнительной информации, которая создается каждый день. Все эти разнообразные достижения уже представлены в виде знаний, которые зачастую теряются, не используются, остаются невостребованными. Приведём конкретные технологии современного формирования информационных баз данных:

Изображения. Изображения, созданные по всему миру с помощью более, чем миллиарда устройств – от цифровых аппаратов и телефонов со встроенной камерой до медицинских сканеров и камер безопасности, – составляют самый значительный компонент цифровой среды. Число изображений, созданных с помощью,

скажем, цифровых фотоаппаратов в 2006 году, превзошло 150 миллиардов по всему миру, а количество снимков на сотовых телефонах достигло почти 100 миллиардов. По опубликованным прогнозам, к 2010 году их число превысит 500 миллиардов!

Видеокамеры. К 2010 году время использования видеокамер в минутах удвоится.

E-mail. Количество электронных «почтовых ящиков» увеличилось с 253 миллионов в 1998 году до почти 1,6 миллиарда в 2006 году. В то же время количество электронных сообщенийросло в три раза быстрее, чем количество людей. В 2006 году поток электронных сообщений от одного пользователя к другому (даже не включая спам!) составил 6 экзбайт.

Мгновенные сообщения. К 2010 году в сервисах по обмену мгновенными сообщениями будет создано 250 миллионов учётных записей, включая учётные записи пользователей, которые общаются по работе.

Широкополосная связь. Сегодня более 60% пользователей сети «Интернет» имеют доступ к широкополосной связи дома, в школе и на работе.

Интернет. В 1996 году всего 48 миллионов человек регулярно использовали сеть. Всемирной сети тогда было всего два года. К 2006 году число пользователей возросло до 1,1 миллиарда. К 2010 ГОДУ, ПО ПРОГНОЗАМ, ЭТА ЦИФРА ВОЗРАСТЁТ ЕЩЁ НА 500 МИЛЛИОНОВ.

Конфиденциальность. По некоторым оценкам, не менее 10%

информации организаций сегодня оцениваются, как «конфиденциальные» или классифицируется в зависимости от её ценности. Прогнозируемый рост объёма такой информации составит 50% ежегодно.

Развивающиеся страны. Сейчас их доля в информационной среде составляет 10%, но в будущем она будет расти на 30 -40% быстрее, чем доля стран с развивающейся экономикой.

Другие промышленно развитые страны мира (в первую очередь, страны ЕС, США, Китай, Россия, Япония, достаточно быстро сориентировались и стали наращивать темпы внедрения компьютеров и средств телекоммуникаций. В настоящее время, все страны мира, в той или иной степени, осуществляют процесс информатизации. При этом неправильно выбранная стратегия информатизации или ее недостаточные динамизм и мобильность могут привести к существенным, а подчас драматическим изменениям во всех сферах жизни нашей страны.

П о и н т е н с и ф и к а ц и и информатизации всех сторон деятельности нашего общества должны быть приняты незамедлительные меры, а именно:

- увеличение инвестирования в новые исследовательские разработки;
- повышение уровня качества образования;
- развитие международного сотрудничества на стадии разработки программных средств.

В этом плане Академия публичного

управления (АПУ) сотрудничает с аналогичными образовательными учреждениями за рубежом в Болгарии, Литве, Румынии, Украине, Франции.

АПУ участвует в реализации программы «e-moldova», активно обучает компьютерной грамотности госслужащих на базе собственных и совместных с министерством информационного развития методических разработок.

Планируется выделить на техническое перевооружение парка ЭВМ, создание оптоволоконных структурированных электронных систем 503 тыс. долл. США.

Для успешной реализации программы информатизации в государстве предлагается следовать общим для мирового сообщества принципам:

- отказ от стремления, в первую очередь, обеспечить экономический рост страны;
- необходимость замены экономической структуры, основанной на промышленности, структурой, базирующейся на наукоемких отраслях;
- признание приоритетного характера информационного сектора;
- широкое использование достижений мировой науки и техники;
- вложение значительных финансовых средств в информатизацию, как государственную, так и частную;
- обеспечение роста благосостояния страны и ее граждан за счет облегчения условий коммуникации и обработки информации главной целью информатизации.

Предполагается, что информатизация общества является

более широким понятием, чем компьютеризация общества, и направлена на скорейшее овладение информацией для удовлетворения своих потребностей. В понятии информатизация общества акцент мы делаем не столько на технические средства, сколько на сущность и цели социально-технического прогресса. Компьютеры являются лишь базовой технической составляющей процесса информатизации общества.

Результатом процесса информатизации должно быть создание такого общества, где манипулируют не материальными объектами, а сим-волами, идеями, образами, интеллект-том, знаниями. Если рассмотреть человечество в целом, то оно в настоящее время переходит от индустриального общества к информационному.

Для высших учебных заведений социальным заказом информационного общества следует считать обеспечение уровня информационной культуры учащегося, студента, слушателя и т.д., необходимого для работы в конкретной сфере деятельности.

- использование телекоммуникационной (оптоволоконной) связи, обеспечивающей новые условия для совместной работы специалистов,
- применение информационных технологий для самой разнообразной деятельности,
- постоянно растущая потребность в специалистах, способных ее осуществлять, ставит перед нами задачу пересмотра всей системы подготовки и обучения на современных технологических принципах.

БИБЛИОГРАФИЯ

1. Prodan, Adriana. Managementul de succes – motivație și comportament. – București, Editura Polirom Colectia, Collegium, Științe economice, 1999.
2. Brăilean, T. Noua economie. Sforșitul certitudinilor. – Iași, Institutul European, 2001.
3. Crieve J. Smith. Business strategy. Cambridje, 1998.
4. Mintzberg, H. The Nature of Managerial Work, Englewood Cliffs, N.J.:

Причем качество обучения должно определяться степенью закрепленных устойчивых навыков работы в среде базовых информационных технологий при решении типовых задач сферы деятельности.

Поэтому предлагается в программе информатизации особое внимание уделить информатизации образования, как направлению, связанному с приобретением и развитием информационной культуры человека.

Это, в свою очередь, ставит образование в положение “объекта” информации, где требуется так изменить содержание подготовки, чтобы обеспечить будущему специалисту не только общеобразовательные и профессиональные знания в области информатики, но и необходимый уровень информационной культуры.

- Повсеместное внедрение персонального компьютера во все сферы народного хозяйства, - новые его возможности по организации “дружественной” программной среды, ориентированной на пользователя.

О ФОРМАЛИЗАЦИИ И ИСПОЛЬЗОВАНИИ ЗНАНИЙ ПРИ ДИСТАНЦИОННОМ ОБУЧЕНИИ

Н. ПЕЛИН, С. ПЕЛИН,
университет прикладных знаний Молдовы (UŞAM)

SUMMARY

The paper analyzes the issues of automated structuring of knowledge in teaching, which can be achieved with the help of the so-called “matrix of knowledge elements” worked out based on Aristotle’s category on the one hand, and the demands of psychology and pedagogy, on the other hand. The goal is further improvement of the methods and systems of automated structuring of knowledge and its usage for the creation of: professor’s working place (means for the automated structuring of the taught material), professor’s virtual assistant (the system for the automated dialogue with the students), the medium for the students to prepare reports, explanatory notes about how to design a research project and a diploma thesis, virtual consultant and tester for students’ self study and other uses.

The paper contains examples of the automated structuring of knowledge process. There are also assessed the perspectives of using the UEAM-SOFT “QUEST” in the ‘teaching’, ‘consulting’, and ‘knowledge testing’ regimes with the help of the knowledge matrix. The use of the system as a professor’s virtual assistant in the case of distance learning by means of Internet is specially emphasized.

О проблеме формализации знаний.

Человеческие знания, накопленные в течении многих тысячелетий, доведены до наших дней на таких физических носителях как папирус, бумага и другие. Наиболее распространенная форма представления этих знаний – текст. По современным представлениям доступ к нужному тексту, трудоемкая и относительно длительная процедура. В век компьютера возникает необходимость решения

проблемы формализации уже накопленных человечеством знаний и формализации вновь появляющихся знаний, с одной стороны, удобном для их непосредственного использования виде и, с другой стороны, в виде электронных баз знаний. Эта проблема наглядно отображена на блок-схеме, представленной ниже (рис.1):

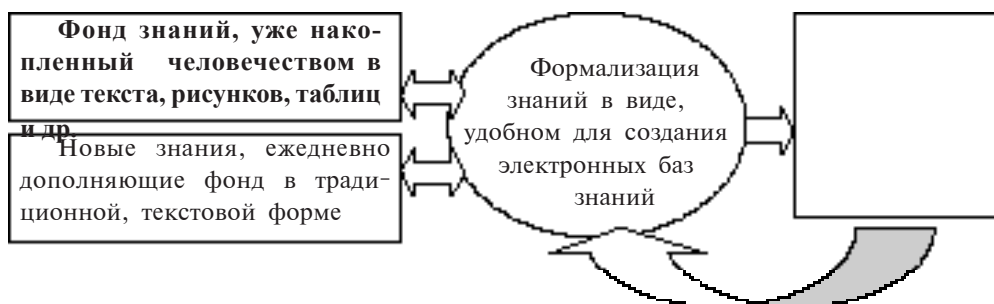

Рис.1. Формализация знаний и их использование для решения проблем.

Важность проблемы формализации знаний и представления их в виде базы неоспорима. Однако сложность адекватного отображения знаний в базах знаний, ожидаемые стоимостные и временные затраты вынуждают искать все новые пути полной или, по крайней мере, частичной формализации.

Эффективным могло бы быть следующее решение: если бы в процессе человеческой деятельности, при каждом вынужденном обращении к мировым фондам знаний, одновременно реализовывался механизм их преобразования и в виде электронных баз знаний. Чем чаще обращения к фондам человеческих знаний, тем эффективнее процесс преобразования знаний в базы знаний.

С ф е р ы ч е л о в е ч е с к о й деятельности, где происходит наиболее частое обращение человека к знаниям это, прежде всего, производство, наука, образование. Нами [1,2,3,4,5] исследовались вопросы структуризации знаний в некоторых предметных областях. В настоящей работе проанализируем в рамках образования только

обучение, как процесс передачи и усвоения знаний, умений, навыков деятельности, основное средство подготовки человека к жизни и труду. При обучении происходит наиболее интенсивное обращение к накопленным и накапливаемым знаниям. Общество целенаправленно инвестирует в этот процесс огромные средства, при этом все накопленные человеческие знания многократно, вновь и вновь отображаются и закрепляются в памяти миллионов людей, внимательно и тщательно структурируются и реструктуризируются преподавателями учебных заведений для более наглядного их представления учащимся. Цикл повторного просмотра и систематизации знаний преподавателем учебного заведения редко превышает продолжительность в один год.

Обучение - двухсторонний процесс, включающий деятельность обучающего (преподавателя) и обучаемых (учащихся). Обучение характеризуется взаимодействием целей и содержания обучения, преподавания и учения, т.е. деятельности учащегося по

овладению знаниями. Полагаем при формализации знаний в процессе обучения вопросы, связанные с формированием целей и содержания обучения не претерпят существенных изменений. Что же касается преподавания и учения, то это важные характеристики для поиска возможностей по формализации знаний, одновременно с процессом обучения.

Если бы в контур процесса передачи и освоения знаний удалось бы «встроить» некий формирова-тель (структуратор) знаний для их последующего представления и в виде электронных баз знаний, то проблема структуризации знаний, поставленная в настоящей работе могла бы быть решена. Проанализируем возможности использования такого подхода для структуризации знаний.

Модель представления знаний лектором в процессе подготовки и ведения учебного процесса.

Рассмотрим более подробно понятие «преподавание». Основные функции преподавания – побуждение к учению, изложение содержания изучаемого материала, организация деятельности учащихся, контроль знаний, умений, навыков. Преподавание имеет два важных этапа: подготови-тельный этап и этап реализации.

Преподаватель, в меру своего профессионализма и преподаватель-ского мастерства, структурирует материал, подлежащий изучению. Формулирует очередной вопрос, уточняет при необходимости его смысл, границы его распространения

(применимости). Затем формирует ответ на этот вопрос так, чтобы он был воспринят и осмыслен той группой учащихся, для которых готовится материал к изучению. Истинный ответ на вопрос, как правило, сравнивается с близкими понятиями (ответами), но уже находящиеся за границами истинности, очерчивающие правильный ответ на вопрос. Преподаватель заботится о том, чтобы было дано объяснение формулы ответа на вопрос, т.е. объяснить, почему именно такая формула ответа является истинной. Часто в процессе объяснения проблемы преподаватель приводит определения тех или иных применяемых специальных терминов, иногда делается комментарий по отношению к некоторым, определениям которые на взгляд современной науки (или на взгляд преподавателя) не является истиной по отношению к изучаемой проблеме. Приводятся основные и дополнительные литературные источники.

Такой подход не противоречит психологическим и педагогическим требованиям по организации и ведению занятий в высшем учебном заведении. Структура «вопрос/ответ» в форме продукционного правила имеет следующий вид:

ЕСЛИ «суть ответа на вопрос С», /* c1 */

«потому что (уточнение к вопросу С)», /* c2 */ (1)

«тонкости ответа на вопрос С», /*c3 */

«публикации, суждения экспертов и иное по сути вопроса С»/*c4 */

ТО «вопрос С - изложен в достаточно полном объеме». /* С */

или

C :- c1,c2,c3,c4. (2)

Тогда структуры: Р - «подтема/ пакет вопросов подтемы», Т - «тема / подтемы темы и пакет отдельных вопросов, относящиеся непосредственно к теме», О - «предмет/ темы изучаемого предмета», S - «специализация/ изучаемые предметы» можно представить в следующем виде:

P :- p1,p2, ...,pn. (3)

T :- t1,t2,...,ti. (4)

O :- o1,o2, ..., ok. (5)

S :- s1,s2,...,sl. (6)

В общем случае модель представления знаний по специализации может быть выражена пятеркой вида:

M = (C, P, T, O, S). (7)

Следует отметить особенности структуры C - «вопрос/ответ». Каждое из значений c1,c2,c3,c4 представляет собой отдельное высказывание. Оно неделимо и, с позиций исчисления высказываний, может быть обработано с целью определения его истинности в пространстве значений [И,Л]. Применяя подходы логики к вопросу построения структуры каждого из значений c1,...,c4 можно получить значения отдельных элементов высказывания, однако эти проблемы в настоящей работе не рассматриваются и модель системы знаний по соответствующей специализации следует принимать пока только для построения продукционной системы в виде пакета структур вида (2-6).

Однако единых, четких требований

к структуризации текста лекции, готовящейся преподавателем для изложения в аудитории, как правило, нет. Преподаватель волен установить по своему усмотрению последовательность шагов по структуризации текста.

В то же время, если была бы установлена единая система структуризации знаний, по сценарию близкому к изложенному выше то, при наличии соответствующей компьютер-ной системы (программы) для регистрации знаний по этому сценарию, это был бы реальный вариант (метод) решения проблемы по формализации знаний. Такой путь мог бы значительно ускорить процесс переноса знаний с традиционных физических носителей (книг, таблиц и т.д.) на электронные носители и одновременно позволил бы формализовать знания в базы знаний. Эти проблемы неоднократно обсуждались авторами на различных международных и местных конференциях [1,2,3,5].

При дистанционном обучении возникает одна из трудно преодолимых проблем - затруднение прямого общения преподавателя и учащегося (временные задержки, пропускная способность канала и др.). Полностью решить эту проблему очевидно не удастся. Это плата за полученное удобство: иметь возможность системного обучения учащегося, находясь на определенном расстоянии от учебного центра (университета, колледжа, лицея, школы и т.д.) или учебного центра, в котором учится учащийся, от преподавателя. Ее частичное решение

видится в разработке обучающих интеллектуальных систем, которые частично будут компенсировать отсутствие возможностей естественного диалога обучаемого с преподавателем, например, в моменты временных задержек сетей связи, стоимостных и иных ограничений. Часть функций, обычно выполняемых преподавателем

в процессе ведения занятий в аудитории с учащимися, при наличии такой интеллектуальной составляющей, могут выполняться автоматически, частично разгружая в процессе дистанционного обучения и преподавателя, и каналы связи, и другие ресурсы.

Автоматизированная структуризация знаний

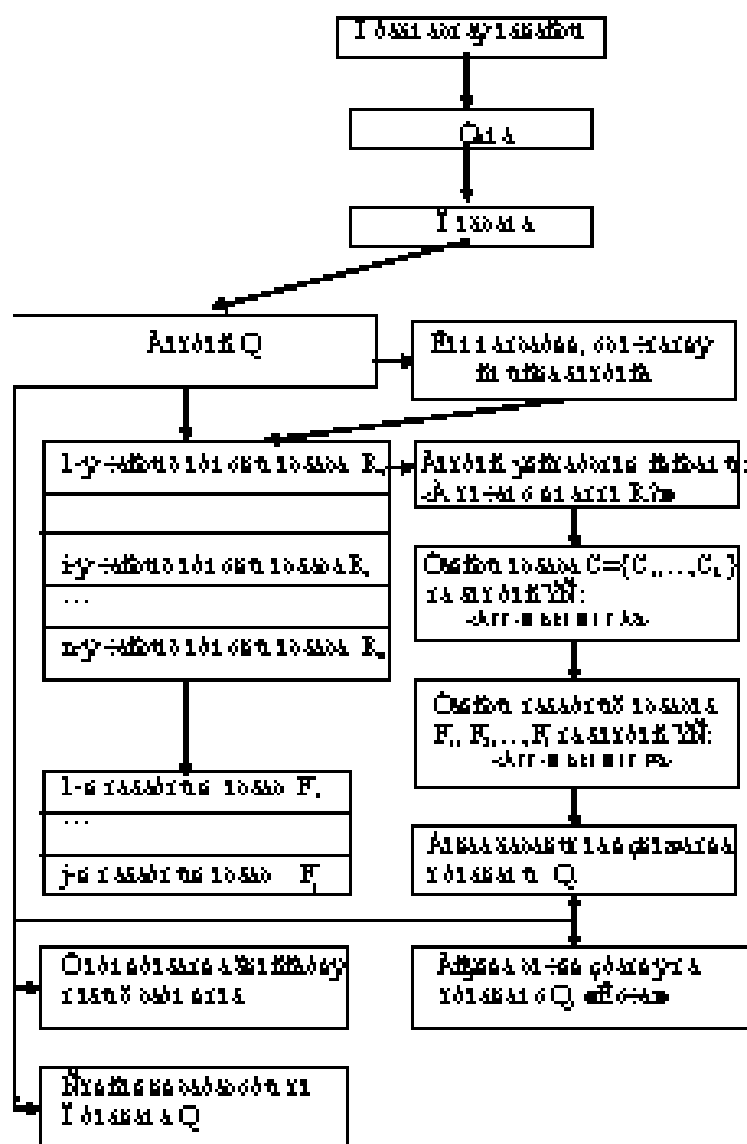

Рис.2. Режим структурирования текста в системе «QUEST».

Приводит ли такой метод представления лекционного материала к ухудшению качества подготовки лекции? Как видно

(к постановке вопроса, структуре и содержанию ответа на него в подтеме/теме учебной дисциплины, подлежащей освещению в течении одной лекции в USAMe.)

**Нами разработаны и успешно
были внедрены требования к
структуре конспекта лекции лектора,
приведенные ниже.**

SURNAME - IS JURE UNDER SURNAME, FATHER'S
FATHER'S TO THE FIRST CHILDREN OF THE MARRIAGE
IN 1910 IN 1910)

1. Вопрос: Четкая формулировка.

Ответ: “да” или “нет”. Если “да”, то сформулировать, какая

именно трактовка должна быть в данном случае, чтобы ответить на поставленный вопрос. Какие именно возможны здесь еще трактовки?

3. Ответ: Дать лаконичный, правильный (четкий) ответ на вопрос.

4. Неправильные ответы 1-го уровня: (минимум 3 ответа). Формулировка неправильных ответов должна быть такой, чтобы студент, не разобравшийся в тонкостях вопроса, не смог различить их от правильного ответа.

5. Ответ на вопрос: «А почему именно такой ответ?» Здесь ответ начинается – «потому что ...».

6. Неправильные ответы 2-го уровня: (минимум 3 ответа). Формулировка неправильных ответов на дополнительный вопрос «А почему ... » к основному вопросу должна быть такой, чтобы студент, также как и в случае описанном в п.4, не смог различить их от правильного уточнения к основному ответу.

7. Комментарий (дополнения) к ответу: Развернуть ответ полно, детально, с полным доказательством, с обилием демонстрационных примеров применительно к специализации учебной группы (потока) студентов. Концепция, форма и методы доказательства правильности (раскрытия) ответа должны быть признаны научным миром и соответствовать требованиям высшей школы.

8. Материалы для обдумывания в «кучу». Сюда заносятся любые материалы по вопросу: из периодики, прочих источников, признанные и непризнанные подходы, свои

некоторые соображения, любой не обработанный материал.

9. Глоссарий. Все впервые используемые (при изложении содержимого пп.1,3 и 4) специальные термины по дисциплине, как в тексте вопроса, так и в текстах ответов должны быть описаны. Здесь лист бумаги делится по вертикали на две части. Слева конкретный термин в именительном падеже, справа - его описание.

Например, в вопросе «Дайте описание механизма вывода в экспертной системе», выделяются и описываются следующие термины

Механизм вывода - механизм вывода это ...

Экспертная система - экспертная система это ...

10. Литература: Список литературы, по установленной ГОСТом форме, с обязательным указанием страниц, где освещен вопрос.

При наличии такой структуры баз знаний в режиме «Тестирование», в системе «QUEST» удастся реализовать, к примеру, следующий диалог «компьютер-студент»:

ЭС: Ответьте на вопрос ...

Экзаменуемый: Извините, я не совсем понял что вы именно имеете в виду?

ЭС: Даю уточнение (комментарий) к вопросу.

Экзаменуемый: Формулирует ответ путем подбора альтернатив.

ЭС: А почему Вы дали именно такой ответ?

Экзаменуемый: Потому что ... (подбирает приемлемый ответ).

ЭС: Кстати, дайте определение (выбирает из текста получившегося

выше диалога, имеющиеся в глоссарии определения)

Экзаменуемый: Подбирает вариант определения.

ЭС: Достаточно, переходим к следующему вопросу.

В то же время, получаемая при этом база знаний обходится достаточно дешево. Требуется лишь провести соответствующие организационные мероприятия, обеспечивающие в рамках учебного заведения применить систему “Quest” для подготовки к аудиторному занятию. В свою очередь “Quest” обеспечит единую форму представления знаний, приемлемую и для формирования соответствующих баз знаний.

Практические результаты.

Внедрение системы “QUEST”, реализованной на основе описываемого здесь метода, позволило в течении 1997-2003 гг. решить в УЭАМе следующие проблемы:

1. Перейти к письменному контролю знаний всех студентов университета посредством системы “QUEST” с возможностью дистанционной проверки преподавателями текстов экзаменационных ответов студентов.

2. Готовить учебные дисциплины для организации самообучения и обучения через Интернет лиц дистанционно удаленных от университета.

3. Студентам разрабатывать в среде “QUEST” курсовые работы и, в то же время, учиться структурировать знания, развивая при этом свою логику мышления, хранить их, обеспечивая эффективный доступ к

ним, в том числе для дистанционного контроля и оценки работы.

4. Проводить контроль знаний студентов в режиме “тестирование” системы “QUEST”, позволяющей реализовать многозвенный диалог “компьютер-студент” (до 4-5 взаимных обращений).

5. Администрации университета выработать критерий оценки уровня качества подготовки преподавателей к лекции, подготовленной в среде системы “QUEST”. Предложенная технология подготовки к лекции с помощью описанной системы дает возможность всему коллективу преподавателей учебного заведения лучше подготовиться к занятию, использовать при аттестациях и экзаменах альтернативные формы контроля знаний непосредственно на занятии использовать компьютер и средства мультимедия для отображения уже проработанного материала на экран и проведения необходимых объяснений.

О структуризации знаний с помощью «матрицы элементов знаний».

В последующий период (начиная примерно с 2002-2003 гг.) и вплоть до настоящего времени нами проводятся исследования, связанные со структуризацией знаний в базы, используя с одной стороны психолого-педагогические аспекты, частично описанных в вышестоящих разделах настоящей статьи, с другой стороны, категорийное представление об объектах, событиях и явлениях в смысле Аристотеля, Канта, Гегеля и других, а также наших современников, живущих в

эру информатизации общества [5].

Для практической реализации «матрицы элементов знаний» выбор пал на категории Аристотеля, как наиболее приемлемых для структуризации знаний разных предметных областей. Как известно, их десять: сущность, количество, качество, отношение, где, когда, состояние, обладание, действие и претерпевание. Ими оглавлены строки матрицы. Колонки матрицы оглавлены соответственно: конкретизация (коротко, о чем в категории i?), определение (что?), доказательство (почему?), примеры (как?, кому?), альтернативы (иные мнения), материя (из чего?), глоссарий и литература (откуда?).

В одной матрице можно описать одну конкретную проблему, событие, объект и т.д. Каждое пересечение колонок и строк в матрице «генерирует» свой вопрос, на который может быть ответ. Например, колонка «определение» и строка «сущность» «генерируют» вопрос типа: «Что есть ...?».

«Матрица элементов знаний» была использована студентами ряда ВУЗов Республики Молдова и из-за рубежа при написании рефератов, курсовом и дипломном проектировании. Результаты однозначно положительны. Студенты глубже вникают в сущность явлений. Практически полностью удается исключить «слепое» копирование материала из Интернета. Преподавателю легче объективно

оценить работы студентов.

Выводы.

Проведенные исследования и полученные практические результаты дают основание говорить о реальном вкладе в решении проблемы поэтапной структуризации знаний в базы знаний и использования их в системах искусственного интеллекта будущего. Структуризация знаний с помощью «матрицы элементов знаний» и системы «QUEST» в целом дают возможность:

- специалисту (обучаемому) «консервировать» свои (полученные) знания о конкретной сущности в структурированном виде, быстро активировать эти знания в случае необходимости в будущем;

- преподавателю учебного заведения формировать электронную лекцию при его подготовке к занятиям и одновременно структурировать знания в базу;

- студенту проводить исследования внутренней структуры знаний при курсовом и дипломном проектировании, при написании диссертационной работы докторантом;

- при наличии заполненной базы знаний по конкретной предметной области, реализовать информационную систему для консультирования заинтересованных;

- реализовать процесс обучения, самообучения и контроля знаний, вывода итогов оценки знаний по одному или по группе обучаемых;

- использования базы знаний для иных целей в системах искусственного интеллекта;
- проведения сравнительной оценки деятельности профессорско-преподавательского состава в процессе своей деятельности по ряду

критериев.

ЛИТЕРАТУРА

1. Pelin, N., Pelin, S. A Pattern of Modern Expert and Outlooks of Using Prolog, the Language of Logic Programming. Informatin Tehnology: "The Proceedings of the Fourth International Symposium on Economic Informatics–May 1999".- Bucharest, Romania, 1999. - P. 777-784.

2. Pelin, N., Pelin, S. Referitor la formarea mediului –sistem expert on onvățământ. Tez. ref. Conf. științifico-metodică și practică a profesorilor și studenților, 19-20 mai 1998. "Științe aplicative on perioada de tranziție". - Chișinău, USAM, 1998.

3. Пелин, Н. О технолоїии построения и формах использования систем, основанных на знаниях при подăотковке и ведении учебноїа процесса в учебном заведении. «Materialele conferinței a VI-a științifico-metodice și practice a profesorilor și studenților, 18-19 mai 2000". "Științe aplicative on perioada de tranziție". - Chișinău, USAM, 2000. - P. 21-29.

4. Пелин, Н. Элементы лойическойо проăраммирования. - Chișinău, Editura „Nestor”, 2000, - P. 171

5. Pelin, N., Pelin, S., Pelin, A. "The matrix of knowledge elements" effective tehnology for knowledge management. Proceodings of the International Conference "Knowledge management: Projects, Systems and Tehnologies". Volume I,

Tribuna tonărilor cercetător

LEARNING ORGANIZATION - A NEW PERSPECTIVE OF EFFICIENT PUBLIC MANAGEMENT IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Alexei STURZA,
Master Degree in Management APA

REZUMAT

Articolul de față conține idei și concluzii esențiale, la care a ajuns autorul on cadrul cercetării, obiectualizate on teza de master cu aceeași denumire, care a fost susținută public pe data de 13 iulie 2007.

Organizațiile secolului XXI funcționează on epoca revoluției informaționale și manageriale, care are drept rezultat apariția paradigmei organizației cognitive, fiind aplicabilă tuturor instituțiilor, inclusiv și celor publice on cadrul concepției noului management public.

On procesul de tranziție a Republicii Moldova la economia de piață și cea a cunoștințelor, apare o necesitate evidentă a unor noi concepții, forme și metode manageriale, una din acestea fiind organizația cognitivă.

Sectorul public al țării noastre se află on procesul de transformări continue, onă nu ontotdeauna reușite. Modernizarea acestuia, mai deosebit reforma administrației publice centrale, constituie o prioritate majoră a unui management public performant.

Academia de Administrare Publică pe longă Președintele Republicii Moldova, grație statului său unic, are o șansă deosebită și o misiune de onoare să aprindă făclia mișcării pentru organizația cognitivă pentru sectorul public autohton. Numai devenind electronică și bazată pe cunoștințe, Academia noastră poate avea succes pe acest tăróm, astfel dovedind ipoteza, că organizația cognitivă este cea mai optimală formă managerială on condițiile unui mediu organizațional extern onalt turbulent, inclusiv și pentru instituții publice.

Key words: learning organization, knowledge economy, new public management, public sector modernization, reform of central public administration, e-government, e-Academy.

Introduction

We live in the period of the learning and managerial revolution, resulting in the concept of learning organizations; the latter leads to the formation of learning (knowledge-based) society

and economy.

At present, the term “learning organization” draws the increasing attention of managers, consultants, professors, and researchers. Those times, when only top-managers worked out strategies and

mastered new knowledge, while employees implemented their decisions, have passed. In the future and even at present those companies will be successful that will learn to use people's commitment and their ability to learn.

Research Material and Methods

The methodology of the research is based on the systemic approach and the use of different methods of scientific investigation:

- Universal (analysis, inclusive comparative, dynamic, synthesis, induction, deduction);
- General (statistical, graphic, sociological (questionnaire survey));
- Special (system and situational managerial approaches, SWOT analysis, organization chart, knowledge matrix);
- Empiric (observation), etc.

Research Results and Discussions

The term learning organization was introduced in scientific circulation by the American researcher Peter Senge in 1990 in his bestseller *The Fifth Discipline: The Art and Practice of the Learning Organization*. P. Senge distinguished five disciplines (principles) of learning organizations [6, pp. 6-11]:

1. **Personal mastery** – people continually clarify and deepen their personal vision of objective reality and their values. It implies a high level of professionalism;

2. **Mental models** – assumptions and generalizations that influence how one understands and interprets the organization;

3. **Building shared vision** – picture of its future, shared by all members of the organization;

4. **Team learning** – teams are the fun-

damental learning units of the modern organization that can produce synergic effect;

5. **Systems thinking** - the conceptual cornerstone of Senge's approach to the learning organization. It is the fifth discipline that integrates the others, fusing them into a coherent body of theory and practice.

Gradually, P. Senge's concept developed in the direction of identifying and describing the characteristics of learning organizations. But up to now there is no single model of them; it is rather a philosophy, a system of views on future organizations. Therefore, every organization should seek own ways of transforming into a learning one.

Thus, the learning organization is an open social system, an organizational structure that fosters the capacity and aspiration of every and all of its members continuously to learn, experiment, and take acceptable risks at all managerial levels and subdivisions in order to anticipate and develop proactive response to permanent changes and challenges of the high-turbulent external environment, and to attain both organizational and personal objectives. The key resources of learning organizations are intangible: human capital, knowledge, intellectual property, informational resources, etc.

In these conditions, the learning organization seems to be the most adequate, perspective, and leading form of managing modern organizations that will remove traditional ones in Darwinian process of natural selection, because they are much more flexible in order to adapt to a more and more complex and changeable environment.

The new public management paradigm lay the foundation of applying the learning organization concept in the public sector [5, p. 331]. Public learning organizations combine the advantages both of the public (social equity, legitimized access, affordability/nonprofit character) and of the private sector (efficiency, quality, broad choice). Learning organizations in the public sector have some specifics, for example, in the domain of human resource management, they require more stability of personnel than in the private sector.

The transition of Moldovan economy to the market rails, its integration in the global community, informatization and other factors caused radical transformations in all the spheres of human activity, which, in their turn, caused considerable organizational and managerial changes. In these new conditions, Moldovan organizations (most of them being at present low efficient and uncompetitive now on the international and even on the national market) feel the necessity for innovational forms and methods of management, including the learning organization concept. The latter is not so widely spread in Moldova yet; therefore, we cannot say that there is a certain Moldovan model of the learning organization. Nevertheless, there are attempts to create examples of them in Moldova in the public, business and noncommercial sectors.

There are many barriers in transforming the existent Moldovan organizations into learning ones. The barriers can and must be overcome by considerable managerial efforts in such spheres as systems thinking, shared vision and strategy, individual and team

learning, organization structure and culture, leadership, information and communication technologies.

Public sector modernization, especially the reform of central public administration, is a major priority of public management in the Republic of Moldova. Recent research has revealed the following key problems in this domain:

- Lack of organizational capacity;
 - Legal imperfection;
 - More tactical than strategic management;
 - Inefficiency of the decisional process;
 - Inadequate human resource management;
 - Non-optimal public financial management;
 - A weak use of information technologies, especially for e-Governance.
- These key problems make up the main directions of the Central Executive Reform [3], which consists of:
- Public sector reorganization;
 - Optimization of the decision-making process;
 - Improving human resource management;
 - Increasing the quality of public financial management.

An important step in creating Moldovan learning organizations became the National Strategy on Building the Information Society "e-Moldova" [4] and the Conception of e-Governance [1]. Information and communication technologies are a strong tool for increasing resource productivity, managerial efficiency, intellectual capital, competitiveness of Moldovan organizations on national and international markets, and

the growth of the knowledge economy. E-Government means a more effective interaction of the three main sectors: private, public, and the third (civil society, citizens).

Educational and research institutions have a good chance to become pioneers of Moldovan learning organizations. The Academy of Public Administration by the President's Office of the Republic of Moldova, as the national centre for promotion of the state policy in the field of public administration, training of public personnel, and for providing scientific and methodological support to the activity of public authorities, should play this honorable role in the public sector. However, there are some barriers in transforming the Academy into a learning organization:

- A non-optimal structure;
- Deficit and inefficient use of all the resources;
- Excessive bureaucracy,
- Lack of strategic human resource management;
- A high level of personnel fluctuation;
- A low percentage of staff professors;
- Psychological barriers (low-motivation of personnel and students to work and learn, skepticism in assessing the Academy's future),
- A weak informational infrastructure,
- Absence of a developed knowledge management system, etc.

Their overcoming is a major priority for the Academy's managerial team in the mid-term perspective. The shared vision (strategy) of the future Academy should become the e-Academy.

Knowledge management is a very useful managerial concept for building learning organizations. Information and communication technologies play a key role in advancing learning organizations.

Having studied the problem of increasing the efficiency of the public management system of the Republic of Moldova based on the learning organization concept, we consider useful to make the following recommendations:

- Concentration on the basic characteristics of the learning organization (Peter Senge's five disciplines) in developing strategies of transformation of Moldovan organizations;
- Usage of the systemic and situational approaches to transforming the existent organizations into learning ones;
- Reconsideration and liberalization of Moldovan legislation, especially, related to regulating business companies (the regulatory reform) and public institutions in the spirit of the learning organization;
- De-bureaucratization of the public administration system in the Republic of Moldova;
- Introduction of the philosophy and methodology of business management (new public management) in the process of public sector modernization, especially, integration of "3E" (economy, efficiency, and effectiveness) in managerial mentality;
- Consequent and insistent implementation of the Strategy "e-Moldova", in particular, e-government, e-education and e-science;
- More optimal human resource

management in the public sector, in particular, within the Academy (increasing salaries in order to have motivation effects; creating more favorable working conditions; consolidation, rejuvenation and development of personnel; creating a structure under the Governmental Office, responsible for conducting human resource policy in the public sector);

- Giving more autonomy, especially financial one, to public managers of Moldova;

- Increase of the efficiency of time- and self-management of public administrators;

- Introduction of 3 vice-rector positions and a technical and operational maintenance sector within the organizational structure of the Academy of Public Administration (with an optimal combination of in- and out-sourcing);

- Consolidation of the technical-material base of the Academy (in particular, creation and development of the informational infrastructure);

- Study and implementation of the knowledge management concept and intelligent systems in the activity of the Academy (as a pilot project) and in other public and private organizations of Moldova;

- Implementation of the project "e-Academy" (e-office, e-classroom, distance learning, e-science, e-library, e-personnel, e-document circulation, training and certification of the public personnel in the domain of information-communication technologies and e-governance).

Conclusions

Learning organizations are sure to

become the leading organizations of the future. Public institutions, not to mention private companies, are to become learning organizations in order to adapt to a more complex, changeable environment, to survive, at least, and to prosper better. Moldovan organizations are not an exception here. The public sector of Moldova is in the process of continuous, but not always successful transformations. Efficient public management (on the example of the Academy of Public Administration) should be based on the learning organization paradigm, systemic implementation of informational technologies, human resources and knowledge management.

BIBLIOGRAPHY

1. Concepția guvernării electronice, aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 733 din 28.06.2006 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 106-111 din 14.07.2006, art. 799, pp. 39-47.

2. Statutul Academiei de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova, aprobat prin Decretul Președintelui Republicii Moldova nr. 1379 din 18.07.2003 // Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 155-158 din 25.07.2003, art. 645, pp. 26-35.

3. Strategia de reformă a administrației publice centrale on Republica Moldova, aprobată prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 1402 din

IMPACTUL PLANULUI DE ACȚIUNI REPUBLICA MOLDOVA - UE PENTRU INTEGRAREA EUROPEANĂ A ȚĂRII

Andrian ROȘA,
master on relații internaționale,
specialist principal,
Ministerul Finanțelor al Republicii Moldova

SUMMARY

The EU-Moldova Action Plan is a political document laying out the strategic objectives of the cooperation between Moldova and the EU. It covers a timeframe of three years. Its implementation helps to fulfil the provisions in the Partnership and Cooperation Agreement (PCA) and encourages and supports Moldova's objective of further integration into European economic and social structures. Implementation of the Action Plan contributes to significantly advancing the approximation of Moldovan legislation, norms and standards to those of the European Union. In this context, it helps build solid foundations for further economic integration based on the adoption and implementation of economic and trade-related rules and regulations with the potential to enhance trade, investment and growth. It furthermore helps to devise and implement policies and measures to promote economic growth and social cohesion, to reduce poverty and to protect the environment, thereby contributing to the long-term objective of sustainable development.

Extinderea Uniunii Europene (UE) de la 1 mai 2004 a determinat o schimbare istorică pentru Uniune on termeni politici, geografici și economici, continuarea consolidării interdependenței politice și economice ontre UE și Moldova.¹ Extinderea oferă UE și Republicii Moldova oportunitatea de a dezvolta o relație de continuă apropiere mergând dincolo de cooperare pentru a implica on proporții semnificative integrarea economică și aprofundarea cooperării politice. Uniunea Europeană și Moldova sunt determinate să utilizeze această ocazie pentru a-și consolida relațiile și promova stabilitatea, secu-

ritatea și bunăstarea. Abordarea este fundamentată pe parteneriat, proprietate comună și diferențiere. Ea va contribui la dezvoltarea on continuare a parteneriatului nostru strategic.²

Politica Europeană de Vecinătate (PEV) a UE, având drept instrumente de realizare a scopurilor sale Planurile de Acțiuni oncheiate cu statele vecine Uniunii, stabilește obiective ambițioase bazate pe angajamente pentru valorile comune și implementarea efectivă a reformelor politice, economice și instituționale.

La 22 februarie 2005, la Bruxelles (Belgia), a avut loc semnarea de către

Primul-Ministru al Republicii Moldova, dl Vasile TARLEV, a Planului de Acțiuni Republica Moldova – Uniunea Europeană, care ulterior a fost aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 356 din 22 aprilie 2005. Astfel, Republica Moldova este invitată să stabilească cu UE relații politice, de securitate, economice și culturale mai intense, să sporească cooperarea transfrontalieră și să împărtășească responsabilitatea pentru prevenirea și soluționarea conflictelor. Unul dintre obiectivele-cheie ale acestui Plan de Acțiuni va fi continuarea susținerii unei soluții viabile pentru conflictul transnistrean.³

Nivelul de ambiție a relației va depinde de gradul de angajament al Moldovei pentru valorile comune, precum și capacitatea sa de a implementa prioritățile acceptate în comun. Viteza progresului în această relație va recunoaște pe deplin eforturile Moldovei și realizările concrete în îndeplinirea acestor angajamente.

Acest Plan de Acțiuni este primul pas în acest proces. Planul de Acțiuni RM-UE este un document politic care stabilește obiectivele strategice ale cooperării dintre Moldova și UE. Cadrul temporal de implementare a Planului de Acțiuni este de 3 ani. Implementarea sa va contribui la îndeplinirea prevederilor Acordului de Parteneriat și Cooperare (APC) și va încuraja și susține obiectivul Moldovei vizând integrarea în structurile economice și sociale europene. Implementarea Planului de Acțiuni va avansa semnificativ ajustarea legislației, normelor și standardelor Moldovei la cele ale UE.⁴ În acest context, Planul de Acțiuni va construi o bază solidă pentru inte-

grarea economică bazată pe adoptarea și implementarea regulilor economice și a celor ce țin de comerț, precum și a reglementărilor, având potențialul să sporească comerțul, investițiile și creșterea. În plus, el va ajuta la elaborarea și implementarea politicilor și măsurilor vizând promovarea creșterii economice și coeziunii sociale, reducerea sărăciei și protejarea mediului, contribuind, astfel, la obiectivul pe termen lung al dezvoltării durabile.⁵

Cu scopul executării eficiente a prevederilor acestui document de bază pentru relațiile dintre Uniunea Europeană și Republica Moldova, prin Hotărârea Guvernului din 01 august 2005, au fost instituite comisiile interministeriale pentru promovarea politicii de integrare europeană a Republicii Moldova, în general, și pentru coordonarea realizării Planului de Acțiuni RM-UE în particular.

Comisiile interministeriale sunt constituite în felul următor:

1. Comisia interministerială pentru probleme de drept și securitate, ministerul coordonator al acestei comisii a fost desemnat Ministerul Justiției.

2. Comisia interministerială pentru probleme social-economice, Ministerul Economiei și Comerțului fiind coordonator.

3. Comisia interministerială pentru probleme de infrastructură, coordonată de Ministerul Transporturilor și Gospodăriei Drumurilor.

4. Comisia interministerială pentru probleme cultural-umanitare, ministerul coordonator al acestei comisii este Ministerul Educației și Tineretului.

Monitorizarea și coordonarea sectorială a implementării Planului de

Acțiuni se realizează pe baza rapoartelor lunare, trimestriale și semestriale de către ministerele coordonatoare. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene asigură monitorizarea generală la nivel de Guvern și stabilirea colaborării cu partenerii externi, on primul rond, cu instituțiile UE.⁶

Primul raport intern de evaluare semestrială a implementării Planului de Acțiuni RM-UE (PA) a fost adoptat la ședința Comisiei Naționale pentru Integrare Europeană din 7 septembrie 2005 și transmis ulterior Comisiei Europene. Acesta a fost elaborat on baza rapoartelor ministerelor și autorităților administrative centrale și relatează despre principalele măsuri luate on vederea implementării PA.

On același timp, atbt la implementarea PA, cbt și la monitorizarea acestuia se vor implica activ organizațiile societății civile.⁷

Pentru viitorul apropiat, APC și Planul de Acțiuni rămân baza valabilă pentru cooperarea UE-RM.

Politica Europeană de Vecinătate deschide noi perspective de parteneriat:⁸

- perspectiva avansării dincolo de cooperare spre un grad semnificativ de integrare, inclusiv prin accesul pe piața internă a UE și posibilitatea de a participa treptat la aspecte-cheie ale politicilor și programelor Uniunii;

- ridicarea nivelului oportunităților și intensității cooperării politice, prin intermediul dezvoltării on continuare a mecanismelor pentru dialogul politic;

- continuarea implicării ferme a UE pentru susținerea soluționării problemei transnistrene utilizând instrumentele aflate la dispoziția UE și consultându-se strbns cu OSCE, UE fiind gata să

examineze căile de a-și consolida mai departe angajamentul;

- oportunitatea pentru convergența legislației economice, deschiderea economiilor unele pentru altele și reducerea continuă a barierelor din calea comerțului, ceea ce va stimula investițiile și creșterea economică;

- sprijin financiar sporit: un nou Instrument European de Vecinătate se va concentra on special asupra cooperării transfrontaliere și transnaționale dintre Moldova și actualele (viitoare) state membre;

- posibilități pentru deschiderea graduală sau participarea re consolidată on unele Programe Comunitare ce promovează legăturile culturale, on domeniul educației, mediului, tehnic și științific;

- susținerea, inclusiv a asistenței tehnice și a twinning-ului, pentru a ondeplini standardele și normele UE, precum și acordarea sfaturilor și sprijinului direcționat pentru ajustarea legislativă prin intermediul unui mecanism ca TAIEX;

- aprofundarea comerțului și relațiilor economice;

- stabilirea unui dialog constructiv privind cooperarea on domeniul vizelor ontre UE și Moldova, inclusiv schimbul de păreri privind posibilitățile de facilitare a vizelor on conformitate cu acquis-ul (la 25 aprilie 2007, a fost inaugurat oficial Centrul Comun de Vize, găzduit de Ambasada Ungariei la Chișinău, care oferă o materializare a accesului la libera circulație pentru cetățenii moldoveni, iar Acordul privind facilitarea eliberării vizelor, precum și Acordul de readmisie au fost deja parafate);

- deschiderea Delegației Comisiei Europene în Moldova la 6 octombrie 2005, care este condusă de către Cesare de Montis, și semnarea Memorandumului de acord cu privire la misiunea Comisiei Europene de asistență la frontieră în Republica Moldova și Ucraina (EUBAM);⁹

- decizia de a numi un Reprezentant Special, principala misiune a căruia este de a atinge obiectivele de politică externă ale UE în soluționarea conflictului transnistrean, colaborând strâns cu OSCE.

În lumina îndeplinirii obiectivelor Planului de Acțiuni și a evoluției generale a relațiilor UE - RM se va examina posibilitatea unor noi relații contractuale.

Planul de Acțiuni fixează un set cuprinzător de priorități în domeniile incluse în APC. Printre aceste priorități, toate fiind importante, o atenție specială trebuie acordată următoarelor:¹⁰

- eforturi susținute privind soluționarea viabilă a conflictului transnistrean;

- continuarea ontăririi stabilității și eficienței instituțiilor ce garantează democrația și supremația legii;

- asigurarea respectului pentru libertatea media și a expresiei;

- continuarea consolidării capacităților administrative și judiciare;

- cooperarea cu instituțiile financiare internaționale;

- implementarea acțiunilor vizând reducerea sărăciei, consolidarea creșterii economice asigurate de sectorul privat și durabilitatea fiscală;

- ameliorarea climatului investițional prin reforme structurale adecvate

vizând asigurarea condițiilor nediscriminatorii, transparente și previzibile pentru afaceri și prin lupta cu corupția;

- progresul spre un sistem eficient și cuprinzător de management al frontierei pe toate sectoarele hotărului Moldovei inclusiv sectorul transnistrean;

- acționarea în vederea oferirii de către UE a Preferințelor Comerciale Asimetrice prin asigurarea controlului efectiv al originii bunurilor din Moldova;

- accelerarea luptei împotriva corupției, inclusiv traficul de ființe umane;

- asigurarea eficienței managementului fluxurilor migraționale.¹¹

Astfel, în Planul de Acțiuni s-a menționat faptul că progresul în realizarea acestor priorități va fi monitorizat în cadrul organismelor stabilite de către APC și Comisia Europeană va elabora la mijlocul perioadei de implementare a PA un raport privind progresul obținut. În baza acestei evaluări UE va revizui împreună cu RM conținutul PA și va decide referitor la adaptarea sau reînnoirea acestuia. Ulterior, s-a stabilit că Comisia va elabora un al doilea raport după 3 ani și în baza acestuia vor fi luate decizii privind următorul pas în dezvoltarea relațiilor bilaterale, inclusiv posibilitatea unor relații contractuale noi.¹²

După 18 luni de când a început implementarea PA, Comisia Europeană a făcut public raportul de evaluare a progresului Moldovei pe calea reformelor prevăzute în Plan. Acest raport este extrem de important pentru Moldova, pentru că reprezintă o notă dată Moldovei de către UE pentru reformele întreprinse.

Vorbind despre succesele implementării Planului de Acțiuni, Cesare de Montis a adus la cunoștința opiniei publice următoarele concluzii ale Comisiei Europene:

- a fost consolidat dialogul politic dintre UE și Moldova;

- cooperarea și controlul la frontiera cu Ucraina sunt mai bune, mai ales datorită Misiunii de Asistență la Frontieră;

- on domeniul comerțului, Moldova a reușit să fie inclusă on Sistemul General de Preferințe plus (GSP+). On prezent se negociază instituirea unui regim comercial asimetric ontre Moldova și UE ;

- restabilirea unui cadru macro-economic, mai ales prin semnarea acordului cu FMI. Acest lucru a ajutat la restabilirea oncrederii comunității financiare internaționale și a convins mai multe bănci sa acorde omprumuturi Moldovei.

On ceea ce privește insuccesele la capitolul reformelor, aspectele-cheie se referă la următoarele domenii:

- asigurarea supremației legii on Moldova;

- libertatea expresiei;

- combaterea corupției și reforma plenară a sistemului judiciar;

- ombunătățirea climatului de afaceri, pentru atragerea investițiilor străine.¹³

Noua Comunicare a Comisiei Europene are drept obiectiv sporirea impactului acestei politici și propune on acest sens noi modalități prin care UE poate ajuta vecinii să efectueze reformele oferind mai rapid motivații suplimentare celor mai ezitanți. Noile propuneri au fost onsoțite pe 4 decembrie curent de rapoartele de progres pen-

tru statele din cadrul Vecinătății, care au onceput implementarea planurilor de acțiuni on 2005. Urmează ca pe parcursul Președinției Germane, on prima jumătate a anului 2007, comunicarea Comisiei Europene sa fie adoptată și de Consiliul de Miniștri al UE și Parlamentul European. Vorbind despre PEV, reprezentantul Comisiei Europene la Chișinău a declarat că după doi ani de evaluare a acestei politici, UE a ajuns la concluzia că poate fi mai ambițioasă on planurile sale. De asemenea, oficialul european a afirmat că, multe din propunerile pentru ombunătățirea PEV sunt inspirate chiar din experiența Moldovei.

Bugetul prevăzut pentru țările PEV, pentru următoarea perioadă bugetară a UE 2007-2013, constituie 12 mlrd. EURO, ceea ce reprezintă o creștere cu 32% on raport cu perioada bugetară precedentă. A fost propusă și crearea a două instrumente noi:

1. Fondul de Investiții al Vecinătății la care statele membre vor fi invitate să contribuie. Acest fond va spori considerabil influența omprumuturilor din partea Băncii Europene de Investiții și a Băncii Europene pentru Reconstrucție și Dezvoltare. Contribuția din partea bugetului comunitar va fi de 700 mln. EURO.

2. Pentru a oferi un sprijin suplimentar și pentru a oncuraja statele care au realizat cel mai mare progres on implementarea PA, va fi creat și un fond special pentru buna guvernare. On acest scop vor fi alocați 300 mln. EURO.

Comunicarea Comisiei Europene din 4 decembrie curent mai propunea:¹⁴

- perspectiva clară pentru toți

partenerii în cadrul PEV, de la est și de la sud, în vederea unei integrări economice și comerciale cu UE. Această perspectivă ar depăși comerțul liber

cu bunuri și servicii și ar avea drept consecință înlăturarea barierelor non-tarifare realizând, astfel, o convergență regulatorie atotcuprinzătoare;

- scurtarea procedurilor pentru obținerea vizelor pentru anumite tipuri

periodice, la nivel ministerial și de experți de solicitanți din cadrul PEV cu privire la energie, transport, mediul înconjurător și sănătate publică. Aceasta abordare multilaterală va completa activitatea bilaterală pe care se bazează PEV;

- cooperarea politică consolidată, o asocierie mai strânsă a partenerilor PEV la inițiativele UE (declarațiile de politică externă, poziții în forurile internaționale, precum și participarea în programele de bază și agențiile UE);

- un rol mai activ pentru UE în eforturile de soluționare a conflictelor din regiune;

- consolidarea unei abordări regionale la est bazată pe cooperarea existentă în regiunea Mării Negre.

La acest capitol se impune a fi notoriu de remarcat că, la 25 aprilie curent, vicepreședintele Comisiei Europene, Franco Frattini, a declarat într-o conferință de presă, organizată cu prilejul deschiderii la Chișinău a Centrului UE de eliberare a vizelor, că în viitorul apropiat Republica Moldova va negocia un nou Plan de Acțiuni cu UE și că Chișinăul ar putea conta pe o posibilă facilitare a traficului mic de frontieră între România și Moldova, precum și pe extinderea Misiunii UE de asistență la frontiera moldo-ucraineană pe segmentul transnistrean.

BIBLIOGRAFIE

1. Chirilă, Victor, Relațiile Republicii Moldova cu Uniunea Europeană. Semnarea Acordului de Parteneriat și Cooperare dintre RM și UE, în „Republica Moldova și Integrarea europeană”. - Chișinău, 2001, -P. 59.

2. Planul de Acțiuni Republica Moldova - Uniunea Europeană, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.356 din 22 aprilie 2005/Monitorul Oficial nr.65-66 (1664-1665).

3. Materialele seminarului cu genericul: „Justiția și Afacerile Interne”, susținut de Institutul de Politici Publice în perioada 27-29 iunie 2005, în cadrul Programului pentru consolidarea controlului de frontieră, finanțat de Uniunea Europeană.

PROBLEMA EGALITĂȚII SUVERANE A STATELOR-MEMBRE ȘI CANDIDATE LA UNIUNEA EUROPEANĂ

Virginia COȘCIUG,
master on drept internațional, profesor,
Colegiul Național de Comerț al ASEM

SUMMARY

National sovereignty has been the most discussed subject within the European Union (EU) since the Rome Treaty signing. Thus, the European Communities are positioned on three basic international treaties that have an impact on member-states' sovereignty. We can observe at present the transfer of sovereign competences from member-states to Community institutions stipulated in these and other further treaties. "Shared sovereignty" is a better definition to what we have today in the EU. The aim of this transfer is the fulfilment of the public tasks that the state is not able to perform in the context of globalization. Therefore, we try to present some solution-proposals dealing with the sharing of sovereign rights between EU institutions and the member-states in this work.

This article cannot stop us from considering that adhering to the EU Constitution means the realization of the concept of "sovereignty restriction", but, from our point of view, the reason to accept this matter of fact for one group of states is the need, and for the other countries – the interest to cooperate. This very relation "necessity (need) – interest" creates the situation when the states are not equal in terms of sovereignty in the framework of EU activity.

Organizarea păcii on lume e de neconceput pentru statele ce sunt tratate ca subiecte inegale, fiindcă aceasta ar fi sinonim cu consacrarea "dreptului" celui mai tare și a poziției de inferioritate a celui mai slab sau, on general, al celui mai puțin puternic. Oncă din sec. XVI, ca o reacție la inegalitatea practică și la arbitrariul marilor puteri, s-a demonstrat necesitatea recunoașterii principiului egalității suverane a statelor.

Comunitățile Europene au la bază trei tratate internaționale care aduc „atingere” importantă suveranității

statelor-membre. Privită din punctul de vedere al suveranității, oncheierea oricărui tratat internațional onseamnă o limitare benevolă de suveranitate. On cazul tratatelor institutive ale Comunităților onșă nu mai putem vorbi doar de o autolimitare a comportamentului statului. Suntem on prezența unui transfer de competențe suverane din partea statelor-membre către instituțiile comunitare prevăzute on tratate.

Cu toate acestea, la oncheierea lor,

nici unul dintre cele șase state semnate — Belgia, Franța, Germania, Italia, Luxemburg și Olanda — nu a apreciat „prețul” plătit on suveranitate ca fiind prea oneros. Explicația se poate afla on contextul istoric și economic al oncheierii acestora: perioada de după cel de-al Doilea Război Mondial, cînd Europa de Vest se vede descalificată din competiția pentru supremație on lume, cînd, „națiuni cu un trecut atît de complex, cu stiluri, culturi, tradiții, mentalități diverse, prieteni sau adversari, ..., obosiți și traumatizați după un asemenea război, cădeau, de voie, de nevoie, la pace” [6 p.21].

Limitarea de suveranitate părea un preț acceptabil pentru șansa de relansare economică a statelor din Vestul Europei, traumatizate on urma celui de-al Doilea Război Mondial. Astfel, pentru prima dată on istorie, state independente, suverane și democratice au purces la armonizarea economiilor lor și, ulterior, a obiectivelor politice, ontr-un efort pornit din dorința de reconstruire a Europei sfîșiată de conflicte, de asigurare a dezvoltării durabile și a faptului că războiul nu va mai fi posibil pe continent. Proiectul european, prezentat spre sfîrșitul anilor '40 ai secolului trecut, avea să ridice ontrebarea dacă izolarea și luarea deciziilor de către state, fără a respecta interesele celorlalți, nu ar trebui abandonate on favoarea unei construcții viitoare bazate pe oncredere, luarea deciziilor on comun și urmărirea unor interese superioare. Răspunsul ultimilor aproximativ 50 de ani e pe cît de ferm, pe atît de concludent: Uniunea Europeană a impus la nivel global un model de colaborare economico-politică oncă neegală.

Totuși nu putem trece peste primul eșec — Comunitatea Europeană de Apărare — care, cronologic, se situează ontre semnarea primului tratat, cel privind instituirea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (1951) și Tratatul de la Roma (1957). Eșecul Comunității Europene de Apărare atestă că existau state-membre care nu erau pregătite pentru renunțarea la o competență-simbol a suveranității naționale: organizarea sistemului de apărare.

Construcția europeană rămîne pe tîrbm economic, se limitează deci la punctul de plecare, economicul, deși scopul principal al Comunităților era de natură politică: realizarea unei uniuni din ce on ce mai strîns ontre statele-membre. Avînd ca scop declarat menținerea și consolidarea păcii și libertății, din 1957 Europa celor șase gestionează on comun principalele resurse: cărbunele, oțelul și energia atomică și oși propun crearea unei piețe comune.

Elementul de noutate rezidă on organizarea lor, de inspirație funcționalistă: transferul de drepturi suverane on anumite sectoare economice și administrarea lor on comun, prin instituții cu caracter supranațional. Tratatul care a consfințit bazele juridice ale Comunităților este Tratatul instituind Comunitatea Economică Europeană, „un tratat cu unele trăsături asemănătoare unei constituții, definind un sistem comunitar dotat cu instituții politice comune; un tratat-cadru prin care sunt definite unele obiective, competențele instituțiilor, regulile și procedurile comune, fără a fi precis asupra metodelor și finalității politice” [8, p.37].

Având la temelie inițiativa lui Robert Schumann referitoare la înființarea unei federații europene având ca scop menținerea păcii și metoda propusă de el pentru realizarea acesteia — dezvoltarea intereselor comune ale statelor europene pe plan economic, în vederea creării unei solidarități de fapt, astăzi Uniunea Europeană este departe de a fi doar o organizație internațională cu caracter economic. Pe lângă un pronunțat caracter politic, ea relevă un necontestat caracter juridic, ordinea juridică creată de instituțiile sale constituind unul dintre cei mai puternici factori de integrare.

Fără a fi subliniată sau numită direct, chestiunea suveranității naționale a statelor-membre a fost cel mai disputat subiect în cadrul Uniunii, încă de la semnarea Tratatului de la Roma. Întrebările cruciale “Câtă putere vor avea noile instituții pe care le creăm?” și “Câtă putere va mai avea guvernul nostru?” au fost la ordinea zilei în timpul pregătirilor fondării Comunității Economice Europene din 1957, așa cum sunt și astăzi, când Uniunea caută noi puncte de sprijin pentru un edificiu la a cărui construcție concepte precum “sistem politic revoluționar”, “Europa interguvernamentală” sau “Statele Unite ale Europei” sunt doar încercări teoretice de a ancora conceptual un conglomerat de state independente, suverane și democratice conduse în viitorul apropiat de o singură Constituție.

În 1993, într-o analiză asupra integrării europene se discută despre „principalele instituții ale Uniunii Europene în contextul suveranității și al declinului autorității statelor din Europa de Vest în perioada postbelică”,

despre faptul că „autoritatea și luarea deciziilor au fost transferate și împinse la un nivel colectiv al Comunității, cu implicații profunde pentru rolul tradițional al statelor și al parlamentelor naționale”, autorul ajungând să se întrebe „dacă sistemul comunitar a fost responsabil pentru subminarea suveranității statelor naționale sau dacă a fost doar o simplă reflectare a declinului global în autoritatea statelor independente”. Răspunsul dat acum 10 ani este că „statele-membre rămân principalii actori: transferul de suveranitate¹ nu diminuează suveranitatea națională, ci o consolidează”. [6, p.22-46]

În Uniunea Europeană de acum câțiva ani statele aveau competențe considerabil reduse față de competențele pe care le aveau în anii de după război: unele le-au transferat Comunităților Europene devenite de atunci Uniune Europeană, altele au fost date în competența colectivităților teritoriale locale, principalii beneficiari fiind regiunile. Deși există diferențe calitative între cele două transferuri — în favoarea structurilor europene sunt transferate atribuții care țin de esența suveranității, în timp ce spre comunitățile locale se transferă atribuții de autoritate economică, politică, culturală — ele trebuie privite ca efecte și condiții ale unui singur proces general, cel de integrare europeană. Dacă eficientizarea economiei și asigurarea păcii în Europa a determinat constituirea Comunităților, necesitatea asigurării viabilității acestei cooperări în contextul globalizării problemelor a determinat un vast proces gradual de integrare. Regionalismul este perceput ca „cealaltă față a medaliei”, „integrarea europeană și impulsul

către regionalizare nu sunt fenomene contradictorii, nu reprezintă procese antagonice, ci fac parte din reconsiderarea generală a rolului statului”. [5, p.53]

Ministrul de externe german, Joshka Fischer, afirmă: „Integrarea europeană poate fi dusă la bun sfârșit dacă este proiectată pe baza diviziunii suveranității dintre Europa și statele-națiune. În mod cert, aceasta este ideea care stă la baza conceptului de subsidiaritate care este în mod curent discutat de toată lumea, dar nu este înțeles de nimeni ... Toate reformele — soluționarea problemei democrației și necesitatea reorientării competențelor atât pe orizontală (între instituțiile europene), cât și pe verticală (între Europa, statele-națiune și regiuni) pot fi rezolvate dacă Europa va avea o Constituție... Alternativa Uniunii Europene în fața schimbărilor interne produse de extinderea spre est este clară: eroziune sau integrare.”

Foarte importantă pentru delimitarea competențelor în Uniune a fost noutatea adusă de Tratatul de la Maastricht din 1992. Structura celor „Trei Piloni” pe care s-a construit Tratatul Uniunii Europene definea clar competențele exclusive ale acestora:

- în Primul Pilon (I) — erau incluse „Comunitățile” (CE, CECO și EURATOM);
- cele exercitate în comun, în al Doilea Pilon (II) — adică Politica Externă și de Securitate Comună;
- cele care rămăneau sub tutela exclusivă a statului, grupate în al Treilea Pilon (III) — al Justiției și Afacerilor Interne.

Separția a fost menită să clarifice aspectele împărțirii sarcinilor în

Uniune, dar procesul luării deciziei s-a dovedit a fi unul mai greoi, iar odată cu lărgirea către Est, se pare că există toate șansele să ducă la un blocaj instituțional. Într-adevăr, Uniunea dobânda competențe exclusive în domeniul celor patru libertăți fundamentale (libera circulație a mărfurilor, a capitalurilor, a persoanelor și a serviciilor), dar pentru ceilalți doi Piloni, procedurile de vot prin Majoritate Calificată și Unanimitate au fost de multe ori o piedică în calea dezvoltării. În prezent, chestiunile legate de politica concurenței sau de comerț sunt strict apanajul Comisiei, prin ea Uniunea având aici puteri exclusive. [9, p.235] Problemele de genul vizelor și al justiției interne au rămas în domeniul de competență al statelor-membre.

Tendința ultimului deceniu a fost să se opereze o translație a ultimilor doi Piloni în primul, sporind astfel competențele Uniunii într-o sferă mai largă a problemelor politico-sociale și, nu în ultimul rând, militare. Necesitatea înființării unei Poliții Europene sau a unei Forțe de Reacție Rapidă a UE — care să fie coordonată de Consiliul Reprezentant al UE pentru Politica Externă și de Securitate Comună — demonstrează translația dinspre Pilonul II (PESC) către Pilonul I. Argumentul „eurooptimiștilor” pentru această translație este eficientizarea luării deciziei în Uniune, dar și continuarea construcției în sens suprastatal.

În sensul clarificării competențelor Unionale și celor ale statelor-membre vine și propunerea pe care Raportorul Alain Lamassoure a făcut-o în Parlamentul European, odată cu prezentarea „Raportului privind împărțirea puterilor între Uniunea Europeană și

statele-membre". Lamassoure propune o listă a categoriilor de puteri exercitate la nivelul UE, ompărțindu-le on:

- „puteri exclusive ale UE” — ce țin de politica monetară, politica vamală și comerțul exterior, finanțarea bugetului UE și politica externă;

- „puteri comune (ompărțite sau concurente)” ontre Uniune și statele-membre — on sensul on care UE stabilește liniile directoare, iar statele-membre sunt responsabile cu transpunerea lor on legislația internă, on cazul Pieței Interne, agriculturii, mediului, cercetării, energiei, politicilor regională și socială, apărării comune, justiției și afacerilor interne;

- „puteri suplimentare”, conform cărora acțiunea UE vine doar să completeze măsurile luate la nivel național, pentru cazurile educației, tineretului, protecției civile, culturii, turismului și contractelor civile și comerciale;

- „puteri politice”, conform cărora UE oferă coordonatele, dar măsurile nu au forță legală, determinând o implicare a parlamentelor naționale, pentru coordonarea politicilor fiscale și de ocupare a forței de muncă;

- „puteri exclusive ale statelor-membre”, lăsând on această categorie prerogativele organizării teritoriale și a politicii fiscale.[11, p.7-8]

Deși conține câteva idei percutante, din păcate, inițiativa Parlamentarului European nu simplifică deloc procesul decizional, creând categorii inutile, care vor spori neîncrederea dacă statelor-membre li s-ar cere să-și reompartă suveranitatea cu Uniunea. Puterile „suplimentare” și „politice” sunt, de fapt, subdiviziuni ale „puterilor comune”, ilustrând perfect

suveranitatea partajată a membrilor UE.

Apoi, pentru a asigura o coerență necesară funcționării atbt a instituțiilor europene, cbt și sistemului ca tot unitar, ponderea puterilor trebuie plasată la nivelul colaborării ontre Uniune și membri și on palierul exclusiv al instituțiilor europene. On acest sens, de exemplu, politica impozitelor și a fiscalității trebuie să se situeze on sfera puterilor exercitate de instituțiile europene, tocmai pentru a asigura coerență Uniunii Economice și Monetare.

Practic, istoria UE ne demonstrează că reformele au pornit și au fost impulsionate de factorul politic, ulterior găsindu-se expresiile potrivite pentru oncadrarea normativă a noilor realizări. Din punct de vedere juridic, Uniunea a creat on timp acel „patrimoniu legislativ” [13, p.12], deseori desemnat on accepțiunea sa franceză — *acquis communautaire*. Cairns ol definește ca pe o sumă a tratatelor de bază și instrumentelor de bază ale Comunității, legislația care derivă din acestea, deciziile juridice (ale Curții Europene de Justiție) și deciziile cvasijuridice (de pildă, cele ale Comisiei pentru Concurență) ale instituțiilor comunitare și instrumentele care nu sunt obligatorii, cum ar fi Opiniile și Recomandările (de exemplu, cele emise de Comitetul Economic și Social) și Rezoluțiile adoptate de Parlament și de Consiliul de Miniștri. [13, p.12-13]

Cu privire la aspectul integrării statelor europene on spiritul suveranității politico-economice, unul dintre instrumentele cele mai utile s-a dovedit a fi moneda unică Euro. Din ianuarie 2002, Euro a devenit o realitate palpabilă pentru europeni. Iată că un alt atribut

exclusiv al statului, emiterea monedei, deci controlul asupra politicii monetare, a fost și acesta transferat instituțiilor Uniunii. Clădit pe concepția germană a independenței băncii centrale — verificată prin experiența Bundesbank — Banca Centrală Europeană este astăzi responsabilă cu politica monetară a „Zonei Euro”, formată din cele 12 state-membre care au adoptat moneda comună. Desigur, euroscepticii afirmă că procesul a fost foarte lung, că nu garantează buna funcționare a pieței, că nu va putea fi susținut în cazul unor crize majore ale statelor participante la Euro sau că nu ar fi fost total — citându-se aici faptul că totuși reversul monedelor poartă încă efigiile naționale — dar realitatea a confirmat că Euro a fost bine primit de piață și că încrederea în moneda europeană este în creștere. Ceea ce părea de neimaginat acum 30 de ani, este astăzi un succes comun al celor 12 și, în viitor, al Uniunii în ansamblu.

Banca Europeană de Investiții (BEI) și Banca Europeană pentru Reconstrucție și Dezvoltare (BERD) vin să completeze imaginea sistemului financiar european. Creată după căderea imperiului sovietic, BERD este unul dintre principalele vehicule de ajutor financiar pentru statele est-europene. Bineînțeles, și în mod justificat, ajutorul nu vine necondiționat. BERD cere în mod explicit statelor care beneficiază de sprijinul său să aibă și să mențină un regim democratic în care să existe o economie de piață funcțională.[9, p.35]. Este acesta un amestec în afacerile interne ale statelor respective, care să le submineze autoritatea internă prin intermediul unui șantaj? Firește că nu.

Iar explicația rezidă tocmai în faptul că statele estice onsele doresc aderarea la club și lucrează în sensul cerințelor europene, nu pentru că acestea le-ar fi impuse, ci pentru că reprezintă singura cale de reformă viabilă care poate aduce dezvoltarea durabilă. Statele din Est și-au dat seama că sunt mai avantajate dacă acceptă, odată cu sumele împrumutate, o influență din partea băncii, decât dacă ar fi păstrat intactă autonomia asupra deciziilor economico-politice interne, dar această influență a fost privită de guvernele respective ca un ajutor pentru dezvoltare, o consiliere mai mult sau mai puțin gratuită. Conform celebrei analize a lui Milward, *The European Rescue of the Nation State*, UE acționează în prezent ca un scut protector pentru statele-membre în fața efectelor negative ale globalizării.

Putem afirma că țările UE au implementat cele mai radicale modificări aduse tezei inițiale a suveranității, cea westfalică. Onsă Krasner nu duce teoria suveranității interdependenței până la punctul în care să poată explica realitatea UE. Explicația este dată de modul în care funcționează azi Uniunea, înțelegerea suveranității interdependenței fiind foarte importantă pentru identificarea unui posibil scenariu pentru viitorul construcției europene. O mai corectă denumire a ceea ce avem astăzi în UE este o „suveranitate partajată”. Explicat sintetic, conceptul argumentează că realizarea unei suveranități naționale — în sensul de capacitate — a statelor-membre ale UE este cel mai bine, mai ieftin și mai sigur realizabilă prin colaborarea care a asigurat gradul ridicat de interdependență între membrii clubului. Uniunea a fost creată printr-o serie de

tratate, ombun t  tite  i modificate on mai multe r nduri, la care au aderat treptat aproape toate statele Europei Occidentale. Uniunea a  i stabilit politici  i aranjamente instituționale proprii, multe dintre acestea av nd o for   politico-juridică ce transcende grani ele naționale. S-a creat, astfel, o suveranitate partajată, un concept mult mai cuprinzător dec t defini ia asemănătoare atribuită de Krasner.

Conceptul suveranității a avut o evolu ie ireversibilă de-a lungul anilor, on elesurile rigide, „clasice”, de nivel maximalist ced nd treptat locul unor interpretări mai suple, accentu nd cooperarea ontre state  i respectarea obliga iilor lor internaționale. Latura politico-economică a suveranității a fost ontotdeauna motorul schimbării, ondeplinind din acest punct de vedere un rol „revizionist”, on timp ce componenta juridică avea rolul de a da valen e normative situației nou-create, revenindu-i deci sarcina „conservatoare”.

Suveranitatea statului nu este  tirbit  de integrarea europeană. Acest proces presupune un anumit transfer de putere din partea statului, on   scopul transferurilor este ondeplinirea – sau, cel puțin, oncercarea de a ondeplini – sarcinilor publice pe care, on contextul globalizării, statul nu le mai poate ondeplini.

Transferurile apar ca răspunsuri necesare la criza statului ca principal  i unic nivel de guvernare. Rolul general al statului nu mai este ondeplinirea sarcinilor clasice, asigurarea ondeplinirii lor de către entitatea cea mai on măsură s-o facă.

Pentru viitor se conturează următoarele solu ii-proponeri:

- adoptarea și legiferarea unui sistem al suveranității partajate cu statele-membre, dar centrat pe cet  enii Europei;

- Europa ar trebui să se ondrepte spre un nou model transna ional on care depozitarul suveranității să fie cet  eanul,  i nu statele.

Constituția Europeană este necesară, iar legiferarea on cadrul Dreptului European trebuie să se facă on sistemul bicefal al Consiliului  i Parlamentului, cu un arbitru independent on persoana unei Cur i Constitu ionale. Actuala Curte Europeană de justi ie va trebui omp r it  on două, o parte urm nd a asigura func ia unei Cur i Constitu ionale, iar cealaltă r m n nd să judece disputele dintre instituțiile europene  i   rile Uniunii și cele intrainstitu ionale.

Ponderea puterilor trebuie plasată la nivelul colaborării ontre Uniune și membri și on palierul exclusiv al instituțiilor europene.

Vor urma noi transferuri de competențe suverane către Uniune? – Posibil. Competențe care sunt actualmente on atribu ia Uniunii vor trece din nou la statele-membre? – Probabil. Dar la fel de posibil e ca regiunile să fie implicate  i formal on procesul de integrare, deoarece statele candidate sunt onc  legate, politic  i sentimental, de concepte cum sunt cele de suveranitate  i de independen   on politica externă. On mod indubitabil, politica europeană comună on ceea ce prive te controlul frontierelor externe  i politica externă, de securitate  i de apărare comună, este una din condițiile integrării cu drepturi egale on cadrul Uniunii.

Transferul de competențe suver-

ane on domeniul strategiei economice, al pieței comune, al coeziunii politice, al drepturilor omului, al monedei unice implică schimbări profunde de mentalitate politică. Parlamentele și guvernele naționale ale statelor candidate se vor afla on postura de a aproba propria depozedare de atribuțiile din aceste domenii, lucru care nu este ușor de realizat.

Prevederile din Tratatul de la Nisa despre cooperările consolidate urmăresc crearea unui cadru mai elastic, prin recunoașterea faptului că nu toate statele-membre sau viitoare membre dispun de aceleași resurse. Eficiența cooperării consolidate și on cercuri concentrice a fost deja confirmată de ceea ce s-a ontbplat on privința sistemului Monetar european și a Acordului Schenghen.

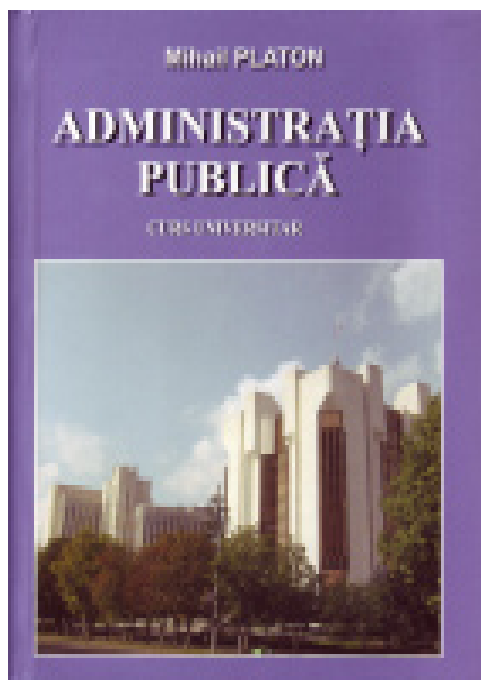
Cuprinsul articolului dat nu poate să nu ne sugereze faptul că aderarea la Constituția Uniunii Europene presupune transpunerea on realitate a conceptului de “limitare a suveranității”, iar motivele pentru care statele se conformă acestei realități au fost elucidate mai sus și sunt axate, după părerea noastră, pe nevoia unui grup de state de a coopera, și interesul altui grup de state de a coopera. Anume acest raport “necesitate (nevoie) - interes” face ca statele să nu se afle pe poziții de egalitate suverană on cadrul funcționării Uniunii Europene.

BIBLIOGRAFIE

1. Planul de Acțiuni Uniunea Europeană - Republica Moldova, 2005.
2. Constantin Valentin (ed.), Documente de bază ale Comunității și Uniunii Europene. - Iași, Polirom, 1999, - P. 340.
3. Martin Holland, „Sfârșitul statului național: relațiile instituționale ale Uniunii Europene”, on Polis, Instituțiile Uniunii Europene, nr. 3, 1995 (traducere de Titus Dumitrescu).
4. Miga-Beșteliu, Raluca, Drept internațional — Introducere on dreptul internațional public. - București, ALL, 1998
5. Mogens Chrom Jacobsen “Jean Bodin et le dilemme de la philosophie politique moderne”, Museum Tusculanum Press, University of Copenhagen, 2000, -P. 200.
6. Miquel Roca I Junyent, „Europa regională”, Polis, nr. 3/1995, - P. 53 (traducere de Camelia Suică).
7. Octav Bibere. Uniunea Europeană ontreal și virtual, Ed. All Educațional. București, 1999.
8. Stephen D. Krasner. Sovereignty: Organized Hypocrisy, Princeton University Press, 1999. - P. 235.
9. Popescu, D., Năstase, - P., coman, FL. “Drept internațional public”. Ed.

O IMPORTANTĂ REALIZARE ȘTIINȚIFICO-METODICĂ ÎN DOMENIUL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

Recenzie la lucrarea lui Mihail Platon, *Administrația publică* /
Curs universitar /. Chișinău, Editura: Universul, 2007, 926 p.

de sub tipar volumul „Administrația publică” adresat studenților și profesorilor din învățământul universitar, funcționarilor din autoritățile publice centrale și locale, tuturor celor interesați de știința administrației. Acest curs universitar urmează în timp apariția unei serii de studii în domeniul administrației publice semnate de doctorul habilitat în economie, profesorul universitar Mihail Platon, constituind o continuare a unui susținut

Corneliu POPOVICI,
doctor în filozofie,
conferențiar universitar

Recent, editura „Universul” a scos efort științific de sistematizare a elaborărilor teoretice și practice în domeniul administrației publice.

Trebuie subliniată largă utilitate a acestei lucrări care trezește nu numai interesul studenților și masteranzilor din instituțiile de învățământ, dar și a specialiștilor practicieni din administrația publică. Tratatul principalele probleme ale științei administrației din perspectiva unui studiu interdisciplinar, autorul realizează o sinteză temeinică care devine un instrument de lucru indispensabil pentru cunoașterea și înțelegerea proceselor complexe din sfera administrației publice.

Cele șase compartimente ale lucrării (Statul și administrația publică; Contextul istoric al evoluției administrației publice; Organisme democratice centrale ale statului; Administrația publică locală; Serviciul public; Conducerea și controlul în administrația publică) apar ca un tot integrat, autorul bazându-se pe modelele conceptuale și abordările

metodologice contemporane. Astfel, în Republica Moldova vede lumina tiparului primul curs universitar consacrat administrației publice care se bazează nu doar pe experiența occidentală în instruire și scrierea manualelor universitare, dar și pe propriile investigații și practica autorului.

În prezenta lucrare s-a reușit o ombinare echilibrată a analizei modelelor teoretice cu examinarea problemelor actuale ale administrației publice. Autorul nu s-a limitat doar la descrierea riguroasă a componentelor constitutive ale științei administrației în calitate de disciplină de studiu, dar a abordat-o și ca sferă de activitate profesională. Ombinarea analizei modelelor teoretice cu examinarea experienței practice permite canalizarea activității de instruire în direcția însușirii unor deprinderi reale care pot fi aplicate în activitatea profesională. Un rol deosebit în acest context le revine studiilor de caz care vin să elucideze problemele complexe ale științei și practicii administrative, actualizând o serie de informații și dezvoltând în mod creativ subiectele propuse spre discuție. Lucrarea are o structură tradițională, fiind respectată, totodată, rigorile unui studiu academic. Ea include un „Cuvânt înainte”, șase compartimente și un scurt dicționar de teorie și practică a administrației publice.

Partea I a lucrării are în centrul atenției conceptul statului, al puterii politice și al administrației publice. Au-

torul se referă la locul administrației publice în sistemul social global, structura, organizarea, sarcinile și atribuțiile acesteia. Totodată, sunt examinate din perspectiva comparativă și structurile administrației publice în unele țări europene, ceea ce permite formarea unei viziuni de ansamblu asupra procesului organizării administrației. Autorul ajunge la concluzia că organizarea în domeniul administrației publice este în continuare perfectiune, iar în cadrul acestui proces se ține cont de experiența istorică acumulată și de tradițiile naționale ale țării, proces amplificat de practica administrativă avansată din mai multe state ale lumii.

În partea II autorul abordează cu competență contextul istoric al evoluției administrației publice, jalonând principalele etape ale constituirii structurilor administrative în Moldova. Într-o stronsă conexiune cu acestea, sunt elucidați și factorii care au determinat modificarea structurilor administrative, a cadrului instituțional în ansamblu. Nu putem să trecem cu vederea afirmația autorului că „sistemul administrativ din Moldova a apărut și a evoluat fiind influențat într-o anumită măsură de sistemele de administrare din alte țări”. Sintetizând experiența istorică a transformărilor administrative, autorul ajunge la concluzii importante bazate pe argumente solide.

Partea III, consacrată organizării sistemelor democratice centrale ale statului, are în centrul atenției

sistemul constituțional din Republica Moldova, Parlamentul ca organ suprem al reprezentării poporului, instituția prezidențială, Guvernul, administrația publică centrală de specialitate și organele autonome centrale, puterea judecătorească, Curtea Constituțională a Republicii Moldova. Analizând activitatea autorităților administrative centrale, autorul ajunge la concluzia că „cea mai gravă eroare, comisă de guvernele care veneau la putere, era că fiecare dintre ele se grăbea să anuleze realizările guvernării pe care o succeda, căutând să realizeze o nouă reformă administrativă, considerând că secretul bunei guvernări ține doar de controlul tot mai strict al statului asupra puterilor locale. Și mai grav era faptul că fiecare nouă guvernare onțlegea schimbările on administrație doar din perspectiva costigului de moment, utilizând on acest scop toate porghiile necesare pentru valorificarea instrumentelor autonomiei locale și descentralizării on favoarea unor patetice și efemere beneficii statale calculate on termeni electorali”. Dincolo de vastul material informativ și analitic inserat on paginile lucrării, ea pune on evidență unitatea organică a sistemului constituțional și administrativ instituit după proclamarea independenței Republicii Moldova.

Un loc aparte on cadrul structurilor administrative oi revine administrației publice locale și democratizării acesteia on conformitate cu tendințele europene on domeniu. Profesorul

universitar Mihail Platon promovează ideea modernizării administrației colectivităților locale ca structuri fundamentale ale regimului democratic. Acțiunile on această direcție necesită cunoașterea temeinică a structurii autorităților administrației publice locale, a serviciilor publice prestate de administrația publică locală, a rolului administrației publice locale on dezvoltarea social-economică, a principiilor planificării comunitare și gestionării finanțelor publice, probleme amplu examinate de autor on partea IV a lucrării. On acest context, autorul observă că „Moldova trebuie să creeze și să edifice un sistem al administrației publice locale ce se potrivește condițiilor sale istorice, culturale, economice și politice specifice. Ca și economia Moldovei, sistemul administrației publice locale va evolua, probabil, ontr-o lungă perioadă de tranziție, adoptând trăsături ce oi vor dezvolta treptat, ca răspuns atot la schimbările mediului global social și economic din țară, cot și la schimbarea mentalității și atitudinilor”.

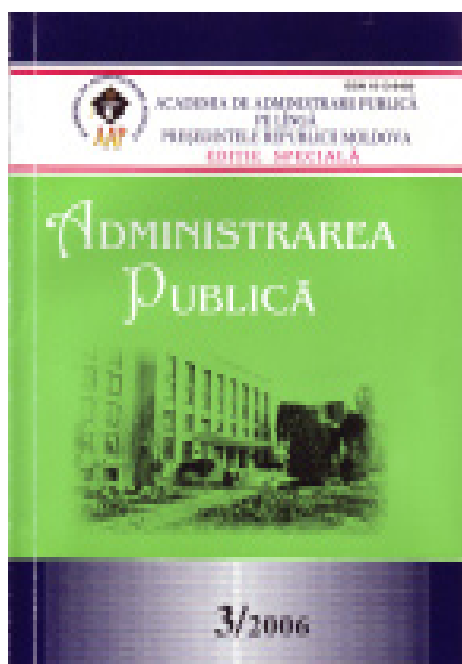
Problemele serviciului public au căpătat astăzi o importanță deosebită on contextul modernizării administrației și alinierii la standardele europene on domeniu. Partea V a manualului are ca subiect funcția publică, pregătirea cadrelor pentru serviciul public, managementul personalului public cu multiplele aspecte care derivă din acestea. Ceea ce conferă credibilitate afirmațiilor auto-

rului este multitudinea de argumente prin intermediul cărora se realizează o tratare originală și obiectivă a problemei în cauză, ajungându-se la concluzia că „serviciul public urmează să se perfecționeze și, totodată, să se adapteze la noile procese ale evoluției europene, inclusiv din punctul de vedere al calificării personalului său. În primul rând, funcționarii publici au nevoie de cunoștințe mult mai vaste despre normele juridice și economice ale funcționării pieței. Pe lângă aceasta, o deosebită importanță capătă priceperea lor de a reglementa interacțiunea cu organele naționale ale administrației publice din alte țări. Numai atunci s-ar putea realiza cu succes ideea cooperării general europene.”

Partea VI este consacrată conducerii și controlului în administrația publică examinând o serie de probleme importante ca locul și rolul cadrelor de conducere în administrația publică, stilul de conducere, decizia administrativă, controlul administrației publice. Autorul vine cu recomandări prețioase specificând că „conducerea în administrația publică va deveni mai eficientă în cazul în care autoritățile vor conlucra efectiv cu masele, vor comunica permanent cu ele, vor cunoaște bine interesele și doleanțele cetățenilor, ei vor antrena activ în activitatea de conducere, creând, astfel, un parteneriat continuu între cei aleși și alegători”. Acestea completează cadrul subiectelor fundamentale ce țin de știința administrației

A V I Z

Continuă abonarea la ziarul “Funcționarul public” și la revista metodico-științifică “Administrarea Publică” pentru anul 2008, editate de Academia de Administrare Publică pe lângă Președintele Republicii Moldova.

Revista

**“Administrarea Publică”
apare trimestrial.**

Costul unui abonament:

1 an - 120 lei 00 bani;

6 luni – 60 lei 00 bani;

3 luni – 30 lei 00 bani.

Indice poștal – 76957.

Ziarul

**“Funcționarul public”
apare de 2 ori pe lună.**

Costul unui abonament:

1 an - 96 lei 00 bani;

6 luni – 48 lei 00 bani;

3 luni – 24 lei 00 bani.

Indice poștal – 67919.

Secția editare

Vlad CIOBANU - șef secție
Mihai MANEA - specialist principal
Galina MARDARE - specialist principal
Ana SPATARENCO - specialist principal
Elena BALMUȘ - specialist coordonator
Tatiana DODON - specialist

INDICE POȘTAL: 76957
ADRESA REDACȚIEI:
MD-2070, mun. Chișinău,
str. Ialoveni, 100
Tel.: 28. 40. 78. fax: 28.48.71
E-mail: *sae@aap.gov.md*

<i>Dat la cules</i>	Copertare la Tipografia
<i>10.10.2007</i>	Editurii “Universul”
<i>Bun de tipar</i>	Tiraj 320 ex. Hortie of-
<i>20.10. 2007</i>	set.

ISSN 1813-8489